

"Brez razčiščene preteklosti ni prihodnosti!"

Romanje treh Slovenij na Svete Višarje

Foto JPM

Uvodnik

Jurij Paljk

Zaskrbljeni smo!

Veliko naših naročnikov in prijateljev nas sprašuje, zakaj nič ne pišemo o krizni situaciji, v kateri se naša Zadruga Goriška Mohorjeva in posledično z njo naš tednik Novi glas nahajata, isto seveda velja tudi za Pastirčka in Goriško Mohorjevo družbo. Še vedno namreč ni jasno, kako se bodo naše finančne zadeve uredile, pred kratkim sta SSO in SKGZ ustanovila združenje Projekt, ki naj bi razdelilo tako imenovana presežna denarna sredstva iz letošnjega državnega proračuna. Prav iz tega sklada naj bi se našla sredstva za pokritje lanskoletnega primanjkljaja naše Zadruge in sredstva za letošnje nemoteno delovanje. Koliko bo teh sredstev, pa še sedaj ne vemo. Dejstvo je, da na predstavitvi Projekta niso govorili izrecno o naši Zadruzi, in prav to bega nas in naše prijatelje.

/ str. 2

Gorica / Srečanje pod lipami: Ivan Oman Kmet in politik s srcem!

"Sem pač star in trmast kmet, ... s srcem kmet", je o sebi dejal Ivan Oman, slovenski politik in poslanec, ena izmed osrednjih osebnosti slovenske pomladi, gost zadnjega poletnega srečanja pod košatimi lipami na dvorišču goriškega Kulturnega centra Lojze Bratuž. Z njim sta se v lepem poletnem večeru, 4. avgusta, pogovarjala Erika Jazbar in Dejan Valentincič, avtorja knjige Ivan Oman: Za naš dragi dom in rod, ki je nedavno izšla pri založbi Družina. Na platnici knjige piše, da je to "borec za slovensko samobitnost, državnost in demokracijo", sogovornika pa sta ga označila še kot "simbol trdoživega slovenskega kmeta", "ljudskega tribuna, ki ni nikdar zapadel v populizem", politika, "ki se je vedno boril za realne probleme ljudi", "jasno opredeljenega človega, ki pa je hkrati človek dialoga". Znan je tudi kot "gospod kmet iz Zminca", ki je v slovenski politiki in javnem življenju spet obudil plemenite, zlahkne tradicije naših prednikov, kmetstva. Ivan Oman pa je tudi veliko več kot samo kmet. Je ustanovitelj Slovenske kmečke zveze, eden ključnih tvorcev Demosa in sloveske pomladi. Prvi si je javno upal stopiti na slovensko politično prizorišče, ustanovil opozicijsko politično organizacijo, drugim pomagal pri ustanavljanju strank, bil pobudnik povezovanja v Demos. Skozi vso kariero sta ga vedno vodila zdrav razum in poštenost.

O slovenstvu

Oman, ki je ves čas govoril s posebno modro, kmečko umirjenostjo, je na prvo vprašanje o slovenstvu dejal, da je v Sloveniji žalostno, kako se nekateri bojijo že pridevnika "slovenski". Lahko je Slovenija, ne pa slovenski. V svojih mladih letih (rojen je septembra 1929, op. p.) je obiskoval šolo, ki je vzgajala "v zavedne Slovence, v slovenske patriote. Zdaj, če omeniš besedo 'slovenski', bi že skoraj pomenil kak pretiran nacionalist.

/ str. 3
Danijel Devetak

51. ŠTUDIJSKI DNEVI DRAGA 2016

Park Finžgarjevega doma - Opčine (TS)
Dunajska cesta 35

petek, 2. septembra

ob 16.30: Veronika Martelanc, Aleksij Kalc,
Robin Schweiger
ČLOVEK MIGRANT

sobota, 3. septembra

ob 16. uri: Martina Piko Rustja, Živa Gruden,
Suzana Pertot, Martin Maver
DRUŽINA IN DRUŽBA, JEZIK IN IDENTITETA

ob 19. uri: Slovesna izročitev 5. Peterlinove nagrade
Nazdravimo Sloveniji - proslava 25-letnice samostojnosti

nedelja, 4. septembra

ob 10.30: Ivan Jurkovič
PRAVOSLAVNI VZHOD DANES

ob 16. uri: Janko Prunk
EVROPA, KAM?

V nedeljo, 4. septembra, bo ob 9. uri **sv. maša**,
ki jo bo daroval nadškof Ivan Jurkovič, vatikanski opazovalec
pri OZN v Ženevi.

DSI - Ul. Donizetti 3 - 34133 Trst (Italija)
tel. +39 040 370846 - faks +39 040 633307, el. naslov: redakcija@mldatika.com

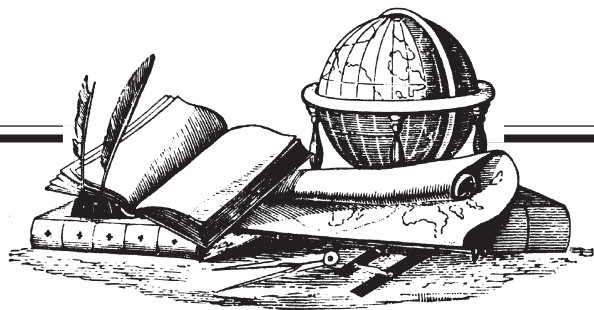
Obvestilo uredništva

Cenjenim bralkam in bralcem sporočamo,
da se bomo zaradi skupinskega dopusta
vrnili v uredništvo v sredo, 24. avgusta.

Prihodnja številka bo izšla
v četrtek, 1. septembra.

Uprava bo zaprta od 16. do 26. avgusta.

Tudi vam voščimo lepo poletje!

Lokalna samouprava

Na seji sveta krajevnih uprav o javnih uslužbencih

Po zamisli in prizadevanju ZSKP

Digitalizacija župnijskih arhivov in še kaj

Zveza slovenske katoliške prosvete si od svojega nastanka leta 1959 prizadeva za razvoj in ohranjanje slovenske kulturne dediščine v goriški pokrajini in od lani tudi v videmski pokrajini. Posebno pozornost namenja izdajanju publikacij in avdiovizualnih pripomočkov. Prav zato si je ZSKP leta 2013 zamislila projekt digitalizacije župnijskih arhivov slovenskih krajev v Italiji, ki spadajo pod goriško nadškofijo.

Namen projekta je digitalizacija gradiva, kot so krstne knjige, nekrologi, statii animarum in drugi, ki so stari vsaj 70 let, prednost bodo seveda imeli starejši dokumenti. Projekt bo zaobjel župnije Krmin, Števerjan, Pevma, Podgora, Štandrež, Sovodnje ob Soči, Rupa, Gabrje, Doberdob in Jamlje. Postopku digitalizacije bosta sledili digitalna katalogizacija in priprava DVD-ja. Gradivo iz posameznega arhiva bo nato hranila župnija, kateri pripadajo dokumenti, celoten opus pa bo shranjen na nadškofiji in na sedežu ZSKP; ta ga dajala na razpolago za študijske in raziskovalne namene. Projekt je financirala Dežela FJK.

Digitalizacija in obdelava podatkov že potekata in precejšnji del celotnega raziskovalnega materiala je že digitaliziran. Delo opravljajo mladi fantje in dekleta, ki neustrahovano slikajo stran za stranjo; zdaj je na vrsti preslikava v Štandrežu, Pevmi in Doberdobu. Slikanje poteka s posebnim skenerjem in fotoaparati. Drugi del obdelave pa se zvrsti v uradu, kjer ostali člani skupine spreminjajo slike iz JPG formata v PDF. To delo je verjetno najbolj zapleteno, saj morajo fantje in dekleta točno pregledati stran za stranjo: osvetlitev strani mora biti enakomerna, robovi morajo biti ravni, strani morajo biti v pravilnem številčnem vrstnem redu itd.

Poleg tega, da sama izvaja projekte, spodbuja Zveza slovenske katoliške prosvete svoje članice, naj se prijavljajo na razpise, in jim pri tem nudi vso potrebno pomoč. Rezultat tega tesnega sodelovanja med Zvezo in članicami je prvo mesto, ki ga je projekt *Govorica slovenske manjšine na spletu* Združenja cerkvenih pev-

kih, pač pa tudi na tablicah in pametnih telefončkih. Aplikacija bo uporabnike popeljala v naš manjšinski jezik, glasbo in kulturo. Projekt Združenja don Evgenio Blanchini iz Čedadada, ki je tudi član Zveze slovenske katoliške prosvete, nosi naslov *Arhitekture slovenske prisotnosti*.

“Da bomo dosegli zastavljeni cilj, bomo najprej evidentirali najznačilnejše in najzanimivejše arhitekture slovenske prisotnosti, ki se nahajajo na ozemlju, na katerem je naseljena naša manjšina, in sicer od Jadranskega morja do Julijskih Alp. Evidentirane arhitekturne zanimivosti bomo primerno fotografirali oziroma filmali. Kjer bo to mogoče in primerno, se bomo posluževali tudi tehnike fotografiranja oziroma filmanja z droni, kar bo omogočalo pogled na te

zanimivosti z nenavadne in zelo zanimive perspektive, ki dovoljuje v enem pogledu ujeti še tisto, česar navadna fotografija ne zmora prikazati. Vse skupaj bomo postavili na spletno stran, ki bo delovala na računalnikih, na pametnih telefončkih in na tablicah. Dokumentacijo bomo opremili s primernim pojasnjevalnim besedilom in glasbeno podlago, zlasti v obliki petja; tako uporabniki ne bodo gledali le sledov slovenske prisotnosti, ampak tudi poslušali glas manjšine. Prikaz omenjenih zanimivosti bo posebej prilagojen za osebe s posebnimi potrebami. Spletna stran bo dostopna v štirih jezikih: slovenščini, italijanščini, nemščini in angleščini”. Tako pojasnjujejo pri Združenju don Eugenio Blanchini.

Vsekakor bomo o teh dveh projektih podrobneje poročali v naslednjih mesecih. V jeseni bomo javnost seznanili še s projektom *Opera omnia Mirka Fileja*, ki se uresničuje zdaj in ga vzporedno s projektom *Opus Emila Komele, skladatelja in pedagoga* izvaja Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica.

zanimivosti z nenavadne in zelo zanimive perspektive, ki dovoljuje v enem pogledu ujeti še tisto, česar navadna fotografija ne zmora prikazati. Vse skupaj bomo postavili na spletno stran, ki bo delovala na računalnikih, na pametnih telefončkih in na tablicah. Dokumentacijo bomo opremili s primernim pojasnjevalnim besedilom in glasbeno podlago, zlasti v obliki petja; tako uporabniki ne bodo gledali le sledov slovenske prisotnosti, ampak tudi poslušali glas manjšine. Prikaz omenjenih zanimivosti bo posebej prilagojen za osebe s posebnimi potrebami. Spletna stran bo dostopna v štirih jezikih: slovenščini, italijanščini, nemščini in angleščini”. Tako pojasnjujejo pri Združenju don Eugenio Blanchini.

Vsekakor bomo o teh dveh projektih podrobneje poročali v naslednjih mesecih. V jeseni bomo javnost seznanili še s projektom *Opera omnia Mirka Fileja*, ki se uresničuje zdaj in ga vzporedno s projektom *Opus Emila Komele, skladatelja in pedagoga* izvaja Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica.

S 1. strani

Zaskrbljeni smo!

Za zdaj ostaja torej pri obljubah krovnih organizacij, da se bodo zadeve uredile, sami upamo, da se bo tudi normaliziralo delovno razmerje naših štirih zaposlenih, ki jim je uprava skrajšala delovni urnik, predvsem pa upamo v trajno rešitev, saj pomenijo Novi glas, Pastirček in GMD pomemben člen v medijski pluralnosti pri nas.

Tudi iz Rima prihajajo skrb vzbujajoče vesti, saj je senat 4. t. m. preložil odobritev zakona o reformi založniškega sektorja. Napovedujejo sicer, da bodo dela v senatu začeli sredi septembra, ko

naj bi odobrili zakon in ga poslali v presojo poslanski zbornici, ta naj bi ga potem odobrila. Novinarski sindikat FNSI in zveza založnikov FIEG sta izrazila zaskrbljenost in razočaranje, novinarji napovedujejo proteste. Seveda smo zaskrbljeni tudi sami, predvsem nas skrbi prihodnost; na vseh ravneh smo znižali stroške, postavlja pa se vprašanje, kako bomo zmogli naprej, saj z nenehnim “krpanjem” ne moremo ničesar načrtovati, predvsem pa izgubljam mlade sodelavce. Moti nas tudi zlovesča tišina v našem prostoru, ki ne obeta ničesar dobrega.

Prepričani smo, da bi se morala, najprej v manjšini sami in nato tudi v sodelovanju z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu Republike Slovenije ter Furlanijo Julijsko krajino, najti trajna rešitev, ki bi nam omogočila normalno življenje in pa seveda prihodnost. Letos tudi Slovenija ni pokazala nobenega zanimanja za reševanje naših težav, saj razen solidarnostnih besed nismo dobili od nje nobene pomoči. SSO in SKGZ sta takoj pokazala interes, da se naše težave rešijo, vsaj začasno, a sami smo mnenja, da bi se morale, prav zaradi medijske pluralnosti, naše težave trajno urediti. Ostanite nam zvesti, drage naročnice in naročniki, mi pa se bomo trudili po najboljših močeh, da bomo redno izhajali!

Deželni odbornik za lokalno samoupravo in osebe Paolo Panontin je v Vidmu na seji sveta krajevnih uprav Furlanije Julijske krajine predstavil predlog reforme sistema javnih uslužbencev. “Cilja reforme sta večja učinkovitost javne uprave in zmanjšanje stroškov”, je dejal Panontin in pri tem obrazložil, da je zakonska posodobitev nujna, saj je bil deželni zakon o javnih uslužbencih sprejet leta 1998, odtlej pa se je marsikaj spremenilo, še zlasti na področju trga dela in v ureditvi lokalne samouprave. Besedilo reforme, ki ga je sredi junija načelno sprejela deželna vlada,

je po Panontinovi besedah sad dolgotrajnih usklajevanj z izvedenci, zastopniki javnih uprav in sindikati. Predsednik sveta krajevnih uprav, goriški župan Ettore Romoli, je napovedal, da bo organ, ki zastopa interese lokalne samouprave, v naslednjih tednih proučil posamezne člene in nato predstavil svoje poglede. Že med tokratno sejo pa so predstavniki posameznih občin želeli nekaj dodatnih pojasnil v zvezi z novostmi, ki jih vsebuje predlog, še zlasti glede novih pravil za vodilne funkcionarje in glede pristojnosti enotnega urada, ki bo skrbel za področje javnih uslužbencev.

Svet krajevnih uprav je tudi imenoval predstavnico občin v komisijo goriške stanovanjske agencije ATER. To bo odslej odbornica v tržiški občinski upravi Cristiana Morsolin. Imenovanje predstavnika v videmsko komisijo ATER pa so preložili, saj sta predlagani kandidatki Catia Brinis (Občina Čedad) in Antonella Nonino (Občina Videm) prešli enako število glasov. Pred novim glasovanjem bo svet krajevnih uprav pripravil poslovnik, v katerem bo tudi določeno, kako je treba postopati v primeru, ko se glasovanje konča z neodločenim izidom.

ARC/PV

Prejeli smo

Nerodni Slovenci

Sedmo zakonodajno obdobje deželnega sveta Furlanije Julijske Benečije se je bližalo koncu in družbenopolitično društvo Edinost je predložilo deželnemu svetu petico, da bi bilo volilno gradivo za naslednje volitve (14.6.1998) tudi v furlanskem, slovenskem in nemškem jeziku na naseljenem ozemlju furlanske, slovenske in nemške manjšine, kot določajo tri razsodbe Ustavnega sodišča. Ker zakonodajno telo deluje bolj počasi, je bil predlog za spoštovanje 3. člena deželne statuta in 6. člena ustave poslan tudi deželnemu odborništvu za krajevne avtonomije v Vidmu. Pristojna funkcionarja je povabila društvo na razgovor, pokazala pismo funkcionarja ministrstva Maria Morconeja, ki je zahteval, naj dežela nikakor ne upošteva predloga društva Edinost. Nato je

rekla, da bo tokrat v furlanščini, slovenščini in nemščini samo zadnji volilni razglas z imeni izvoljenih.

Takrat še ni bilo zakona št. 482 z dne 15. decembra 1999 in zakona št. 38 z dne 23. februarja 2001. In vendar so bili razglas z imeni izvoljenih deželnih svetnikov tudi v furlanskem, slovenskem in nemškem jeziku. Osebo sem to preveril od Miljdo Trbiža in ugotovil, da je deželno odborništvu držalo besedo in kljub nasprotovanju notranjega ministrstva priznalo prisotnost in pravico Slovencev na vsem naseljenem ozemlju v videmski, goriški in tržiški pokrajini.

V Kanalski dolini je bil razglas izobešen v italijanskem, furlanskem, slovenskem in nemškem jeziku, menda pa je prav v Lužnici nekdo odtrgal razglas v italijanskem jeziku.

Zelo sem se začudil, ko sem na goriški strani Primorskega dnevnika prebral izraze začudenja, da so bili volilni razglas tudi v slovenskem jeziku.

Zdaj beremo v istem dnevniku izraze vznemirjenja zaradi protesta, ki ga je sprožila odsotnost nemškega (in furlanskega) jezika.

Peta stalna komisija deželnega sveta ima od 13. januarja 2016 na dnevnem redu obravnavo peticije št. 24, s katero je družbenopolitično društvo Edinost 10. decembra 2015 predlagalo, da deželni zakon v smislu 3. člena deželne statuta izenači furlanščino, slovenščino in nemščino z italijanščino.

So mogoče uredništvo slovenskih množičnih občil znane kakšne pobude slovenske organiziranosti v tem smislu?

Ali je mogoče slovenska poslanica v rimskem parlamentu vložila predlog zakona za spoštovanje 3. člena deželne statuta?

Trst, 3. avgusta 2016
Samo Pahor

Povejmo na glas

Mir vam bodi

Lahko se ne zdi, a nepopisno pomenljiv je božji pozdrav “Mir vam bodi”, imejte v sebi mir, mir v vas je največji blagor, kar jih je, je za vas največja tolažba, rešitev za vašo dušo. Mir je izvir lep in prijetnih medsebojnih odnosov, ki jih sicer težko ustvarjate, vzgib vašega miru pomirja vašo okolico, mir velikih množic bi mogel pomiriti ves svet, da bi prevladala strpnost in ne bi bilo napetosti, sovražnosti in vojne, ki so za človeka največja možna katastrofa - vojne z bližnjimi in najbolj oddaljenimi, tihe zasebne in tiste glasne z orožjem, uničevanjem in izničevanjem. “Mir vam bodi”, ker vse preveč prevladuje v človeku in v svetu nasprotje miru, kar prinaša človeku in človeštvu zlo, nesrečo, trpljenje. Še vedno smo bitja nemira, in kot da bi bili obsojeni nanj, še vedno smo zbegani in nemir vedno na novo ustvarjamo in posledice so vedno hude. “Mir vam bodi” zato, ker le ta dobra božja želja pomaga človeku, da se odtrga od svoje materialnosti, ki je začetek vsega zla, če ji le pustimo prosto pot. In materialno v človeku je še danes, po več kot dveh tisočletjih, trdno v sedlu in seje nesrečo na vse strani. Ker to ni zgolj boj za preživetje, to je boj za vse več dobrin, za bogastvo, denar, čast in oblast, boj za vidljivost, moč, nadvlado, kar največjo vplivnost in svoj prav. In tako je za vse prostora premalo, ker za materialni nagon ni dobrin nikoli dovolj, bogastva in denarja ni nikoli dovolj, kot tudi ne časti in oblasti, moči, nadvlade, vplivnosti in moj prav ni nikoli dovolj

upoštevati. Nemir pa gre še dlje in tako postanejo vsi, ki hočejo isto in mi torej odžirajo, kar si želim, moji nasprotniki in sovražniki in potem se hitro najde in se je vedno našla ideja, opravičilo, da imam “nasprotnike” in “sovražnike” pravico sovražiti in jih ukloniti tudi s silo, če ne gre drugače. Zaradi vseh navedenih pojavov očitnega zla, ki se ves čas rojeva, pa “Mir vam bodi” more in želi pomiriti prav izhodiščno materialno sobitstvo, iz katerega nemir in njegova tragična dejanja rastejo. Želi pomiriti temeljno notranjo stisko našega bivanja, nad katerim se boči temen oblak minevanja, minljivosti, temen oblak minevanja in minljivosti vsakogar od nas, vsakega človeka. In dokler ta stiska ni obvladana in premagana, nemir človeku ukazuje in je njegov gospodar ter ga vodi v spopadanja in zanesljivo v nesrečo. In “Mir vam bodi” je dober božji nasvet, in ker je božji nasvet, nam je to v oporo, da mu verjamemo, da verjamemo prav to, da je naša bivanjska stiska obvladljiva in da smo lahko od naše minljivosti močnejši. V to je pač treba verjeti, saj človeško gledano minljivosti ne moremo premagati, v naše dobro je, da verjamemo, kako božji nasvet ni prazna beseda, ni varljiva obljuba, ni lepa laž, ampak je resnica. “Mir vam bodi” je potemtakem uresničeno dejstvo in odrešilni dar, če njegovemu darovalcu zares zaupamo in odpremo vrata svoje duše na stežaj. “Mir vam bodi” je najlepša dediščina vseh dediščin.

Janez Povše

S 1. STRANI Ivan Oman v Gorici

Kmet in politik ...

Nekaj žalostnega je to, kar se pri nas zdaj dogaja". Vsi smo veseli, da se izven slovenskih meja še ohranja, kolikor je mogoče, slovenska beseda in zavest, pa naj gre na italijanski ali avstrijski strani meje, je dejal. Včasih se pohvalimo, da je na Koroškem neka slovenska občina še povsem slovenska, to so Selega na Koroškem; "doma se pa že bojimo besede 'slovenski'..." Pred 26 leti so govorili o socialističnem patriotizmu, o 'slovenskem patriotizmu' je pa že težko se pogovarjati. "In zato je človek žalosten... Ko smo si vendar toliko prizadevali, da končno pridemo do lastne, suverene države! In zdaj smo kvečjemu lahko v državi Sloveniji, to ja, a da je to slovenska, narodna država, to je že nekaj takorekoč 'grešnega'".

V času prve osamosvojitvene vlade je bil Andrej Capuder minister za kulturo. Na neki prireditvi je omenil geslo "ora et labor", se je spomnil Oman. "Kakšen hrup, kakšna reakcija"! Beseda 'ora' je bila namreč nekaj nezasižanega! Kritiki Capudrovega govora niso bili v stanju pomisliti, da je na tem geslu zgrajena evropska civilizacija! "Ne vem, koliko je še tistih, ki jih zanima tisto, čemur pravimo evropska civilizacija". Evropa in Slovenija z njo ali pa Slovenija z Evropo ima samo eno izbiro: da se vrne k tej civilizaciji, h krščanstvu. Sicer Evrope take, kot jo vidimo ali smo jo videli, ne bo več, je prepričan Oman.

Sta danes cinizem in nihilizem del slovenske duše, je vprašala Erika Jazbar. "To stanje duha na Slovenskem je rezultat tistega, kar je predvideval Kocbek: sprememba slovenskega narodovega značaja. Sprememba je seveda šla v povsem drugo smer, kot si je to zamišljal on: predvideval je prehod iz naroda hlapcev v narod junakov, a stvar se je obrnila: postali smo narod hlapcev, vsaj v velikem delu". Velika je indiferentnost, nenormalno je čisto normalno, kot je dejal prof. Bučar: ponos je kvečjemu za domačo rabo, za javnost pa ne... "Če je bilo potrebno pol stoletja takega stanja, ki je ljudi pripeljal v tako razmišljanje, bo potrebno spet pol stoletja, da bo naslednja generacija spet tisto, kar bi morali biti: ponosni ljudje". Odločni in značajni!

O krščanstvu

"Nisem filozof, razmišljam po kmečko... Vsako nedeljo sem pri maši in nas je zmeraj manj... Ali se vrne krščanstvo ali pa nas ne bo". V zgodovini se vseskozi dogaja to, da je kristjane potrebno neprestano pokristjanjevati, nikoli niso popolnoma pokristjanjeni. "Vseh prekucij in prevrtanj

v družbi skozi stoletja je krivo ravno nekrščansko krščanstvo kristjanov ali pa, točneje povedano, nekrščansko ravnanje tistih kristjanov, od katerih je odvisno dogajanje v družbi".

Kaj naj katoličani prinesejo v politiko? "Najbolj preprost odgovor je, da je treba biti pošteni. Potem se preprosto ne morejo dogajati stvari, ki jim pri nas pravimo afere... Tisto, kar se reče, mora biti res".

"Jaz sem konservativen kristjan. Nimam kakšnega posebnega smisla za kakšno veliko duhovnost. To je za druge. Za take kmečke ljudi pa ne. V mislih imam Gregorčičevo 'Življenje ni praznik, življenje je delovni dan in boj neprestan'. In zdaj ne vem, če v naši Cerkvi vedo, da je treba ljudi poučevati v tem smislu... Nič nimam proti tisti veliki duhovnosti, ampak iz kakšnega sanjarjenja ne bo veliko... Življenje je delovni dan in boj neprestan: to je treba ljudem dopovedati. Take pridige že dolgo nisem slišal..."

O Jamnikovem profesorju

Pomemben pečat Omanu je dal Ivan Dolenc (poznani tudi kot 'Jamnikov profesor'), politik predvojnega Slovenske ljudske stranke. "Ena rak-ran današnje družbe je pomanjkanje formacije v širšem političnem smislu, če hočemo, tudi v ideološkem, čeprav danes to zveni zelo staro in negativno", je dejal Jazbarjeva. Kje naj danes iščemo Ivana Dolenca? "Jamnikov profesor, moj prijatelj, mi je veliko pomagal, da sem vsaj do nekega znanja v politiki prišel". Dva njegova pomnilnik: nikoli ne smeš žaliti, tudi političnih nasprotnikov ne! "Vseskozi sem se skušal tega načela držati". Drugič: znati moraš biti kritičen tudi do lastne stranke! "S tem profesorjem sva se v vseh stvareh strinjala, razen o jugoslovanstvu. On je bil prepričan Jugoslovan". In vendar bi "takih ljudi, kot je bil Jamnikov profesor, danes slovenska družba potrebovala toliko, da bi uspeli vzgojiti narodove voditelje, ki bi mislili s svojo glavo. Najraje bi rekel: ki bi mislili 'po kmečko'! Zelo preprosto: ko smo bili otroci, so nas navajali k delu". Treba je delati! "Pričakovali so, da bomo imeli v Sloveniji novo Švico. Toda treba bi bilo švicati (narečno: težko delati; op. p.) kot Švicariji"! Oman je bil jasen: "Jamnikovega profesorja zdaj nikjer ne boste našli". Analiza je neizprosnost: "Uničili so

gospodarstvo in, kar je najhuje, ljudi".

O 'veliki šoli' leta 1945

Maja 1945 se je Oman umaknil na Koroško skupaj z domobransko vojsko. Domobranec ni bil, ker je bil premlad; bil je v taborišču na Koroškem in bil potem vrtnjen iz Vetrinja. "Bila je velika šola... Vem, kaj se je dogajalo. Za takega smrkavca, starega 16 let,

Erika Jazbar, Ivan Oman, Dejan Velantičič (foto dpd)

je to huda stvar. Mogoče je tudi to pomagalo, da sem vedno ostal to, kar sem bil. Konservativec. Krščanski demokrat". Mogoče je prav tista "šola" pripeljala Omana v to, da je šel v politiko, ko se mu je kasneje ponudila priložnost. "Na tej strani, seveda ... Vabili so me tudi v partijo, pa sem rekel 'hvala', po mojem ne gre! Pa bi tam mogoče tudi kariero naredil, tukaj je pa nisem", se je posmejal. "Sem pač star, trmast kmet!"

O dialogu in kompromisih

"Če se ne doseže kompromisov, ostanemo v neke vrste vojni. Toda mimo temeljnih načel se ne more iti"... Med drugim je doživel spore tudi zato, ker je vztrajal, da se mora stranka, ki ji pripada, obnašati načelno... "Do neke mere se pač gre, da nismo med sabo neprestano razbiti, sprti, toda mimo temeljnih načel pa ne!"

O rodni grudi in Slovenski kmečki zvezi

Prepričan je kmetov o zemlji kot vrednostni osnovi "je omogočilo, da smo prvi stopili na plan. Botrovalo nam je še to, da se je kmete ves čas skušalo odrinjati na rob. Tako odrinjanje je bilo boleče. To je 12. maja 1988 prignalo v Union 1.500 kmetov". Tako je bila v znani ljubljanski dvorani ustanovljena Slovenska kmečka zveza. "Bil bi nepošten, če bi trdil, da je bilo v vsem času komunističnega režima za kmete vseskozi slabo. To ni res. Vmes so bili časi, ko se je dalo čisto normalno živeti, če si bil seveda toliko priden, da nisi 'šinfal' čez partijo. Ekonomsko se je od časa do časa dalo živeti". Ko so kmetje začeli s svojo organizacijo, "pa je bilo izredno kritično". Ekonomski faktor je tisti, ki sili v boj. So bili kmečki punti, delavski štrajki...

"Ko je hudo, pride do tega. Nekaj nas je bilo, ki smo tvegali, toda samo med nami kmeti". Drugi so mirno čakali, če bodo Omana ali Zagožna aretirali in zaprli... "Ker se to ni zgodilo, je pa potem bilo kar veliko junakov".

Kmečka zveza je nastala leta 1988, "sam sem pa že novembra 1980 sklical sestanek kmetov iz

škofjeloške občine". Sklenili so, da bodo ustanovili kmečki sindikat, "a tedaj še ni bilo mogoče najti junakov, ki bi šli v to. Treba je bilo še čakati", čeprav so že prvo leto dosegli nekaj uspehov. Kmečka zveza pa ni bila le kmečki sindikat, predstavljali so nekaj več, "demokracijo in tudi položaj Slovenije kot države". Šlo je za več kot sindikat, "po koliko bodo imeli kmetje plačano mleko, meso in krompir"...

Zminec, zibelka Demosa

Slovenska kmečka zveza je bila prva lastovka slovenske pomladi, je dejal Valentičič. Omanova kmečka kuhinjska miza v Zmincu na Gorenjskem je kar postala "zametek slovenskega parlamenta". Tam so se dobivali predstavniki strank, osnovali koalicio in se podali na prve demokratske volitve. "Prof. Bučar, ki je bil potem prvi predsednik parlamenta, si je zamišljal, da bo Slovenska demokratska zveza, ki so jo ustanovljali profesorji in kulturniki, praktično edina alternativa partijskemu režimu", je dejal Oman. "Da bi to bila opozicija".

Takoj za SDZ so začeli nastajati Socialdemokratska zveza, Krščanski demokrati itd. "Bučarjev projekt je tako padel v vodo, vse je bilo razdrobljeno". Zato so se predsedniki novih gibanj poleti 1989 pogosto sestajali. Med njimi sta bila "Zveza socialistične mladine, ki se je tudi našala kot opozicija partiji, in pa t. i. Bavčarjev odbor, ki je nastal zaradi aretacije Janše & company". Prihajali so predlogi o skupnem nastopu na volitvah, a nekateri so jasno nasprotovali. "Zato sem jih jaz povabil domov k sebi", pa so se dogovorili o tem, kar so najprej imenovali "Združena opozicija", "potem pa je nekdo pogruntal ime Demos". Tako je nastala "povezava novih političnih organizacij in strank".

Mesto predsednika koalicije je bilo najprej ponujeno Omanu. Predlog so dali krščanski demokrati, SDZ pa je predlagal Pučnika. "Nisem mogel sprejeti, nisem mogel postati profesionalen politik, imel sem kmetije, treba je bilo delati! Čisto v redu je bilo, da je bil predsednik Pučnik. Tega si ne bi upal trdi-

ti, da bi bilo bolje vodeno, če bi bil Oman, ker je bil Pučnik čisto v redu predsednik, boljši od mene". Ko bi bil izbran Oman, "bi bilo seveda nekaj drugega: edino Pučnik je bil pripravljen kandidirati za predsednika predsedstva in seveda ni bil izvoljen". Oman je nameraval kandidirati za poslanca, leta 1990 pa so ga izvolili za člana predsedstva Re-

publike Slovenije. "Na stranko bi lahko več vplival kot poslanec. Če sem pa tukaj kaj pametnega naredil, je tudi prav. Težko ocenjujem svoje delo".

"Predsedstvo v socialistični državi je imelo poseben pomen; to je bil nekak direktorij". Predsedstvo je bilo "varovalka socialističnega sistema za primer, da bi kljub vsem manipulacijam s skupščino poslance zaneslo v druge vode". To je bila "dejanska, nikjer napisana, funkcija predsedstva". V času osamosvajanja je bila vloga predsedstva zelo pomembna, posebej predsednika. Kljub razdeljenosti je takrat uspelo držati enotnost naroda; tudi predsedstvo je imelo to funkcijo. Večina stvari, o katerih so sklepali, je bilo takšnih, da so lahko bili soglasni in so se tudi "razmeroma dobro razumeli". Oman je dostikrat polemiziral z Zlobcem, "toda prijateljsko, brez iht. S Kučanom sva samo enkrat prišla v konflikt. Večinoma je šlo, preprosto je šlo".

Razpad Demosa

Demos je dosegel zgodovinsko preobrazbo. Prehitro je razpadel. "Začel je razpadati predvsem zaradi tega, ker je v okviru Demosa zmagala krščanska demokracija: to je bilo proti vsem pričakovanjem". Razpoke pa so se začele pojavljati ob pripravah na zakon o lastninjenju, o privatizaciji. Pogledi so bili različni, "ni bilo pa samo to". Šlo je predvsem za to, "da je bilo treba krščansko demokracijo odriniti na rob političnega dogajanja". Šlo je za "histerični antiklerikalizem". V demokraciji bi človek pričakoval, da so vse politične opcije legitimne, tudi krščansko-demokratska; od izobraženih ljudi bi pričakoval, da bi razumeli, da klerikalizma ni bilo več, je dejal Oman. "Pred vojno je bil, toda evropske krščanske demokracije so to odravile", in vendar...

Drug razlog za razpad Demosa je bil spor zaradi privatizacije. Glede te je Oman vedno bolj prepričan, da je bil sistem s certifikati, kot je bil izpeljan v Sloveniji, zgrešen, da bi bil veliko boljši sistem, ki ga je predlagal prof. Mencinger. Oman je bil za to, da del podjetja pride v last delavcev, ostalo pa je treba plačati. "Kdor naj bo lastnik, mora priti z denarjem". To je bil Mencingerjev koncept "in bi bil najboljša rešitev".

Slovenija v puščavi

Če bi bil 15-20 let mlajši, bi Oman spet stopil v politiko. Kako? "Bog nas je izpeljal iz Egipta skozi Rdeče morje in zdaj nas pusti, da tavamo v puščavi in častimo zlata teleta. Potrebujemo preroka, ki nas bo popeljal čez Jordan, v slovenski Kanaan". Mimo je 25 let, potrebnih je še 15, da jih bo 40, kot so Izraelci čakali na Sinaju, pravi Oman.

"Vmes so pa častili zlato tele pa ne vem kaj še vsega, vse se je dogajalo". Ko bi bil mlajši, "bi ustanovili novo gibanje za novo republiko. Ne verjamem, da je pri nas polovica ljudi, ki ne gre volit, indiferentnih, da jih prav nič ne zanima. Mislim, da velik del teh ne gre volit zato, ker ne vidijo sprejemljive alternative. Tiste strani, ki je na oblasti, ne sprejemajo; tiste, ki se ponuja kot alternativa, pa tudi ne. In imamo to, kar imamo. Našel pa se bo nekdo, ki bo sprejemljiv".

Za kaj bi se zavezal, da bi prepričal ljudi, naj gredo volit? "Za bolj liberalno državo, za manj birokracije, ki preprečuje razvoj podjetništva. Ne bi obljubljal novih delovnih mest, kar vsi počno. Pred vsakimi volitvami vsi obljublajo nova delovna mesta... Ta lahko zagotovijo samo podjetniki, politiki pa ne! Treba je biti resni! Ljudje niso neumni, da bi vse verjeli".

O družini in delu

Oman je proti koncu goriškega večera v prijetnem rovtarskem narečju s ponosom povedal, da ima 18 vnukov. Vsako jutro hodi v štalo, v njej je okoli sto glav goveda, od teh je 60 krav. "Jaz še kar malo pomagam. Veste kaj, delati je treba! Jaz se tega držim. Preprosto moram delati. Ne morem, da bi nehal. Če bo pa božja volja taka, da ne bom več mogel, bom pač želel, da bi čim prej umrl". In spomin se vrne nazaj... "Kmet sem postal, ko sem bil star 13 let in pol. To me je zgrabilo, da sem postal s srcem kmet. Ko sem pri 13 letih oral, je bilo to zame - bom preprosto rekel - sreča. Zdaj mi je pa težko, ker pešam".

Košnjo imajo na kmetiji, ki jo vodi sin, petkrat na leto, stroji so veliki, "v največ štirih dneh je košnja pospravljena. Tistikrat se dela praktično noč in dan". Oman zjutraj molze krave, sicer pa "zdaj se vsak mesec pozna, ne več vsako leto".

V štalo je hodil, tudi ko je bil član predsedstva, v času vojne je imel varnostnika. V Ljubljano se je sam vozil, "pa se ne bi smel", saj ni maral šoferja. Ko je med vojno šel zjutraj v štalo, preden se je peljal v Ljubljano, je na vsaki strani hleva po eden policist v civilu skrbel za njegovo varnost. "Ko sva pa v nedeljo šla z ženo k maši, je prav tako šel eden z mano v cerkev, na koncu klopi je stal, drugi pa je skrbel za mojo varnost pred cerkvijo... Če greš v politiko, se ne smeš biti umreti. Treba je s tem računati!"

Desna sredina

Kakšno je stanje v desni sredini, je prišlo vprašanje iz občinstva. "Kregajo se med sabo. Upam, da jih bo pamet srečala, pa bodo spet enotni. Ni pa nič čudnega, če se malo kregajo. V politiki je pač tako, da se ljudje kregajo". Oblast je "zelo pokvarljivo blago. Zaradi tega mora biti opozicija, ker korigira stanje". Desnica, ki je zdaj v opoziciji, bo morala spet stopiti skupaj, če bo hotela spet biti 'pozicija' in ne samo 'opozicija'".

Predavanje Zlate Krašovec

“Brez razčiščene preteklosti ni prihodnosti!”

Drugačno pesem zapojmo, veselje
Uvod

Dragi rojaki, spoštovani ljudje dobre volje! Vesela in ganjena sem, da vas smem pozdraviti na Svetih Višarjah, na tem svetem kraju, kjer se že stoletja v medsebojnem spoštovanju srečuje troje sosednjih narodov in kjer se že več kot četrto stoletja vsako leto zbirajo romarji treh Slovenij, da bi na ta dan, še

močneje kot druge dni, začutili, da smo en narod in da sta veselje in stiska vsakega od nas, hkrati veselje in stiska vseh nas.

Trdno verjamem, da je bila ideja o vsakoletnem romanju treh Slovenij na Svete Višarje od Boga navdahnjena. Nemški filozof Theodor Haecker je v svojem delu *Vergilij, oče zahoda* zapisal: “Pred Božjim tronom z neštevilnimi banderi stoji angeli za vsak narod posebej!” Si predstavljate? Pred božjim tronom z bandero v roki stoji angel slovenskega naroda, za njim pa četrta Slovenija, nekoč trpeča, zdaj že odrešena; Slovenija, ki ni več romarica, temveč nas pričakuje pred božjim tronom, kjer prosi Boga za edinost treh romaric, danes zbranih na tem svetem kraju.

Ko letos tu, na Svetih Višarjah, praznujemo 25. obletnico samostojnosti, ko se veselimo naše mlade države in ko nas žalosti tisto, kar smo upali, da se bo zgodilo, pa se ni, ne smemo pozabiti, da z nami – Slovenci iz matične države, zamejstva in izseljenstva – praznuje tudi četrta Slovenija, Slovenija mučencev in naših priprošnjikov.

VESELEJŠA PESEM

Dovolite mi še besedo, dve o naslovu mojega današnjega nagovora. V *Podobah iz sanj* je v črtici *Veselejša pesem* Ivan Cankar zapisal: “Pred mnogimi leti sem poslušal na Dunaju deveto simfonijo Beethovno. Med vsemi oblikami umetnosti mi je glasba najbolj tuja in obenem najbolj ljuba. Vse teorije so mi zaklenjene in zapečate; še not ne znam brati. To popolno, sramotno neznanje pa se čisto prijazno družu s prav posebnim, skoraj bolno občutljivostjo za zvok, za ubranost in neubranost”. Seveda je pomenljivo, da Cankar komaj kako leto po svetovni moriji piše ravno o deveti Beethovnovi simfoniji, katere četrty stavek, *Oda radosti*, je združena Evropa po drugi vojni izbrala za svojo himno in navdih. A morda še bolj so se me dotaknile besede o zapečatenih teorijah, o popolnem sramotnem neznanju, ki se družu z občutljivostjo ... itd.

Natanko tako sem se počutila, ko me je gospod Lenart Rihar povabil, da pripravim tale nagovor. Kaj sploh lahko povem novega v dobi interneta, ko so vse informacije dosegljive s klikom ali dvema. Gotovo ničesar, česar ne bi že vedeli.

Lahko pa vam odprem srce in vas prosim, da blagohotno prisluhnete pričevanju o osebnem občutju naše preteklosti in rojstva naše države.

OTROŠTVO

Rodila sem se v Celju. Šest let po koncu druge svetovne vojne. Spominjam se, kako sem štiri, petletna deklica hodila na Petriček. Marsikaterega sončnega nedeljskega popoldneva se je od mestnega parka ob Savinji navzgor vila procesija prebivalcev mesta. Med njimi s starši tudi sama. Ne vem, ali je bila udeležba na mitingih obvezna ali so ljudje tja odhajali zaradi druženja. Spominjam pa se, kako se je pod večer navadno oglasila harmonika in so ljudje, tudi otroci, plesali. V večernem mraku so bile besede govornika, ki so se poprej razlegale iz hreščecih zvočnikov in nas opominjale, kako srečni moramo biti, ker živimo v svobodni Titovi Jugoslaviji, večinoma že pozabljene. Ni pa dvoma, da so se te besede zapisovale v našo podzavest.

Več kot pol stoletja je minilo, preden sem prvokrat slišala za otroke s Petrička. Male sirote, ki so jim na Teharjah umorili starše, njih pa odvedli na kraj vselega imena, Petriček. Tam so – kako ironično – oropani ljubezni staršev, preživljali svoje žalostne dneve. Stene zapuščene gostilne pa so bile priča objokanih noči, dokler otrok niso razselili, večini spremenili identiteto in jih oddali v rejno.

Ne vem, koliko udeležencev mitingov na Petričku je tedaj vedelo, kaj se je na tem kraju dogajalo po vojni. Želim pa verjeti, da jih je bilo le peščica ...

Kako leto pozneje sem se, že prvošolka, vračala s športnega dneva. Domov grede sem se ustavila pri starih starših po materi. Živeli so v Zavodni, nedaleč od železniške proge, kamor so leta 1945 pripeljali vlaki ... No, takrat o tem nisem vedela ničesar. Odrasli so se morda kaj pogovarjali. A ne pred otroki.

“Kje pa ste bili? Kaj ste počeli”, sta me vprašala tisto popoldne. “Na Teharjah. Igrali smo med dvema ognjema”, sem odgovorila. In potem je bila tišina. Spogledala sta se kot tedaj, kadar česa nista odobrala. Le kaj je bilo narobe s tem, da smo na Teharjah, pri Sv. Ani, igrali med dvema ognjema?

Mnogo kasneje, ko ju ni bilo več med živimi, je tista tišina postopoma dobivala pomen. Nekaterim se je začelo svitati ‘že’ leta 1975 ob prvi objavi intervjuja z Edvardom Kocbekom, ki sta ga pet let pripravljala Alojz Rebula in Boris Pahor. Zame in za mnoge druge, ki nas tržaški Zaliv takrat ni dosegel, pa še kasneje. Resnica dolga leta ni bila le zamolčana in skrbno skrivana, temveč tudi prepovedana. Potem pa so nas dosegala pričevanja o Rogu, Teharjah, Šternaltu ... in prav med zadnjimi o Hudi Jami. Tudi to ime mi je bilo znano že v otroštvu, saj je bil stari

oče po očetovi strani knap iz Marija Gradca pri Laškem. Seveda sem takrat mislila, da se Jama imenuje Huda zaradi težkega dela rudarjev. Spočetka je bilo verjetno res tako. Potem pa smo leta 2009 zgroženi spoznali, da je resnica o tej jami še mnogo hujša. Postalo je očitno, da so bila dejanja oblasti in krvi žejnega uma mnogo strašnejša od vsake domišljije. A tedaj so bili moji stari starši, pa tudi oče, že pokojni, sama pa sem bila že babica.

POMLAD

Na kratko – zlaganost ‘najboljšega vseh sistemov’ sem spoznala v zgodnjih osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Pri svojih tridesetih. Čutila sem se prevarano. Razočaranje je bilo tem večje, ker večina sodržavljanov te zlaganosti sploh ni prepoznala. Tisti, ki smo jo, pa smo verjeli v moč besede. Med sabo smo si izposojali fotokopirane izvode 57. številke Nove revije in jo ponujali v branje še drugim. Mnogi smo tedaj prvokrat brali članke Jožeta Pučnika, ki jih je napisal, še pred izgnanstvom. Dogajanje okoli Revije 57 smo odkrivali s četrtsotletno zamudo... Ko bi ljudje poznali resnico, bi bilo

sveto drugače – smo bili prepričani, ne da bi vedeli, da tudi sami še zdaleč ne poznamo obsega zločinov, s pomočjo katerih se je povojni komunistični režim povzpela na oblast in se na njej utrdil. Šele letos je izšla knjiga dr. Milka Mikole *Kazenske ustanove in zaporniki v Sloveniji med letoma 1945 in 1951*, ki govori o po koncu druge svetovne vojne ustanovljenih komunističnih koncentracijskih taboriščih. V njih je bilo zaprtih približno 70 tisoč zapornikov, velika večina političnih. Na njihovem trpljenju in na posmrtnih ostankih vsaj 18 tisoč po vojni pobitih rojakov je bil zgrajen sistem, ki se je zdal večern.

Kljub temu je že tisto malo, kar smo vedeli, zadoščalo za upanje, kako bi bilo vse drugače, ko bi ljudje poznali resnico. Do režima

kritično besedilo je bilo težko objaviti. Mediji so bili pod budnim nadzorom partije, in če je ta izjemoma dopustila izhajanje opodrebnih publikacij, je bilo to zgolj zato, da se je oblast lahko krkala po prsih, da ne duši mnenjskega pluralizma. Seveda zgolj v nizko nakladnih revijah, ki so jih tako ali tako prebivalci samo istomišljeniki. Še največji doseg je imela Mladina, ki se je takrat prodajala kot sveže žemljice in bila nekajkrat tudi zaplenjena oziroma cenzurirana. Telex in Pavliha sta bila ukinjena.

Na zaprtost medijskega prostora smo v pričakovanju Orwelovega leta opozorili z Odprtim pismom novinarjev. Čeprav pismo niti ni bilo posebno prevratniško, je moralo med njegovim nastankom in objavo preteči domala leto dni. Nazadnje je konec leta 1984 ugledalo luč sveta na platnicah revije Problemi, katere doseg je bil ..., saj veste kakšen. Osrednji mediji so bili rezervirani za novinarje – družbenopolitične delavce, zadolžene za širjenje enoumja.

Zaprto medijskega prostora z znamenitim 133. členom kazenskega zakonika o verbalnem deliktu, kakor tudi omejena in strogo nadzorovana svoboda združevanja, pa nista mogli zadušiti prebujajoče se slovenske pomladi. Bil je to čas odprtih pism in podpisovanja peticij, čas nastajanja skupin civilne družbe, čas nošenja priponek s protestno vsebino in končno čas nastajanja političnih strank, ki so se sprva, času primerno, sramežljivo imenovale ‘zveze’.

Režim je izgubljal kontrolo in postal vse bolj popadljiv. V tej popadljivosti so stare sile zagrešile usodno napako – aretacijo četverice. Sledila je ustanovitev Odbora za varstvo človekovih pravic, ki so se mu množično pridruževali tako posamezniki kot organizacije. Med ljudmi prebujeni zdravi čut odpora do krivic je preraščal v zahtevo po spremembi zlaganega režima, oboje pa se je še krepilo s prebujenim upanjem za dosego samostojnosti in suverenosti slovenskega naroda. Spominjam se, kako je bila 15. decembra 1989 v koprskem dijaškem domu prvič javno izobešena slovenska narodna zastava brez zvezde. Ne taka z izrezano luknjico, temveč zastava, sešita iz treh pramenov blaga v slovenskih barvah, izdelana posebej za to priložnost – za srečanje z očetom slovenske državnosti, dr. Jožetom Pučnikom, ki je že tedaj napovedal suverenost. Seveda si takrat nihče, najbrž niti Pučnik, ni mislil, kako kmalu se bo njegova napoved uresničila.

ROJSTVO DRŽAVE

O milostnem času, ko se je rojevala naša mlada država, je bilo v letošnjem jubilejnim letu poveda-

negi veliko; mnogi od tukaj prisotnih pa smo to rojstvo tudi v živo doživljali. Zato naj o teh dogodkih spregovorim z današnje perspektive. Razmišljati želim o tem, kaj je pognalo iz semena, ki smo ga s skrbjo in veseljem pričakovanjem sadili pred petindvajsetimi leti. Je seme padlo na kamnita, peščena ali plodna tla? Je bujno raslo ali ga je dušilo grmovje? Sta mu škodili toča in poletna pripeka? Mu je godil rahel pomladni dež?

Ker se v času, ki mi je na voljo, ne morem dotakniti vsega, kar je spodbujalo in kar je krnilo odraščanje naše mlade države, se bom osredotočila na troje: najprej na to, kolikšna je bila enotnost v času osamosvajanja in kako se takratna stališča politikov odražajo

v njihovem današnjem delovanju; nato o tem, kaj smo od slovenske državnosti pričakovali in kaj dobili; ter končno o tem, kaj lastna država pomeni za obstoj slovenskega naroda.

ENOTNOST

Pogosto slišimo, da je bil čas osamosvajanja čas največje narodove enotnosti, a tudi, da ni bilo malo nasprotnikov osamosvojitve. Kaj od tega drži? Kako enotna je bila volja slovenskega naroda in državljanov Slovenije, kažejo rezultati plebiscita, ki se ga je udeležilo 88,5 odstotkov vseh volivcev, za samostojno in neodvisno Slovenijo pa je glasovalo kar 95 odstotkov udeležencev. Niso pa bili tako enotni glavni politični akterji. Že slavni stavek ‘*Novo so dovoljene sanje, jutri je nov dan*’, ki ga je takratni predsednik predsedstva Milan Kučan izrekel na slovesnosti ob razglasitvi samostojnosti, je napovedoval, da se bomo prej ali slej ‘zбудili’.

/ str. 8

Na Sv. Višarjah je maševal msgr. Cvikl “Da bi življenje zaživel v vsej polnosti!”

Na Svetih Višarjah se je minulo nedeljo na tradicionalnem romanju treh Slovenij v krasnem vremenu zbralo več kot 2500 ljudi. Romanje Slovencev iz matične, zamejske in izseljenske Slovenije na Sv. Višarjah se je končalo z nastopom okteta Deseti brat, slovesno ki vodil mariborski škof msgr. Alojzij Cvikl, Zlata Krašovec je imela osrednje predavanje, ki ga objavljamo v celoti.

S toplimi besedami je zbrane slovenske vernike pozdravil msgr. Janez Pucelj, predsednik Zveze slovenskih izseljenskih duhovnikov, ki skupaj z Rafaelovo družbo in Uradom za Slovence v zamej-

svetih vsakega od nas, da nas osvobodijo nešteti ran in bolečin, da nam osvetli našo pot, jo osmisli in nam pomaga, da bi to življenje zaživel v vsej polnosti”. Dejal je tudi, da “kristjani evangelijskih naročil ne spolnjujejo zaradi obljubljenih nagrad, ampak zaradi vrednot, ki jih evangelij vsebuje”. Izpostavil je tudi: “Tukaj je zato zelo primeren kraj za naša srečanja, kjer se utrjujeta zaupanje in prijateljstvo med Slovenci, Furlani, Italijani, Avstrijci in Nemci. Prosimo našo dobro nebeško Mater, da bi ohranjali in razvijali dragoceni mir, da bi rastle v medsebojnem spoštovanju in nenehnem prizadevanju za skupno dobro”. Končal pa je z

Foto JMP

stvu in po svetu prireja tradicionalno romanje.

Tokrat je Kulturni center Lojze Bratuž iz Gorice poskrbel za avtobusni prevoz zbranih Goričanov, veliko ljudi iz naše sredine pa je prišlo do božjepotnega svetišča na Svetih Višarjah tako z žičnico kot tudi peš.

Z izseljenskimi duhovniki je na Svetih Višarjah osrednjo opoldansko mašo vodil msgr. Alojzij Cvikl. Med mašo je bilo ljudsko petje, ki sta ga obogatila tržaška glasbenika prof. Tomaž Simčič na orglah in sopranistka Tamara Stanese.

“Danes želimo tukaj ob Mariji doživeti in živo začutiti, da smo ena sama družina”, je povedal v pridigi msgr. Cvikl, ki je tudi poudaril pomen Svetih Višarj kot božjepotnega središča za vse narode, ki tu živijo, še posebej pa za Slovence: “Letošnje romanje treh Slovenij poteka v svetem letu Božjega usmiljenja, ki je namenjeno nam vsem, da bi v tem svetem času odkrili in začutili, kako želi Bog po svojem usmiljenju in dobroti vstopiti v življen-

besedami: “Prosimo, da bi se v dolino vrnili potrjeni v veri ter v zaupanju, da Bog blagoslovlja naše vsakdanje življenje. Tako bomo v vsakdanjem življenju bolj ljubeznivi, bolj prisrčni in bolj potrpežljivi! Višarska Gospa, Kraljica Evrope, prosi za nas!”

Letošnjega romanja treh Slovenij se je udeležilo več kot 2500 ljudi, v Erlichovem domu na Svetih Višarjah so za organizacijo skrbeli mladi, ki so se udeležili t. i. “višarskih dnevov”, prišlo pa je tudi veliko predstavnikov kulturnega, političnega in verskega življenja Slovencev iz zamejstva in domovine, tudi predstavniki zdomstva, med rednimi gosti je tudi evropski poslanec Lojze Peterle, ki si je letos zaželel, da bi tradicionalno romanje treh Slovenij nadaljevali tudi v prihodnje, predvsem pa, da bi se vsi Slovenci zavzemali za skupno dobro in za lastno domovino. Dogajanje na Svetih Višarjah so zaokrožili pevci okteta Deseti brat, ki so za prvič priredili koncert slovenskih narodnih pesmi.

Jurij Paljč

Nepozabni vtisi goriških skavtov in voditeljev Izkušnje, ki bogatijo

Letošnji tabor je bil poseben, šli smo na Svetovni dan mladih. Doživeli smo veliko novih izkušenj; gostoljubje družin, veliko ur v avtobusu in sodelovanje z ogromnim številom ljudi. Žal niso bile vse izkušnje pozitivne, kot npr. okvara vlaka. Imeli pa smo priložnost spoznati ljudi z vsega sveta ter deliti svoje misli, doživetje in nasmehe v skupnosti RP in z novimi prijatelji. Rada bi se zahvalila vsem, ki so prišli na ta tabor. Čeprav ni bil navaden potovalni tabor, mislim, da smo se na tej poti veliko naučili.

Dobrosrčna sova

Vrnili smo se s SDM-ja. Mislim, da me je ta izkušnja zelo globoko nagovorila, še posebno glede vere. Govor papeža Frančiška mi je ostal dobro v spominu, vtisnil se mi je v srce. Od takrat sem zares nekaj začutil v meni. Bila je kot neka moč, ki mi pomaga bolj verovati v to, da je Kristus vstal od mrtvih in da nas ima vedno rad, čeprav smo grešniki. Tudi jaz želim ljubiti ostale tako močno, kot nas ljubi Gospod. In to ni nemogoče; dovolj je, da pogledamo na družine v Paulowicach in Niepolomicah, kako so nas sprejele v svoje hiše, kako so odprle vrata tujcem in jih pogostile na svojih domovih. Vzeti jih moramo za zgled in narediti isto, če nas bo kdo vprašal za prenočišče. Ta SDM je bil zame kot nov začetek za mojo vero. Od zdaj dalje bom skušal vedno bolj po-

program nekoliko prenatrpan in nam ni dopuščal veliko časa za spoznavanje; menim, da je bil to tudi eden od ciljev SDM-ja. Vsekakor sem domov dospel s tole go-

točnostjo: videti toliko mladih, ki so se zbrali z istim ciljem, me navdaja z upanjem, da se lahko ta svet še spremeni.

Preudarni medved

Kar mi je bilo res všeč na letošnjem taboru, je prijateljstvo, ki se je spletlo med nami in mladimi iz ostalih držav. Več kot

utrudljiva, a smo se v avtobusu imeli zelo lepo. Na Poljskem so res zelo gostoljubni in hrana je okusna.

Navihana sova

Ta izkušnja mi je prinesla veliko novega. Naučila me je, kaj pomeni gostiti tujece pod lastno streho in jih sprejeti kot brate in sestre. Doživetje SDM-ja me je spremenilo, ker gledam na svet z drugačnega zornega kota. Zelo sem se ve-

selila, ko sem spoznavala nove ljudi in sklepal nova prijateljstva. Spoznala sem tudi bolje sebe in druge. Zavedela sem se, kaj pomeni biti del velike skupine mladih, ki imajo možnost izboljšati svet. Milijonska množica mladih

mi je pomagala uničiti vse predsodke in sedaj si želim, da bi živela bolj polno.

Vztrajna fazanka

Ta tabor me je prijetno presenetil. Prvič v svojem življenju sem srečal papeža Frančiška in prisluhnil njegovim čudovitim besedam. Poleg tega pa se je na tem srečanju zgodilo veliko več: presenetilo me je dejstvo, da se

Foto: Simon Peter Leban

magati tistemu, ki potrebuje pomoč. Še bolj trdno bom veroval v Boga. On je med nami, v vsakem od nas in nam je še bližji v najhujših trenutkih.

Aktivni bober

SDM je bil nepozabna izkušnja. Seveda doživljamo tako lepe kot grde trenutke, vendar so ti nauk za življenje. Kot je rekel tudi papež, ko se bomo čez čas ozrli nazaj na nezgode, ki so se nam pripetile, se bomo nasmehnili. Iskreno mislim, da je bil

milijon mladih je darovalo pozitivno energijo okolici in svetu. Mladi imamo zelo pomembno nalogo, in sicer to, da smo upanje za boljše in svetlejšo prihodnost. Iz močnega navdušenja je bilo razvidno, da se za to že pripravljamo in nameravamo na svetu pustiti svojo sled.

Samozavestni gams

SDM je bil zelo lepa izkušnja, ki nas je izredno notranje obogatila, tako z lepimi kot grdimi trenutki. Vožnja je bila zelo

lahko človek močno naveže na neko osebo v tako kratkem času. To se nam je pripetilo v Paulowicach z družinami, ki so nas gostile. Na Poljskem so ljudje res odprtega značaja, pripravljeni sprejeti kogarkoli. V tem se na prvi pogled razlikujejo od nas. Menim, da bi bila taka izkušnja v naših krajih nekoliko težja. Tudi med nami skavti so se vezi nekoliko utrdile, nastaja prava skupnost. K te-

Sam sem v preteklosti že doživel en Svetovni dan mladih, bil sem v Madridu leta 2011. Bila je nepozabna izkušnja, ki je globoko zaznamovala mojo versko življenje, predvsem pa sem v tistih dneh spremenil svoj pogled na papeža Benedikta XVI. Do takrat se mi je zdel nek teolog, ki ni sposoben komunicirati z mladimi. Bridko sem se motil, spoznal sem njegovo izredno humanost in preprostost. Priprčil sem se, da res Sveti duh navdihuje kardinale pri izvolitvi Petrovega naslednika. Papež Benedikt XVI. je po moji oceni eden najpomembnejših papežev v zgodovini Cerkve.

Od takrat sem si želel, da bi omogočil udeležbo na SDMju vsaj kakšnemu skavtskemu bratu ali sestri. SDM-Krakov 2016 je bila prava priložnost, vendar sem se spraševal, kako zanimivo in privlačno predstaviti mladim tak dogodek. Vera v današnjem svetu ni prioriteta in tudi srečanje s papežem Frančiškom je privlačno le do neke mere; toda vseeno sem svojemu klanu predlagal, da se namesto potovalnega tabora letos odpravimo na

Poljsko. Sprva so predlog sprejeli z ravnodušjem, že na pripravah pa se je vsaj v nekaterih pojavilo prvo navdušenje. Veliko sem molil za uspeh srečanja in marsikomu sem priporočal ta dogodek v molitvah. Atentati po Evropi gotovo niso pripomogli k mirnejšemu vzdušju, zato obžalujem dejstvo, da so nekateri roverji in popotnice ostali doma; izgubili so res enkratno priložnost.

Moje skrbi so bile odveč; že prvi dan s sprejemom smo začutili, kako Poljaki živijo evangelij v vsakdanjem življenju. Bili smo žejni in so nam dali piti, bili smo lačni in so nas posedli za svoje dobro obložene mize, bili smo romarji in so nam na stežaj odprli vrata svojih domov in src. Res preprosta dejanja pričajo globoko vernost tega ljudstva. Poljska, predvsem Paulowice in Niepolowice, je postala moj drugi dom.

Papeževa dejanja in besede so se mi utisnila v srce in mi dala novih energij, da sem lahko zdaj v svojem okolju še bolj zagnana priča ustalega Gospoda. Evangelij je treba ponesti v svoje ulice, v vsakdanje

življenje, v svet. Mladi, ki smo idealisti, ne smemo nehati sanjati, ne smemo izgubiti upanja in veselja, le tako lahko z mladostniško zagnanostjo spreminjamo sedanost. Opazoval sem obraze svojih klanovcev, ko je papež izgovarjal te besede, in videl sem, kako žarijo, kako jih lahko Sveti duh razsvetljuje, čeprav se sami tega ne dobro zavedajo. Mislim, da so bila vsa srečanja med nami, vse kateheze, vsi pogovori, vsa nova spoznanja posebna milost, ki nam jo Gospod podarja v tem jubilejnem letu božjega usmiljenja. V vsakem človeku lahko prepoznamo Kristusov obraz, le navaditi se je treba gledati na sočloveka z usmiljenimi očmi, kot nas uči sveta Faustina Kowalska.

Priprčan sem, da so nekateri vrnilo domov še z večjimi dvomi in s tisočeriimi neodgovornimi vprašanji, vendar so prave navidezne slabosti Gospodov klic, naj sledimo njegovi ljubezni, ki nas preko križa pripelje v večno življenje. Gospod je v teh dneh vsejal svoje seme v vsakega izmed nas, nekaj mladik se bo morda posušilo, nekaj jih bo zadušilo robidovje,

mu so pripomogli delo po skupinah, skupno sodelovanje na SDM-ju, druženje ob pijači, petju, igranju nogometa in razni pogovori. Zadowoljen sem, da sem lahko bil prisoten na tem svetovnem srečanju mladih.

zvečer ne bom pogovarjal ne s poljsko družino ne s soklanovcem. Vesel sem, da sem se motil, saj sem med taborom okrepil nekatera prijateljstva.

Tankočutni modras

Stopil sem na pot SDM-ja z mnogimi

Foto: Stefan Č.

Iznajdljivi modras

Vesel sem, da sem se udeležil Svetovnega dneva mladih, ker je bila to enkratna izkušnja. Lep odnos s poljsko družino in govor takšne osebnosti, kot je papež, sta me najbolj razveselila. Pred odhodom na tabor me je motilo, da se je vodstvo odločilo razbiti ustaljene dvojice; bal sem se, da se

pričakovani. Med letom sem začel razmišljati o marsičem, postavljaj sem si veliko vprašanj. Ne vem, ali mi je ta izkušnja dala vse odgovore, ki sem jih pričakoval; vem pa, da sem veliko novega odkril. Za skupnost RP lahko trdim, da smo se povezali in utrdili odnose med seboj.

Veseljaški modras

Foto: Stefan Č.

prepričan pa sem, da bo večina obrodila sad: nekateri stoternega, drugi šestdeseternega, spet drugi trideseternega.

Bistrooki gams

Udeležba na Svetovnem dnevu mladih predstavlja zame enkratno izkušnjo. Začutila sem, kaj res pomeni živeti vero, biti kristjan, gostoljuben in odprtega srca. V družinah, ki so nas gostile, sem se počutila kot doma. Imeli smo natrpan program. Bilo je utrudljivo, a bi se takoj vrnila. Udeležila sem se več mednarodnih srečanj s skavti, a tokrat je bilo drugače. Na tisoče mladih iz celega sveta je združevala vera in vsi smo bili tam, da bi prisluhnili besedam papeža Frančiška. Najbolj mi je ostal v spominu občutek, ki sem ga imela med skupnimi svetimi mašami: biti eden, zatopljen v svoje misli in skrbi, a se kljub temu ne čutiti samega, kajti si del nečesa večjega, svetovnega. Ravno tako tisti večer, ko smo se vsi prijeli za roke, ko je papež rekel, da mladi imamo možnost in moč podirati "zidove", ki nastajajo z nestrpnostjo in s sovraštvom ljudi in ustavljati "mostove", začeniši s stiskom

roke. Papež Frančišek je tudi izpostavil dejstvo, da svet ne potrebuje mladih, ki sedijo ves dan na kavču. Rekel je, naj bodimo pogumni, naj sprejmemo izzive, naj uživamo življenje, naj sprejmemo drugačnega in naj ljubimo bližnjega. Upam, da bomo mladi, ki smo bili na SDM, znali ponesti papeževe želje v svoje vsakdanje življenje.

Nežna mravlja

Menim, da sem v teh dneh globoko razumela pomen besede: "sprejemanje". Mislila sem, da sem vedela, kaj pomeni sprejeti nekoga in kaj je gostoljubje, toda motila sem se. Šele v Paulowicach sem razumela pravi pomen teh besed. Spoznala sem, kaj pomeni živeti svojo vero; videla sem jo v mnogih mladih. Zelo me je nagovorila prošnja papeža, naj sklenemo z rokami živi most: bil je zelo preprost trenutek z močnim simbolnim pomenom. Predvsem pa se mi je vtisnila v srce papeževa misel, da se moramo mladi veseliti življenja; tudi če smo mladi žalostni, nas Bog vedno gleda, mi pa se odmikamo njegovemu pogledu.

Iskrena sova

Da bi kaj več izvedeli o slovenski osnovni šoli L. Zorzut v Bračanu

Učiteljice si prizadevajo učencem celostno posredovati slovenskega duha

Kar ostro kritične besede, ki jih je na nedavni večeri Srečanja pod lipami izrekel uveljavljeni gostinec in podjetnik Joško Sirk na račun slovenske osnovne šole v Bračanu, češ da se v njej premalo goji slovenska kultura nasploh, so nas spodbudile, da smo podrezali v to "sršenje gnezdo". Pri tem smo spoznali, da splošno mnenje, ki nekako enači to šolo z romjansko – kot so večkrat slišale učiteljice šole L. Zorzut -, ni resnično. Starši šolarjev na Krminskem imajo skoraj vsi slovenske korenine, zato vse doživljajo in občutijo drugače – tako so zadržile. Ti predeli ob "vznožju" Brd so bili od nekdaj na robu jezikovnega ozemlja in so bili povezani med seboj, oplajali so se, prevzemali navade drug od drugega, kar je vidno še zdaj. Tudi zaradi tega učiteljice šolske prireditve prirejajo tako, da je glavnina vsebine v slovenščini, ob njej pa sta prisotna tudi furlanski in italijanski jezik, ker je pač realnost okolja taka. Krajanji so bili na začetku zelo protitemu, da se je slovenska šola s Plešivega preselila v Bračan. To je povedal tudi sam župan Luciano Patat, ki je zelo naklonjen šoli – pomislimo samo na to, da so stavbo, namenjeno šolskim prostorom, ki je bila v zelo slabem stanju, popravili v pičlih treh poletnih mesecih -. Sam župan jih tudi zdaj večkrat nenapovedano obiše, bil je prisoten tudi na končni prireditvi, zmeraj jim je na razpolago. Ko se v šoli kaj pokvari, takoj poskrbi, da to čim prej popravijo. Ponosen je na to šolo, v kateri učitelji gojijo slovenski jezik, hkrati pa tudi spoštljiv odnos do drugih jezikov tega območja. Nekdanji odpor tamkajšnjih prebivalcev do šole se je spremenil v odprtost in odobravanje. Tudi to so nam povedale učiteljice Jožica Žniderčič, Irena Ferlat, Emanuela Koren in Marinka Černic, ki so se zglasile na uredništvu Novega glasa, da bi nam obrazložile, kakšno je resnično dogajanje na šoli L. Zorzut v Bračanu. Skoro vse imajo za sabo dolgo prehojeno pot poučevanja na raznih slovenskih osnovnih šolah na Goriškem in že nekaj let poučujejo na šoli v Bračanu, zato so njihove besede več kot verodostojne.

Pogled na šolo in šolarje

Kot več ali manj vse naše šole se tudi ta sooča s težavami, pa tudi pestrostjo in osebnimi izzivi, ki jih prinašajo otroci iz mešanih zakonov oz. italijanskih družin. Nekdaj

so številčno sicer skromno osnovno šolo na Plešivem res obiskovali pretežno slovenski otroci, a zadnja leta je bila le peščica otrok iz popolnoma slovenskih družin, tako so pojasnile naše sogovornice. Zdaj, ko šola in vrtec štejeta kakih 45 otrok, je slika malce drugačna. Otroci med seboj res govorijo italijansko, predvsem tisti iz nižjih razredov, čeprav učiteljice pazijo na to, da bi se tudi med odmorom pogovarjali v slovenščini. Kar pa je zelo pozitivno, je to, da večina staršev vpiše svoje otroke v slovensko šolo, ker se zavedajo svojih slovenskih korenin. Kri ni voda, bi rekli, upoštevajoč pregovor. Po osnovni šoli večina otrok nadaljuje šolanje na nižji srednji šoli Ivan Trinko v Gorici ali na špeterski dvojezični šoli. Redkokaterega otroka vpišejo v italijansko šolo v Krmin, kar pa se je bolj pogosto dogajalo v prejšnjih letih. Neka narodna zavest gotovo tli v srcih teh staršev, katerih starši ali nonoti so bili Slo-

šola vpeta v okolje in krajevno dogajanje, ko je bil govor o odboru za zaščito slovenskega jezika na Krminskem.

Prednosti podaljšanega pouka

Bežen pogled na novejšo zgodovino te šole nam je orisala učiteljica Irena Ferlat, ki je pojasnila, da je bilo ob selitvi v Bračan – nekako pred šestimi leti – v šoli dvajset otrok. Prihodnje leto jih bo 41 ali 42; v vrtcu se je vedno približno 25-26. Tudi v vrtcu se je zvišalo število otrok. Lani so celo konkretno razmišljali, da bi imeli dve sekciji. Župan bi ugodil tej želji, saj si je prizadeval za to, kakor tudi ravnateljica Elisabetta Kovic, a z ministrstva odloka ni bilo. Dokler je bila šola na Plešivem, je bil vrtec ločen od nje, saj je bil v Krminu. Zdaj je že

stično gledano, so bili otroci v zadnjih letih, ko je bila šola še na Plešivem, že pretežno iz italijanskih družin, le kaki trije ali štirje so bili Slovenci. Zdaj obiskujejo šolo otroci, ki imajo slovenske ko-

dušeno naglasila Žniderčičeva, ki se zelo trudi, da bi otrokom posredovala tudi vse to, kar Slovenec označuje kot narod. Da so starši zelo naklonjeni šoli in učiteljskemu kadru, je bilo razbrati tudi iz pisma, ki so ga napisali skupaj s petošolci ob koncu letošnjega šolskega leta. Letos se je prvič zgodilo, da gre polovica učencev na nižjo srednjo šolo Ivan Trinko v Gorici, polovica pa na dvojezično šolo v Špeter. V zadnjih letih so začeli starši odkrivati

me in se o tem – ko je mogoče – pogovarjajo kakih petnajst minut, da vadijo jezik in besedišče. Pri prostem sporočanju imajo največ težav učenci do tretjega razreda, rajši se namreč pogovarjajo v italijanščini, kar je naravno in normalno, ker je pač to njihov materini jezik, je pojasnila Žniderčičeva. Potem pa se učitelji trudijo, da bi se v četrtem in petem razredu začeli pogovarjati v slovenščini. To pa se učencem zdi naravno in jim gre kar gladko, ko se npr. mudijo v Sloveniji na zelenem tednu. Lepo bi bilo, da bi na take tedne šli večkrat, morda že v četrtem razredu – pa tudi v poletnem času -, ker so z jezikovnega vidika zelo koristni, so mnenja učiteljice. Učiteljica Emanuela Koren je sicer pripomnila, da nekateri starši pošiljajo otroke kar za tri tedne v "kolonije" v Slovenijo, kar je velik dosežek. Učiteljice spodbujajo starše, da otroke vpišejo v slovensko glasheno šolo in da jih vozijo k vajah otroškega zborčka, ki ga vodi Alessandra Schettino, ravnateljica SCGV E. Komel iz Gorice.

Otroci spoznavajo slovenske navade

Med šolskim letom bodisi med urami slovenščine bodisi v popoldanskih urah obravnavajo celotno praznično leto Slovencev, je obrazložila Jožica Žniderčič. Pri tem se poslužujejo knjig, ki so jih napisali Niko Kuret, Dušica Kunaverjeva, pa tudi domači avtorji, kot npr. Zdenko Vogrič. Otroke navajajo k temu, da izhajajo iz svoje realnosti, tako da povprašajo doma, kako so včasih praznovali največje praznike v letu. Sledič letnim časom, v vseh razredih, primerno starosti otrok, obravnavajo najprej martinovo, ki je v briškem okolju zelo doživet praznik. Spoznavajo vse martinove jedi, reke, pregovore, vezane na to praznovanje, pa tudi slovenske pesmi o sv. Martinu. Poimenujejo kmečko orodje in stroje, ki ga uporabljajo pri trgatvi, in odkrivajo vinorodne okolišje na Slovenskem. Njihovi učenci vedo, kaj je babje leto, Martinovo poletje, kaj je "bogov kot", kaj je gregorjevo ...

/str. 16
Iva Koršič

Utrinek s prireditve ob koncu šolskega leta

venci, in zato želijo, da bi se njihovi otroci navzeli tega duha. Prav zato se najbolj trudijo učiteljice, s katerimi smo se pogovarjali prejšnji teden. Same si namreč zelo prizadevajo, da ne bi samo opisno opredelile otroke in jih naučile le pravila slovenskega jezika, ampak da bi celostno spoznali bogastvo slovenske kulture, ki seveda zajema tudi stare navade in šege; te so spremljale in še spremljajo življenje slovenskega življa. Zato so jih besede gospoda Sirka precej vznemirile in osupnile, ker se res zavzeto trudijo za svoje šolarčke, pa tudi zato, da bi bila šola povezana z območjem, na katerem deluje. Da je to res, jim zlahka verjamemo, saj so omenjene učiteljice zelo dejavne v našem kulturnem življenju. Jožica Žniderčič je omenila, da so se prav z gospodom Kebrom in Sirkom lepo menili o tem, kako naj bi bila

to zelo pozitivno, da sta šola in vrtec v isti stavbi, tako da lahko dobro sodelujeta. Italijanska sekcija je nekoliko ločena od njih, skupno imajo samo jedilnico. Osnovna šola v Bračanu ima namreč podaljšan pouk, do 15. 40, tako da se otroci v popoldanskih urah lahko udeležujejo različnih obšolskih dejavnosti. Ta podaljšan urnik je zelo pomemben tudi z jezikovnega vidika. Otroci so v šoli vsak dan osem ur, kar pomeni, da so prav toliko časa v povsem slovenskem okolju. Stati-

Obisk učiteljic na našem uredništvu (foto JMP)

renine, čeprav se doma pogovarjajo v italijanščini ali skoraj popolnoma v italijanščini. A vsi ti učenci znajo povedati, da so slovenskega porekla, in so na to tudi ponosni – neka deklica je povedala, da je njen oče "Slovenec, ki govori italijansko". Tu je pač obmejno območje in že od nekdaj so se mešale razne narodnosti. Na prvi pogled, ob poslušanju otrok, ki se pogovarjajo v italijanščini, se zdi, da so vsi Italijani, v resnici pa polagoma pride na dan to, da so bili njihovi predniki Slovenci. Neka učenka, Virginia, je Furlanka in doma se dosledno pogovarjajo v furlanščini – je obrazložila Žniderčičeva -, a staršem je veliko do tega, da deklica pozna vse jezike tega območja. Na nastopih se tako dobro izraža v slovenščini, da se zdi "prava Slovenka", je nav-

špetersko šolo in po osnovni ne vpisujejo več svojih otrok v italijansko srednjo šolo v Krminu. **Večje in manjše težave šolarjev** Žniderčičeva je obrazložila, katere so glavne težave šolarjev iz OŠ L. Zorzut. Ko pridejo v prvi razred, je prva skrb učiteljev širjenje besednega zaklada, ki je pri teh otrocih zelo siromašen. To se ne dogaja samo pri pouku slovenskega jezika, ampak pri vseh ostalih predmetih, tudi znanstvenih, in seveda pri popoldanskih dejavnostih, ki bogatijo osnovno didaktično ponudbo šole. V ta sklop sodijo projekti, laboratorijsko delo, druženje z ostalimi slovenskimi šolami, tudi čez mejo. Pouk slovenskega jezika Žniderčičeva skuša vselej začeti z govornimi vajami. Z otroki se pogovarja o marsičem iz vsakdanjega življenja. Izbirajo različne te-

ni del 54. Linhartovega srečanja in pri tem bili deležni posebnega priznanja za likovno celovitost predstave, ki je izdelana res zelo premišljeno in domiselno. Za temi štirimi predstavami, ki se bodo zvrstile na prav toliko zaporednih petkov, bo za tiste, ki bodo vpisali abonma, na ogled še nagradna uprizoritev v narečju, ki ostaja za zdaj še skrivnost. Redni abonma za 4 predstave + nagradno presenečenje ter pozdrav iz kuhinje znaša le 20 evrov, abonma za dva - zakonca ali zaljubljenca - z istimi ugodnostmi stane 35 evrov, študentski abonma pa 15 evrov; posamezne vstopnice: redne 7 evrov, za študente 5 evrov. Vpis abonmajev je možen na spletu: dramska.druzina@sedej.org, po telefonu na št. +393454566365 ali v soboto, 13., in nedeljo, 14., ter ponedeljek, 15. avgusta, po maši na trgu pred cerkvijo sv. Florjana v Števerjanu in na Jazbinah.

Novo gledališko ponudbo *Gledališče na ocvrtem* prireja, kot že povedano, Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana pod pokroviteljstvom Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice, v sodelovanju z JSKD Republike Slovenije in s Svetom slovenskih organizacij ter z Vinoteko Števerjanski griči. Ljubitelji gledališke umetnosti, ne zamudete te priložnosti se okrepčati ob neusahljivem izviru gledališke umetnosti in ob kuharskih dobrotah ter rujni briški kapljici!

IK

Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan / Gledališče na ocvrtem Gledališka in kulinarčna umetnost z roko v roki

Da bi domači gledalci lahko spoznali, kako se z gledališko dejavnostjo soočajo ljubiteljske skupine, pri katerih so večkrat gostje, so si člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej Števerjan zamislili niz gledaliških predstav, za katerega so izbrali nenavaden naslov *Gledališče na ocvrtem*. Za to ponudbo so se odločili tudi zato, da bi občinstvo uživalo ob pogledu na kakovostne gledališke predstave ljubiteljskih in polpoklicnih gledališč od blizu in daleč in si s tem širilo umetniško obzorja, ter ne nazadnje zato, da bi se v Sedejevem domu dogajalo še kaj poleg že ustaljenih prireditev. Gledališke predstave si bodo v teh poletnih dneh sledile v prenovljeni dvorani župnijskega doma F. B. Sedej v Števerjanu na Trgu svobode 6 v Števerjanu, na bližnji razgledni točki, ki razpira obiskovalcu čudovit razgled, pa bo okrepčevalni kotic, v katerem se bodo vonjave po cvrtih poslasticah spajale z zlahkimi vini vinarjev Vinoteke Števerjanski griči. Tako bo poskrbljeno za krepitev duha in telesa, pa tudi za krasno večerno doživetje v tej lepi briški vasi, ki jo objemajo vinorodne brajde.

Očarljivi gledališki večeri, ki bodo vsakič ob 20. uri, se bodo začeli v petek, 19. avgusta 2016, ko bo igralka Patrizia Jurinčič predstavila avtorski projekt (*Moj*) *Devetsto* italijanskega avtorja Alessandra Baricca, ki ji je prinesel študentsko Prešernovo nagrado. V petek, 26. avgusta, bodo gledalci spremljali predstavo *Blazinec* Martina McDonagha, v izvedbi KUD "Zarja" Trnovlje-Celje. Na 54. Linhartovem srečanju, festivalu ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva 2015, je bila proglašena za najboljšo predstavo in je prejela kar štiri matičke. V petek, 2. septembra, bo gledalce zabavala komedija Daria Foja *Vse zastoj*, ki jo bodo uprizorili igralci Koroškega deželnega teatra iz Slovenj Gradca. Tudi ta predstava se je uvrstila v finalni del 54. Linhartovega srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva. V petek, 9. septembra, bo domači publiki in gostom popestrila večer Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana s svojo zadnjo uspešnico, zelo izbrušeno in izvorno "balkansko" obarvano Plavtovo komedijo *Aulularia* v režiji Franka Žerjale. Tudi števerjanski igralci so s to predstavo dosegli final-

DRAMSKA DRUŽINA SKPD F. B. SEDEJ IZ ŠTEVERJANA V SODELovanju z JSKD GORICA

GLEDAlišČE NA OCVRTEM
niz gledaliških večerov

Predpisan abonmajev na dramska.druzina@sedej.org ali telefonsko na +39 3454566365

Od 19. avgusta do 9. septembra v prenovljeni župnijski dvorani Sedejevega doma v Števerjanu.

Abonma najboljših amaterskih in nagradjenih gledaliških skupin Slovenije in zamejstva po simbolični ceni.

V sodelovanju z Vinoteko Števerjanski griči.

Cerkev sv. Ivana v Gorici / Pristrčno domače praznovanje

Bog Vas živi še na mnoga leta, gospa Mirka!

Veselo praznično so v četrtek, 4. avgusta 2016, pozvali zvonovi cerkve sv. Ivana v Gorici, v kateri ima sedež Slovensko pastoralno središče. Gospa Mirka Humar Lutman je svoj okrogli življenjski jubilej želela, s svojimi domačimi, sorodniki, prijatelji in znanci, praznovati prav tu, v tej cerkvi, ki ji je zavetnik sv. Janez Krstnik. Sama je doma z vinorodnih briških gričev, a živi že dolgo vrsto let v Gorici in že 40 let (!) vztrajno in požrtvovalno, predvsem pa izredno vestno in natančno skrbi, da so v tej lepi goriški cerkvi vsi prti, prtici in vse, kar spada k oltarni in mašni opremi, čisti, urejeni in tako krasno zlikani, kot bi jih ne znali niti v najboljši čistilnici.

Že spomladi se je šla zahvalit za vse prejete darove Božji Materi Mariji v Lurd. Zdaj pa je bila njena srčna želja, ob tem pomembnem življenjskem mejniku, ki

brez orgelske spremljave. Kot vselej med temi večernimi bogoslužji je berilo prebral Danijel

gocene ljubezen, spoštovanje ter besede hvala in oprosti, ki ne stanejo prav nič, a najdejo

Slavljenka s sotrudniki v duhovniji sv. Ivana (foto dpd)

Čotar, prošnje pa mlada Kristina Pahor. V njih se je spomnila

zmeraj lepo mesto, kot pravi slovenski pregovor. Bližnji je večkrat za nas kot svetla lučka, ki nam posveti, ko smo malodušni. Taka je gotovo tudi gospa Mirka, ki je vedno prijazna in vsem namenja dobrosrčno pozornost. V imenu slovenske duhovnije ji je iskreno zahvalo za vse skrito, v ozadju opravljeno delo izrekla prof. Mirjam Bratina, ki se ji je kot sosedji z ganjenostjo v glasu zahvalila tudi za osebno pomoč v potrebi. Po mašnem obredu je stopila k oltarju tudi gospa Mirka, a ker v svoji skromnosti ni vajena biti nikdar v ospredju, je mikrofon takoj prepustila nečakini Eliani Humar, da

je kar ona prebrala njene misli. Ob zahvali gospodu Marijanu in priprošnji Bogu, naj ga še veliko let ohrani zdravega in močnega, je izrazila svoje veselje, da se je to njeno praznovanje začelo s sveto mašo, kar je bila zmeraj njena velika želja. "Vsem sodelavcem naše duhovnije želim, da bi ostali povezani

in da bi z veliko ljubeznijo še naprej skupaj delali, da bi bila naša cerkev lepo urejena in množično obiskana. Bog nam daj še veliko zdravja, moči in volje!" so bile njene želje. Zahvalo je namenila tudi svojim domačim, sestri Dolores, ki ji ima očetovsko srce, in seveda bratu Mirku, dvojčku, s katerim sta tesno povezana že od početja. Čeprav imata različna značaja, sta kot eno srce. Skupaj se veselita rojstnega dne. Z njima praznuje tudi svakinja Jerica, ki je gospe Mirki kot druga sestra; odlično se vsi razumejo in so med seboj zelo povezani. "Bog naj vama povrne, draga Jerica in Mirko", je napisala gospa Mirka, ki se je z zahvalnimi besedami obrnila tudi na "svoje moške", moža in dva sinova, ki jo podpirajo,

čeprav se včasih pozno vrača iz cerkve in morajo čakati na kosilo. Ob koncu je zaželela, da bi ji Bog naklonil zdravja, da bi lahko še pomagala v tej naši cerkvi. Praznovanje se je v radostnem razpoloženju in prijateljskem kramljanju, tudi ob glasu harmonike, na katero je igral Fabijan Mužič iz Števerjana, nadaljevalo na vrtu za cerkvijo ob mi-zah, ki so ponujale najrazličnejše slane in sladke dobrote; na pogostitev in prijetno druženje je gospa Mirka gostoljubno povabila prav vse, ki so se udeležili večerne maše. Gospe Mirki, naši zvesti bralki, – pa tudi njenemu bratu Mirku in gospe Jerici, ki je bila veliko let zaposlena v Katoliški knjigarni - iskreno voščimo tudi mi vsi pri Novem glasu in ji želimo, da bi še vztrajala pri tem dragocenem in težko nadomestljivem delu, ki ga opravlja v Božjo čast in v prid slovenski skupnosti. Bog Vam poplačaj za vse, draga gospa Mirka!

Iva Koršič

Gospa Mirka s prijateljico gospo Zvonko (foto dpd)

ga deli z Mirkom, bratom dvojčkom, se zahvaliti Bogu za vse s sveto mašo v domači cerkvi, ki ji je tako pri srcu. Po navadi skromno obiskana mašna daritev med tednom je tokrat ob prisotnosti številnih vernikov zadobila prazničen zven, ki ga je še požlahnilo ubrano ljudsko petje, čeprav

tudi na pokojnega msgr. Cvetka Žbogarja, ki ga vsi pogrešamo. Gospe Mirki se je za njeno tiho, požrtvovalno, Bogu v čast opravljeno delo zahvalil upravitelj slovenske duhovnije v Gorici g. Marijan Markežič, ki je daroval sv. mašo. Med drugim je poudaril, kako so za srečno sobivanje med ljudmi najbolj dra-

V soboto, 27. avgusta, v Števerjanu Maša zadušnica za dr. Iva Komjanca

Letos mineva petindvajset let od smrti dr. Iva Komjanca, ki je v bolnišnici v Malcesinah ob Gardskem jezeru, daleč od rodne števerjanske zemlje, nudil bolnikom svoje zdravniško znanje s humanostjo in neizmerno predanostjo. Ivo Komjanc se je rodil kot osmorjenec v kmečki družini na Mocverju v Števerjanu 19. septembra 1924. Medicino je študiral v Padovi, kjer je leta

1953 postal doktor. V istem letu se je začela njegova uspešna poklicna pot. V Malcesinah je Rdeči križ tedaj ustanovil edini center v Italiji za poliomi-tične bolnike. Tu je dr. Komjanc kmalu napredoval od asistenta pa vse do primarija. Leta 1955 se je poročil z Goričanko Mirjam Brumat, rodili so se jim trije otroci. Velika ljubezen so mu vedno bili bolniki, od najmlajših do najstarejših, in

njihovo zdravljenje. Spremljal jih je kot pravi družinski oče. Leta 1975 je v Malcesinah postal zdravstveni ravnatelj, ob upokojitvi leta 1989 pa častni primarij. Njegovo zdravje je leta 1986 strla smrt 20-letne hčerke, nato je zahrbtna bolezen 24. avgusta pred 25 leti "neusmiljeno podrla tega neomajnega ljubitelja trpečega člo-

veštva", lepo piše v knjigi *Nesebičnosti dar*, ki so jo pred 15 leti izdali nečaki. Njihov stric si je "zastavil zelo visok cilj: vrniti srečo in človeka spodobno življenje od boleznih izmučenim in preizkušenim. Nad petdeset tisoč upajočih ga je poiskalo, zaverovani v uspešnost njegovega zdravljenja. V njem pa niso odkrili zgolj odličnega zdravnika, pač pa očeta in prijatelja in postali so 'njegovi'. Brez njega niso mogli živeti, kakor tudi on ne brez njih". Trpečim z vse Italije je daroval velik del sebe: to je trajen spomenik njegovi človeškosti in strokovnosti. Ob deseti obletnici smrti se ga je prijatelj, prof. Albin Sirk, takole spomnil: "Ivo še živi in bo živel, dokler bodo živeli ljudje, ki jim je fizično in duševno pomagal, ter tisti, ki se ga bodo spominjali". Vedno hvaležni pacienti in vsi, ki jih je zdravil ali so ga poznali, se ga bodo spomnili ob obletnici njegove smrti v cerkvi v Števerjanu z mašo zadušnico in z nastopom Slovenskega okteta v soboto, 27. avgusta 2016, ob 17.30.

Obvestila

SCGV Emil Komel sprejema vpise za šolsko leto 2016/17 od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Informacije na tajništvu, tel. 0481 532163, e-mail: info@emilkomel.eu. Šola bo zaprta za dopust od 8. do 21. avgusta.

Knjižnica Damiro Feigla v Gorici je po poletnem urniku odprta v ponedeljek, sredo in petek od 8. do 16., v torek in četrtek pa od 10. do 18. Zaradi dopusta bo zaprta od 8. do 19.8.2016.

Goriški urad Sveta slovenskih organizacij bo zaprt zaradi dopusta od 8. avgusta do 26. avgusta 2016.

Zveza slovenske katoliške prosvete in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica obveščata, da bo urad od 1. julija do 31. avgusta deloval od 8. do 14. ure od ponedeljka do petka. Popoldne bo urad zaprt. Od 8. do 15. avgusta bo urad zaprt zaradi dopusta.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško sporoča, da bo društveni sedež na korzu Verdi 51/int. zaprt od 1. do 31. avgusta.

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bo občinska knjižnica zaprta zaradi selitve v nov sedež na Prvomajski ulici št. 42 (Butkovičeva hiša) do petka, 16. 9. 2016 (ukrep župana št. 3 z dne 31. 5. 2016).

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bodo v juliju in avgustu 2016 uradi zaprti v popoldanskih urah. Urniki uradov so objavljeni na spletni strani Občine www.comune.savogna.go.it

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazete na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVITZC s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 - Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s trindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi instrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanj. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejana gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31

449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoči potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Darovi

Za misijonarja Pedra Opeko: N. N. 300 evrov.

Za misijonarja Danila Lisjaka: N. N. 300 evrov.

Za slovenske misijonarje: N. N. 300 evrov.

Za Zavod Sv. Družine: ob 37. obletnici smrti drage tete s. Ahacije Kacin darujeta Marija in Metka 100 evrov.

Za kočjo sv. Jožefa: ob 70-letnici Mirke Humar Lutman darujejo prijatelji in sorodniki 800 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 12.8.2016 do 25.8.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 12. in 19. avgusta (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 14. in 21. avgusta, ob 21. uri (vodi Ilaria Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 15. in 22. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna in zabavna glasba - Zborovski kotichek - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 16. in 23. avgusta (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki in našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 17. in 24. avgusta (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Veseli ptiček ščinkavec (v sredo, 24. avgusta: Peklenska noč na grebenu med Učjo in Bezijo) - Izbor melodij.

Četrtek, 18. in 25. avgusta (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Našemu sodelavcu

JULIJANU ČAVDKU,

*ki se je te dni srečal z Abrahamom,
voščimo veliko dobrega in lepega!*

UREDNIŠTVO NOVEGA GLASA

Ob 25-letnici smrti nepozabnega

dr. IVA KOMJANCA

**vabimo v soboto, 27. avgusta 2016, ob 17.30
v cerkev v Števerjanu k maši zadušnici
in nastopu Slovenskega okteta.**

VEDNO HVALEŽNI NJEGOVI PACIENTI

S 4. strani

"Brez razčiščene ..."

Tudi nekatere druge izjave, ki jih v evforiji trenutka nismo jemali dovolj resno, kažejo, da so nekateri vidni politiki pričakali rojstvo s figo v žepu. Napoved, da bomo po osamosvojitvi 'jedli travo', prav gotovo ni bila izrečena za spodbudo. Izrekel jo je poslanec ene takrat močnejših strank, ZSMS, Mile Šetinc, ki je dejal: "Suverenost Slovenije nas zanima le toliko, kolikor omogoča udobno, spodobno in mirno življenje vsakdanjih ljudi, tudi tistih, ki niso ali nočejo biti Slovenci. Zgolj zaradi časti, ponosa ali svetosti se nam ne da jesti trave, tudi če je ta izključno slovenska".

Takratni predsednik predsedstva SFRJ, Janez Drnovšek, je na vprašanje tujega novinarja, kaj misli o pogledih strank, ki zagovarjajo izstop Slovenije iz Jugoslavije, odvrnil: "V nekaterih strankah tako mislijo, v drugih mislijo, da to ni modro. Ne želim tega komentirati". S to 'odločnostjo' se lepo sklada dejstvo, da je bil Drnovšek v tistem času predsednik giban-

Tomaz Simčič in Tamara Stanese (foto JMP)

ja nevrščenih, malo manj logično pa se zdi, da se je komaj kako leto kasneje zavihtel na mesto premiera države, katere nastanka ni želel komentirati. Tudi med slovenskimi veleposlaniki prve generacije je bila vrsta takih, ki so želeli vse prej kot osamosvojitve.

Vrhunec ironije pa je, da je prvi predsednik države postal človek, ki je v času osamosvojitve izjavil: "O odcepitvi Slovenije od Jugoslavije je težko celo misliti, ker to ni nikoli bila moja najintimnejša opcija. Z njo se ne morem sprijazniti". In ni ostalo le pri besedah in intimnem čutenju. Ustrezna so bila tudi njegova dejanja; denimo vloga, ki jo je odigral pri razorožitvi enot teritorialne obrambe, pa njegov podpis Deklaracije za mir 1991, ki je bila po vsebini zahteva za razorožitve Slovenije, in to le malo pred začetkom osamosvojitvene vojne. Da ni šlo zgolj za napačno oceno trenutka, je Milan Kučan ponovno dokazal 23. decembra lani, ko je v pogovoru za TV Slovenija izjavil: "Očitajo mi, da sem bil proti odcepitvi. Še zdaj sem".

Tudi mnogi drugi nasprotniki osamosvojitve so bili kasneje nagradjeni s položaji v politiki, gospodarstvu in celo diplomaciji. 'Navadni upokojenec' Milan Kučan pa tudi danes ni brez vpliva, kar se močno pozna v vsakdanjem življenju Slovenije in njenih ljudi.

PREBUJENJE V NOV DAN

Tistega junijskega večera leta 1991 so bile dovoljene sanje. Prebudili smo se v nov dan in bila je vojna. Na srečo je bila po zaslugi skrbno pripravljene in odlično izpeljane strategije kratkotrajna. In zdelo se je, da so vse naše sanje na dosegu roke in da je meja nebo. A ne za dolgo. Dnevi so minevali in začel se je oglašati dvom: Je to tisto, kar smo si želeli? Je to država, po kakršni smo hrepeneli, kakršno smo sanjali? Je to naš pravi dom, kjer 'prosti volimo si vero in postaviti'?

Večina udeležencev plebiscita, ki je glasovala za samostojnost, je imela v mislih nacionalno državo, ki temelji na suverenosti

nacije, torej naroda. Ta pa je mnogoplastna kategorija, pri kateri stopa v ospredje zdaj ta zdaj ona lastnost. Narod kot *pravno-politična kategorija* pomeni skupnost državljanov (*demos*), ki so med seboj enakopravni ne glede na družbeni status, sorodstvene vezi, izobrazbo, vero ipd. Narod kot *socialno-politična kategorija* vspostavlja ljudstvo (*plebs*) v odnosu do elite. V *sociološko psihološkem smislu* pa narod pomeni skupnost ljudi (*etnos*), ki jih vežejo skupna preteklost, vera in kultura, kakor tudi občutek pripadnosti ter vzajemno prepoznavanje in priznavanje posameznika kot člana te skupnosti.

V tej luči je zanimivo, kako republiko Slovenijo definira ustava. V 3. členu je zapisano, da je Slovenija 'država vseh svojih državljanov in državljanov, da temelji na trajni in neodtujljivi pravici slovenskega naroda do samoodločbe in da ima v Sloveniji oblast ljudstvo'. V definiciji torej najdemo narod kot pravno-politično kategorijo, se pravi kot skupnost državljanov, ter kot socialno-politično kategorijo, kjer je poudarjeno, da je nosilec oblasti ljudstvo. Ustavna definicija pa pušča ob strani narod kot sociološko psihološko kategorijo in se ne ukvarja s skupno preteklostjo, vero in kulturo. Na prvi pogled se morda zdi, da je ta vidik upoštevan v sintagmi 'pravica slovenskega naroda do samoodločbe'. A to de facto ne drži, kar je razvidno že iz tega, kako je potekalo glasovanje na plebiscitu. Na njem smo odločili kot skupnost državljanov, se pravi kot pripadniki naroda v pravno-političnem smislu. Načeloma s tem ni nič narobe, a če govorimo o izpolnitvi tisočletnega sna slovenskega naroda, potem bi tudi skupna preteklost, vera in kultura morale imeti v novi državi svojo veljavo.

SKUPNA PRETEKLOST

Kako pa je s tem v resnici? Zavest o skupni preteklosti je slabotno izražena. V učnih načrtih je komaj kaj domoljubja. V zgodovinskih učbenikih zmanjšamo potrditve zgodovinskega našega naroda. Pri obravnavi časovno bolj oddaljenih obdobij ostajamo Slovenci v senci drugih večjih, domnevno pomembnejših narodov. Ob tem je vse premalo poudarjeno, kako smo se kot narod obdržali v nenaklonjenih zgodovinskih okoliščinah.

Še huje je, ko prebiramo poglavja o dogajanju med drugo vojno in po njej. Skupna zgodovina, ki naj bi bila povezovalka, igra v šolskih učbenikih dobesedno razdiralno vlogo. Šolski sistem še četrto stoletja po padcu komunizma stoji na braniku enoumja, in to kljub temu da je z malo truda, samo z nekaj kliki, dosegljiva tudi drugačna interpretacija dogodkov. Za večji učinek kontinuirane indoktrinacije se izdatno trudijo mediji in tako omogočajo, da si ena stran lasti vse zgodovinske zasluge in

Mojca Kudler Dolinar, prof. Tomaz Pavšič in Lojze Peterle (foto JMP)

prispisuje vso krivdo nasprotni strani. Zanimivo je, da to razdiralno početje najbolj spodbujajo prav tisti, ki sicer neprenehoma ponavljajo mantro: "Pozabimo na preteklost, zazrimo se v prihodnost"! Pri tem pozabljajo, da brez razčiščene preteklosti ni prihodnosti. Še več, upam si trditi, da nekaterim razdvojenost naroda ustreza, saj imajo od tega koristi. To pa je pogubno za narod, kajti tako kot velja za posameznika, da je sposoben uravnati

pot tja, kamor je namenjen, le če ve, od kod prihaja, je tudi za narod pomembno, da razume svojo preteklost, da jo sprejme v njeni celovitosti, jo prečisti in po tej katarzi nadaljuje pot naprej. Ta naloga je še pred nami. Nismo je opravili. Brez tega pa kot narod nimamo prihodnosti. Z besedami Milana Komarja: "Krivda staršev se ne izgubi, ampak odmeva med potomci. Ta misel nas napolni z resnobo, kakor nas vzradosti gotovost, da naša dobra dela ne bodo usahnila brez sledu. Oboje nam narekuje hvaležnost in odpušljivost do prednikov in nam budi čut odgovornosti do potomcev ter tako daje zavest včlenjenosti v tok zgodovine in v kontekst dogajanja". (konec citata)

Hladna državljanska vojna se nadaljuje v današnji čas. Tudi obdobje osamosvojitve in vojne za Slovenijo ni izvzeto iz potvarjanja zgodovine. Mladi to obdobje zelo slabo poznajo. Anкета med gimnazijci in študenti je pokazala, da največ vprašanih meni, da je pri osamosvojitvi najpomembnejšo vlogo odigral Milan Kučan, ki omenila sem že – celo sam priznava, kako osamosvojitve Slovenije ni bila nikoli njegova najintimnejša opcija. Resnični spiritus agens slovenske državnosti, Jože Pučnik, je po isti anketi šele na petem mestu. (op. na drugem mestu najzaslužnejših za osamosvojitve je po oceni mladih Janez Drnovšek, na tretjem Janez Janša in na četrtem Lojze Peterle.) Ob nepoznavanju lastne preteklosti ne preseneča, da na državnih proslavah v prvih vrstah sedijo tisti, ki so bili v času osamosvojitve zadržani in so nastanku slovenske države celo nasprotovali, medtem ko najzaslužnejše osamosvojitve zasmejujejo, jih vlačijo pred sodišča in blatijo po medijih.

Boleče je opazovati tudi razkazovanje totalitarnih simbolov in jugo nostalgično ikonografijo javnih prireditvev. Težko doumljivo je, da slovenski parlament, kljub večkratnim poizkusom, tudi še po sedmih letih od njenega nastanka, ni zbral kворuma za potrditev Resolucije o evropski zavesti in totalitarizmu, da torej ni bil sposoben obsoditi vseh treh totalitarizmov: fašizma, nacionalsocializma in komunizma, pri čemer le-ta še naprej uživa status nedotakljivosti.

Tako 'zazrti v prihodnost' brezglavo drsi mo nazaj v preteklost.

VERA IN KULTURA

Nič bolje kot na polju skupne zgodovine nam ne kaže na področju vere in kulture. Časi, ko je slovenski narod v veliki večini pripadal katolištvu, so očitno minili. Na srečo so za nami tudi časi preganjanja, ko so oblasti ljudi zaradi njihove vere zapirale in včasih celo usmrtili. Kljub formalni verski svobodi pa je v slovenski družbi odnos do kristjanov, še zlasti do katolikov, pogosto dobesedno neciviliziran. Kot da mantra 'vsi drugačni – vsi enakopravni' velja za vse, le za katolike ne. Ti so menda neuki, nazadnjaški, nagnjeni k domačijski zaplankanosti in hkrati kolaborantstvu... so skratka drugorazredni državljani in živo nasprotje izobraženih, svetovljanskih, naprednih in v vseh pogledih častivrednih prvorazrednih državljanov.

Morda se zdi ta podcenjujoči odnos do kristjanov manj poguben od povojne tiranije. V resnici pa ni tako. Če je odkriti teror dosegel, da so se verniki umaknili iz javnega življenja, v svoji notranjosti pa ostali Kristusovi, poniževanje in sramotjenje prinašata nemir tudi v globlje plasti človeške psihe. Ob pomanjkanju osnovnega spoštovanja do verujočih na splošno, ki se kaže v ohranjanju in prenašanju vrednot, ki so skupne tako verujočim kot neverujočim, na

mlajše rodove. V tej točki prepletanja vere in kulture na izpitu nismo padli samo Slovenci, ampak tudi Evropska zveza. Spomnimo se spodletelih prizadevanj za vpis krščanskih korenin v preambulo evropske ustave. In zdaj smo tam, pri razrednotenju vrednot, ko se večeraj izmišljene vrednote merijo z večnimi, kakor da bi bile njim enake... To nujno vodi v kaos, četudi na videz vlada red.

Foto JMP

Pred več kot pol stoletja je Milan Komar v svojem esaju Branilec miru zapisal takole: "Mir je pokojnost reda. Tako ga opredeli srednjeveška krščanska filozofija. Mir torej ni kakršna koli pokojnost ali celo negibnost. Recimo, pokojnost nereda ali negibnost smrti. Pogostokrat se nered ustali. Ni ga več, ki bi proti njemu protestiral. Trpnost ljudstva je prevladala. Čeprav se zdi, kot da bi bil mir, to nikakor ni mir. Tudi v osebnem notranjem življenju se nered lahko ukorenini, človek se nanj privadi in glas vesti skoraj onemi, na zunaj ni videti nobene nervoznosti in še manj razklanosti, vendar to ni mir, ampak otopelost. Pravi mir izvira iz reda. Ko je vsaka stvar na svojem mestu, trenja prenehajo in konflikti izgubijo svoj smisel. Red pa ni samo človeškega izvora. Človeški red samo podaljšuje in podrobno razvija naravni in božji red, ki je položen v stvarstvo. Kadar se človek ne podredi temu redu, vnaša v stvarstvo nered. Zakaj nered ni nič drugega kot spopad med različnimi redi..." (konec citata)

Kako zelo navidezen je mir, če ne temelji na naravnem in stvarstvu položenem Božjem redu, doživljamo domala vsak dan, ko se sredi Evrope, ki je pozabila na svoje krščanske korenine, spopadajo redi nižjega reda tako očitno, da tega ni mogoče spregledati.

NAROD

V nebesih, 'pred Božjim tronom z neštevilnimi banderi stoje angeli za vsak narod posebej', pravi Haecker. Kaj pa tu, na zemlji? Danes, četrto stoletje po tem, ko smo Slovenci dobili lastno državo, se moramo žal vprašati, kakšen smisel ima ta v času, ko se nacionalnost izgublja. Smo Slovenci sploh zgodovinski narod? Smo kot narod sposobni preživeti? Smo sploh še enoten narod, ko pa mu del rojakov noče pripadati? In ne nazadnje – koliko nas sploh je? Začnimo s tem. Številke (op. navajam jih po popisih prebivalstva v matični državi) so neizprosne. Ob popisu leta 1953 je imela Slovenija nekaj več kot milijon in 466 tisoč prebivalcev, od tega je bilo Slovencev milijon in 415 tisoč oziroma 96 odstotkov in pol. Pol stoletja kasneje, leta 2002, je bilo prebivalcev milijon in 964 tisoč, od tega Slovencev milijon in 631 tisoč, torej le še 83 odstotkov. V času osamosvojitve, leta 1991, je bil delež prebivalcev, ki so se opredelili za Slovence 88,3 odstotke, torej za pet in pol odstotka višji kot deset let kasneje... Zdjaj pa narodne pripadnosti, tako kot tudi verske, že nekaj časa sploh ne ugotavljamo več. Zakaj?! Morda zato, da ne bi bilo preveč očitno, kako Slovenci postajamo manjšina v lastni državi. Po osamosvojitvi se je v državo preselilo okoli 210 tisoč priseljencev, letno okoli 15 tisoč, od tega kakih tisoč otrok...

Še bolj skrb vzbujajoča je nizka stopnja rodnosti, saj število živorojenih otrok na žensko v rodni dobi že od začetka osemdesetih let ne dosega vrednosti potrebne za enostavno obnavljanje prebivalstva. To težnjo statistika označuje s pojmom 'zožena reprodukcija', na daljši rok pa to ne pomeni nič drugega kot izumiranje naroda. Če dodam, da povprečno rodnost dvigujejo neslovenske matere, ki imajo praviloma več otrok kot slovenske, je zaskrbljenost za narodni obstoj tem večja. Da ne bo pomote – ne kritiziram višje rodnosti pri njih, obžalujem pa nizko pri Slovenkah. O tem, kako je z rodnostjo v slovenskih družinah v zamejstvu in po svetu, nimam statističnih podatkov, a verjamem, da je tam prisotna večja odprtost za življenje. Kljub temu pa se bojim, da to ne more nadomestiti usihanja slovenstva v matici. Še več, umiranje na obroke, ki smo mu pričala doma, zna usodno vplivati tudi na Slovence po svetu. Sprašujem se, od kod to usihanje moči naroda, ki je kljub nenaklonjenim zgodovinski okoliščinam preživel skozi stoletja? In to prav zdaj, ko imamo svojo nacionalno državo in bi pričakovali, da nam bo to dalo nov zagon. Med najglobljimi vzroki naše poškodovanosti so brez dvoma povojni poboji, zaradi teh smo izgubili dober del narodove elite. Del te elite pa je bil pregnan, v domovini zamolčan in torej za velik del naroda 'mrtev'. Med pregnanimi in pomorjenimi so bili – tega ne spreglejmo – v veliki večini življenju bolj odprti katoliki. Pogubno za nacionalno zavest je bilo tudi polstoletno pranje možganov, zaradi katerega smo se Slovenci prenehali čutiti kot enoten narod. Orwellovska delitev na pozitivne, napredne, revolucionarne zmagovalce in vse ostale, ki so bili prej ali slej deležni statusa 'neosebe', je narod usodno razklala. Padec berlinskega zidu in zaton socializma je spodnesel tla pod nogami domnevno 'boljši polovici' naroda. Razredne korenine so bile posekane, narodnostne so bile slabo razvite, zato ne preseneča, da mnogi nočejo imeti z narodom in njegovo kulturo ničesar več. So svetovljani in podpirajo multikulturalnost. Veliko upanje, da se bomo po osamosvojitvi Slovenci zavedeli korenin in stopili skupaj, je počasi zbledelo, saj mnogi – večina od njih pripada tranzicijski levici – počnejo čisto vse, da bi se razklanost naroda poglobila, namesto da bi izginila.

Zlata Krašovec (foto JMP)

IZHOD

"Prijatelji, ne take pesmi! Drugačno zapojmo, veselejšo!" se takemu razmišljanju upira Ivan Cankar. Seveda, veselejšo zapojmo! Toda kako?

Globoko v sebi sem prepričana in že večkrat sem to javno izpovedala, da Slovenci kot narod ne bomo preživeli brez dostojnega pokopa svojih mrtvih. Za dostojen pokop pa je premalo odrediti mesto, ga posvetiti in postoriti vse potrebno za prenos posmrtnih ostankov pobitih. Najprej jim je treba vrniti dobro ime. Umor dobrega imena je hujši zločin od telesnega umora. In prav dobro ime je bilo poleg življenja vzeto tisočim in deset tisočim izvensodno pobitim. In še sedem desetletij po smrti lahko vsakdo, ki se mu zahoče, o njih nezakazano govori kot o narodnih izdajalcih. Izjava 'še premalo smo jih' je deležna zgolj sramežljivega zgražanja. Ali pa niti tega ne.

BODI ČLOVEK!

Stražar pravi: "Prišlo bo jutro, četudi je noč!" (Iz 21,12)

Umori duhovnikov in rušenje cerkva

"Ko se rušijo temelji reda, kaj more storiti pravični?" (Ps 11,3)

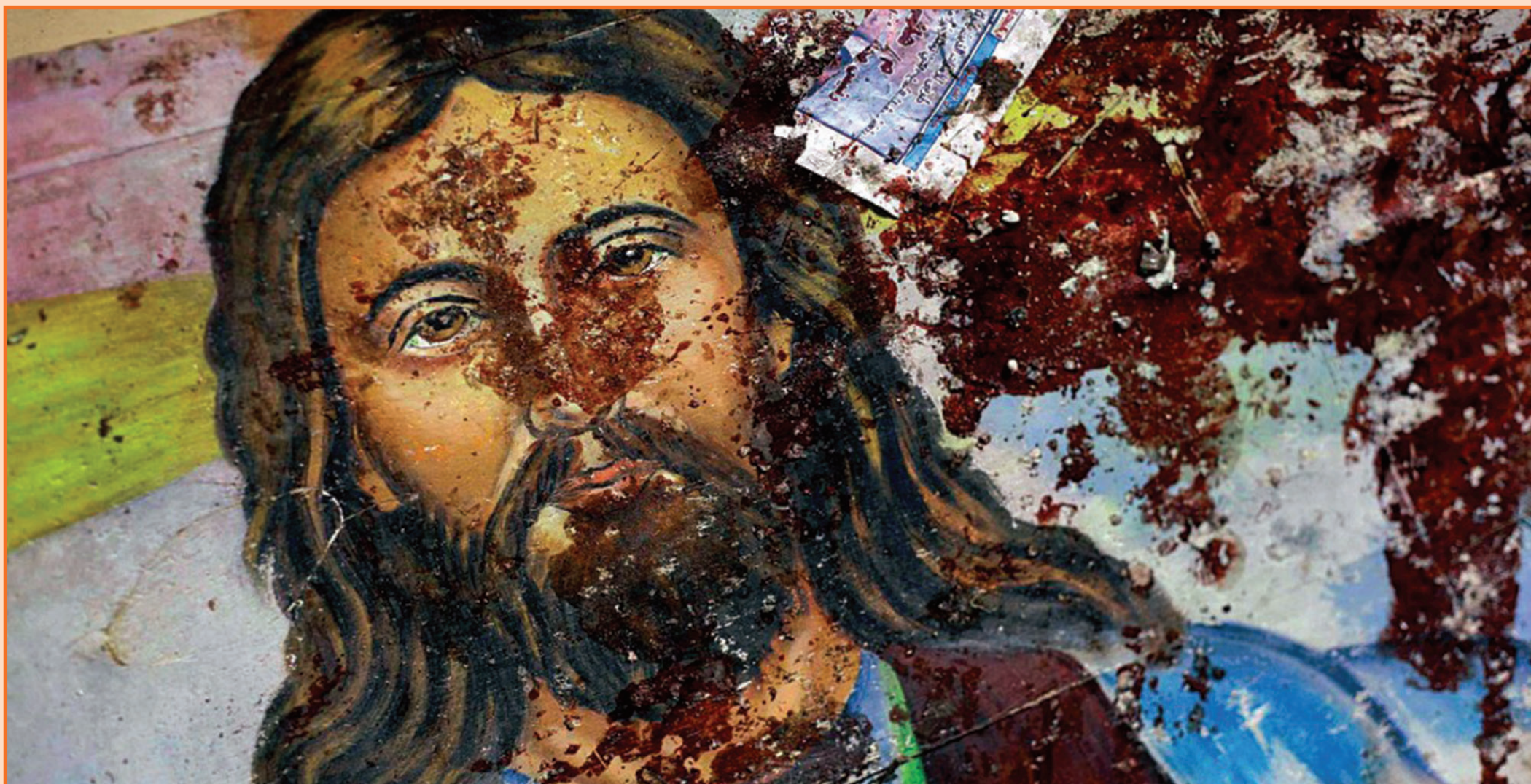
Ko to pišemo, se okoli nas dogajajo številni dogodki – pozitivni, negativni, pa tudi takšni, ki gredo mimo nas, ne da bi nas preveč zanimalo. Vsekakor so precej odmevali dogodki v Franciji in okoliških deželah, kjer je prišlo do dveh umorov duhovnikov. Umor 86-letnega očeta Jacquesa Hamela je gotovo precej odmeval, doživel pa je tudi številne obsodbe, celo s strani, za katere ne bi človek nikdar dejal, da bodo to storile. Vse skupaj pa je že minilo, še preden so umorjenega duhovnika s slovesnim

pa skrbi zaspanost kristjanov. Zastoj govorimo in ponavljamo, da je krščanska vera veliko več kot le dobra čustva, od "mi se 'mamo radi'". Krščanstvo nima nič skupnega z legendo o dobrem divjaku, temveč je eden od njegovih temeljev ta, da smo vsi grešni, prav vsi ljudje, zato pa smo sposobni, vsak od nas, storiti nepredstavljiva grozodejstva. Že res, da so za kristjana vsi ljudje bratje, ker so pač sinovi istega Očeta, vendar pa je vprašanje, ali to velja tudi obratno. Ubiti duhovnik je svoje ubijalce imel za

opremljene proti nasilnim protestom, v cerkev v 15. pariškem okrožju. V cerkvi so ljudje in duhovnik imeli sveto mašo, njihov greh pa je bil, da se niso strinjali s porušenjem cerkve. Porušenjem? Da, prav ste prebrali – tisto cerkev je treba porušiti, ker mislijo na njenem mestu napraviti parkirišče. O tem, kako v

Franciji rušijo cerkve za parkirišča in podobne zadeve, smo že hoteli pisati pred leti. To torej redno in čedno počnejo, ko pa človek gleda posnetke, gredo kocine pokonci. Policisti niso počakali na konec maše, temveč so nasilno dobesedno odvlekli duhovnika iz cerkve, medtem pa so se ljudje stisnili skupaj v absido in začeli prepevati – vrnila se je antična formula protesta, ko so šli prvi mučenci v smrt, prepevajoč Kristus. Takšna sramota bi morala odmevati povsod, a razen posameznikov in

svetim. Včasih, še pred nedavnim, je nedeljska maša pomenila vrhunec tedenskega molitvenega življenja, ki se je čez teden seveda dogajalo izven domače cerkve, danes ni več tako. Veliko vprašanje je, ali so naše cerkve še kraji molitve ali raje kaj drugega? Če ne molimo, zakaj bi sploh hodili k najvišji obliki molitve, ki jo predstavljajo sveti zakramenti, še zlasti sveta evharistija, sveta maša? Joseph De Maistre je zapisal: "Tisti, ki nehalo moliti, najdejo v svoji moralni popačenosti, ne vem dobro, kakšno čudno privlačnost ... Če se ne bi javno bogoslužje nekoliko postavljalo po robu splošni degradiranosti, sem pri svoji časti prepričan, da bi ljudje postali prave zverine. V žalostnih izpovedih sem izvedel, da obstajajo ljudje, za katere je zrak cerkve pokvarjen, jih dobesedno potlači in jih sili k temu, da gredo ven, medtem ko se po drugi strani zdrave duše čutijo prepojene z blago duhovno roso". Tako pa res prihaja, tudi zato, ker ne molimo več in ker cerkve niso več temu

Kriza današnjega časa je verske narave. Brez vere prihaja tudi do razpada družbe, umori duhovnikov in rušenja cerkva so le še zadnji obupni kriki.

pogrebom pokopali. Ne le, da se je zdelo, temveč se nikakor ni mogoče znebiti tiste avre menefregizma, ki vlada v tako imenovanem razvitem svetu, ki sicer morda opazi kako takšno anomalijo, kot je umor katoliškega duhovnika s strani muslimanskih skrajnežev v samem osrčju Evrope. Kot da je do tega umora prišlo kar tako, da je pač neka skupinica muslimanskih teroristov prišla in naredila svoje, pa ni bilo posebne podlage. Nazadnje so se takšni prizori v Franciji dogajali v časih jakobinizma, a je takrat vera imela veliko večjo vlogo v tej deželi. Ni kar tako prišlo do tega umora, zagotovo pa lahko rečemo, da ima verska podlaga še kako prste vmes in nam mora dati misliti, moramo se zamisliti, kako je z našo vero in kako jo prenašamo prihodnjim rodovom. Če je v teh letih kdo želel opozoriti na nevarnosti nenadzorovane imigracije, zlasti iz dežel, kjer je islam še vedno takšen, kot je bil od samih svojih začetkov, torej takšen, da je nad vsemi drugimi religijami, da slednje želi podrediti in si jih pokoriti, pa da do tega pride tudi z mečem, torej nasilno, ga ni nihče jemal resno. Prihajalo je celo do procesov, kjer so sodniki po legalni poti takšne ljudi utišali. Zelo

brate. Zagotovo je lepo čutil, vendar njegova bratska čustva niso pomagala, da bi ga rešila iz rok tistih, ki niso bratje nikomur, ki to sploh nočejo biti. Težava pa je, da sploh ni nujno, da bi šlo tu za muslimane. Kje je namreč tu tista tako opevana skupnost, ki bi tovrstna dejanja brez težav preprečila, če bi skupnost res bila? Govorimo o vseh, ne le o kristjanih, vendar pa moramo govoriti tudi o kristjanih, za katere se zdi, da jih zadeva glede krize oz. kar izginotja skupnosti kaj dosti ne gane. Vsakdo živi pač po svoje, drugo pa ni važno. Da lepa čustva nimajo več kaj povedati, je sporočila uporaba *sentimenta* na Twitterju "jesuischarlie", ki je že pozabljen, v nasprotju z "jesuischarlie" in podobnimi. Za nekaj malo časa je v Franciji kristjanofobija, ko recimo ne smeš krožiti okrog s preveč vidnim križem, potihnila. Pisec tega sestavka torej ne bi smel krožiti kot po navadi, temveč bi moral svoj križ skriti. Toda, vrnimo se k tistemu, o čemer smo govorili. Ti zločini se ne dogajajo kar tako! Le teden dni po umoru očeta Hamela so policijske sile prišle, oborožene in

določenih medijev ni prišla nikamor. Četudi bi, se nihče ne bi preveč vznemirjal, da ne bi prišlo do porušenja tiste ali katere druge cerkve v Franciji. Pravzaprav že prihaja čas, ko ljudi ne zanima več, če se sesede ali poruši cerkev v vasi ali mestu, kjer živijo, in sicer pri nas, ne v Franciji. Sicer pa – ali tako ali pa spremenitev cerkve v diskobare, markete, telovadnice, restavracije ... Takšna je, denimo, rutina na Nizozemskem, v Belgiji, Nemčiji, na Danskem, če pa cerkva ne določijo ravno za rušenje, tudi v Franciji. Najboljši odgovor na vprašanje, zakaj se to dogaja, nam ponuja Voltaire, ki je trdil, da ni vere, kjer ni molitve. Imel je seveda prav. Morda v kakih drugih zadevah ni imel prav, a tu je njegova trditev popolnoma resnična. In smo že pri tem, kar se dogaja tudi pri nas, ko je treba imeti ponekod nedeljske maše za le peščico ljudi, kot recimo tisti župnik v bližini Nove Gorice, ki je imel na veliki četrtek, petek in soboto le ene obrede velikonočnega tridnevja v osrednji župniji, pa je bilo le devet ljudi. Marsikje je podobno. Kdor ne moli, prekine svoj odnos s

namenjene ali jih nimamo za take, da se družba popači, da postane nora. Rušenje cerkva in spreminjanje v kaj drugega ni zadeva, ob kateri bi kristjani lahko ostali ravnodušni. Konec koncev je cerkvena stavba simbol, ki je vsem na ožeh, opomnik vesti, pa tudi neka trdnjava. Je simbol nekega ljudstva, neke skupnosti, pa tudi trdnjava, v kateri ljudje, kakor vojaki, ki se branijo, najdejo svoje zatočišče v hudih in zmedenih trenutkih. Dobro, če namesto Najsvetejšega najdem v cerkvi pivnico, bom svojo žalost vsaj skušal utopiti v dobrem pivu, a bom potem ugotovil, da težave znajo plavati, pa bom spet tam, kjer sem bil prej. Razpad družbe gre tako tudi prek izgube teh trdnjav, ki so naše vaške ali mestne cerkve. Zakaj že potem ni več skupnosti? Morda pa je naloga nas kristjanov tudi ta, da ljudi spet pripeljemo v cerkev oziroma še bolje v Cerkev. Vse dokler bomo le kristjani besed in ne dejanj – molitev in dejavna udeležba pri zakramentih, ki je najprej notranja naravnost človeka, ne tekmovanje, kdo bolje skače, pleše in kriči -, so pa velika dejanja. Ko bodo zravnali s tlemi tudi našo cerkev, bo že prepozno.

Andrej Vončina

Uresničljive sanje?

Pekel, vice in raj pod Triglavom

Z mago Sreča, ki so ga kar naenkrat začeli klicati Viktor Fortuna in so le redki poznali njegovo pravo ime, je bil vzgojen v krščanski veri. Bil je delaven, pošten in pobožen mladenič. Kljub izredni bistrosti in kljub temu da je diplomiral na ekonomski fakulteti, ni imel uspeha. Vsak dan se je priporočal svojemu Angelu Varuhu, toda postajal je vedno bolj reven. Zgubljal je potrpežljivost in upanje. Tovarna, v kateri je bil zaposlen, je živovarila in tudi propadla. Ostal je na cesti. Nekega dne je zaradi svoje žalostne usode zakričal: "Hudič pridi pome, Angel Varuh mi noče pomagati!"

Pred hišo se ustavi limuzina. Iz avtomobila stopi imeniten Visoki Tip, s kravato ognjene barve. Natančno počesani lasje na njegovi glavi so se svetili. Dišal je po izbranem parfumu. Imel je natančno pristrizeno brado. Njegov glas je bil pomirjajoč in prijeten.

"Viktor Fortuna, prišel sem, da ti pomagam. Kaj želiš od mene?"

"Rad bi postal bogat".

Visoki Tip Viktorju z očetovsko rahločutnostjo natančno razloži, kateri tečaj mora opraviti in katera potrdila si mora pridobiti. "Ko to urediš, se zglaš pri meni, da dobiš natančna navodila. Šlo bo samo še navzgor, čaka te lepa prihodnost. Postal boš del zgodbe o uspehu. Toda vedi, jaz sem Hudič. Odslej pripadaš meni".

Viktor je z lahkoto opravil tečaj, ki je trajal le nekaj ur. Zadostoval je en sam lastnoročen podpis in večbarvna izkaznica je bila njegova. Postal je svetovalec Mega Podjetja, ki ga je vodil Nad Direktor, za katerega se je vedelo, da je prijatelj Visokega Tipa. Čeprav Nad Direktor ni bil gostobeseden in se ni veliko pojavljal v javnosti, so vsi vedeli, da ima vse niti v rokah on in se mu zaradi tega ni dobro zametiti. Nekateri, ki so ga le rahlo opravljal za hrbotom, so se spozabili, da so povsod nameščene prisluškovalne naprave. To so hitro občutili na lastni koži. Še veliko bolj pa so to čutili tisti, ki so mu javno nasprotovali.

Viktor je bil pokoren. Globoko in podzavesti se je zavedal, da to niso njegove vrednote in da sam misli drugače. Ovajal je ljudi, odpuščal je delavce. Za svojo ubogljivost in pridnost je prejemal visoko plačo, honorarje in darila. Kmalu je obogatel. Privoščil si je praznovanja. Ženske družbe mu ni manjkalo. Tudi poročil se je. Ljubicam pa se tudi po poroki ni odpovedal. Kljub razkošnemu življenju pa se je čutil utrujenega in čustveno praznega. Njegovi

večeri so se vse pogosteje končali v popolni zapitosti. Da bi zmogel prenašati stresse v službi, je začel uživati kokain.

Nekega dne je v terorističnem napadu umrlo več deset njegovih najozjih sodelavcev. Na posnetkih

zabav mu ni bilo več. V službi bi lahko zaradi smrti sodelavcev zavzel višji položaj, a mu ni bilo do tega in se je odpovedal napredovanju. Njegovi najbližji prijatelji so začeli šušljati, da se mu je zmešalo in je nor.

"Iz avtomobila stopi imeniten Visoki Tip, s kravato ognjene barve. Natančno počesani lasje na njegovi glavi so se svetili. Dišal je po izbranem parfumu. Imel je natančno pristrizeno brado. Njegov glas je bil pomirjajoč in prijeten."

je videl, kako se je letalo zaletelo v nebotičnik in kako se je iz nebotičnika dvigal oblak gostega dima. Gasilci so s težavo, šele po več dneh, pogasili ogenj. Na tisoče ljudi je bilo mrtvih. Plameni in dim, ki se je dvigal nad sesuto stolpnico, ga je spomnil na pekel, na večni ogenj in na sarkastičen nasmešek Visokega Tipa. Po glavi so mu švigale misli: "Kaj bo ogenj, ki je zajel visoki nebotičnik, v primerjavi z večnim ognjem"! Tiste noči ni mogel spati. "Kaj če Hudič, ki ga od nastopa službe nisem več videl,

Prezimal ga je strah. V sanjah je doživljal krohot in posmeš Hudiča. Pregarjal ga je duh ženske, ki jo je po krivici vrgel iz službe in je naredila samomor. Zapadel je v depresijo. Niti antidepressivne tablete znane farmacevtske multinacionalne mu niso mogle dvigniti samozavesti in dobre samopodobe. Ponoči ni mogel spati, zato zjutraj pogosto ni mogel niti vstati in iti v službo. Njegovi predpostavljani so bili, ko ni prišel v službo, zadovoljni, saj je bilo veliko sitnosti, če je prišel. Kmalu so ga

res pride pome in bom obsojen na večne muke pekla?"

Viktor je postal zaskrbljen. Do

invalidsko upokojili. Žena se je medtem z otroki odselila.

To, da so se ga v Mega Podjetju elegantno odkrižali, ga niti ni prizadelo. Tudi to, da ga je zapustila žena in se skupaj z otroki odselila, se mu je zdelo normalno in je sprejel z razumevanjem. Saj so bili odnosi z ženo hladni že več let, z otroki pa tudi ni imel stika, saj si zanje ni vzel časa. To, kar ga je zares vznemirjalo, sta bili smrt in groznja večnega pogubljenja v pekel. Visoki Tip je besede, ki so se zarezale v Viktorjevo možgane, sicer povedal na šaliv način. Kaj pa, če to le ni šala, ampak je mislil resno? Mar tega ne potrjuje njegov nasmešek na ustnicah? Tega nasmeška Viktor Fortuna nikakor ni mogel pozabiti. Bolj kot se je trudil, da bi ga pozabil, bolj svež je bil spomin nanj.

"Se še lahko rešim"? Začel je delati pokoro. Zavedal se je napak, ki jih je v življenju delal. Postil se je ob vodi in zelenjavi. Revezem je dajal miloščino. Hodil je na romanja. Na grobovih svetnikov je za nekaj trenutkov pozabil na strašno prihodnost, ki ji morada ne bo mogel uiti. Zavedal se je, da izgubiti ne more nič. Vse žrtve, ki jih je delal, so bile zanj v primerjavi z večnim življenjem malenkostne. To ga je držalo pokonci. Stopil je celo spovednico in po dolgih letih spet zmolil molitev k Angelu Varuhu. Nekega večera je v daljavi zaslišal večerni Ave. Pokleknil je in molil, da bi bil obvarovan pred večnim pogubljenjem v pekel. Kot strela z jasnega ga je zadelo spoznanje o neskončnem Božjem usmiljenju in odpuščanju. To odkritje je bilo zanj odločilnega pomena.

Bil je pripravljen na obračun. Visoki Tip se je pojavil nenadoma. Viktorja je sredi ulice nežno potrepljal po rami. "Se me še spomniš"? ga je uglajeno vprašal. Povabil ga je v bližnji lokal. Viktor mu je začel govoriti o svojem novem življenju, o romanjih in večnem življenju. Visokega Tipa je naenkrat obšla slabost. Komaj je vstal in prišel do avtomobila, v katerem ga je čakal šofer. Niti viskija, ki ga je naročil, ni popil. Seveda ga tudi plačal ni. "Uglajenost pa taka", se je jezil natak. Gostje so se pritoževali, da je pred odhodom nesramno prdnil.

Zmago Sreča je spet našel svoj notranji mir. Ustanovil je podjetje, v katerem je zaposlil več sto delavcev. V podjetju so vladala stroga pravila; tudi pravila glede delitve dobička. Del dobička je namenil za delavce, del za razvoj podjetja, del za uboge, del za izobraževanje zaposlenih, del za gradnjo vrtca v kraju, kjer je bil sedež podjetja. S tem je začrtal novo vizijo razvoja Raja pod Triglavom. Med delavci je, tudi zaradi natančnih pravil in jasnih moralnih norm, vladalo sproščeno in prijetno vzdušje. A ne le zaradi tega, temveč zato, ker so si prizadevali za raj v svojih srcih.

Bogdan Vidmar

Vzgojni alarm

Težava nismo mi otroci, ampak ste vi, starši!

"Resnična težava je v svetu odraslih, ki se že trideset let odpovedujejo vzgoji mladih oziroma teoretizirajo ne-vzgojo; potem se pa čudijo nad divjaki, ki jih imajo v hiši". (kard. Giacomo Biffi, 1984).

S temi besedami je v nekem intervjuju nekdanji in zdaj že pokojni nadškof v Bologni, kardinal Giacomo Biffi, leta 1984 zaobjel bistvo težav sodobne družbe. Čeprav se njegove besede izpred več kot treh desetletij lahko zdijo komu nesmiselne, mislim, da so v današnjem kontekstu več kot primerne.

Izposodil sem si ta citat, ker ponuja razlago in je skupni imenovalec številnih tragičnih dogodkov minulih tednov in let. V tej misli najdemo odgovor na številne težave sodobnega človeka in družbe, iz katere izvira nesmisel, na katerega nimamo pravih odgovorov. Začuden beremo novice o ljudeh, ki jih pivozi avtobus, ker med hojo prebirajo e-pošto na svojem pametnem telefonu. Ne vemo, s kakšnimi besedami ogorčenja bi se opisali iskanje virtualnih pošasti Pokemonov po koncentracijskem taborišču v Auschwitzu in zakaj je mati vojskujočih se vedno noseča. Globalizacija nam je prinesla in nam še vedno prinaša ogromno pozitivnega, veliko materialnih in nematerialnih dobrin, ki so bile še pred nekaj desetletji samo iluzija. Obenem pa nas globalna vas in izobilje vsega silita k preudarnosti, modremu ravnanju in pametni uporabi teh dobrin.

Tukaj mi prihajajo na misel besede italijanskega režiserja in pisatelja Pier Paola Pasolinija, ki je podobno kakor kardinal Biffi v povojni dobi ekonomskih uspehov in na pragu tretjega tisočletja uvidel, da je napredek brez razvoja lahko poguben. Pasolinijeva teza, da modernizacija in razvoj družbe prinašata kolaps ruralnega prebivalstva, se nadgrajuje

v njegovem videnju modernosti, ki jo dojema kot iskanje sreče, a privede človeka in ustanove do izgube vrednot. Kako daljnovidno je napovedal, da sta kapitalizem in hedonistična ideologija potrošnje odpravila klasične vrednote, ki jih je sicer zagovarjala tudi Cerkev. V

povojni Evropi in zahodnem svetu se je po drugi svetovni vojni razvila nova družba, družba potrošništva. Ta je res povedla ljudi od nekakšnega podeželskega "barbarstva" do "urbane civilizacije", obenem pa jih je tudi notranje osiromašila ter povzročila stresnost in družbeno nelagodje.

Rojeni v povojnih letih, so izkusili velik napredek in številne priložnosti, kljub nekaterim odpovedim so preživljali brezskrbno mladost. Tako so bili kakor opiti od splošnega prepričanja, da dobrin, kapitala in naravnih virov ne bo nikoli zmanjkalo. V resnici se je v roku nekaj desetletij zamenjala plošča in otroci tistih "otrok zlate dobe" smo postavljeni pred drugačno resničnost. Tu se nahajamo danes. Prepričani smo, da smo zgradili napredno, razsvetljeno, močno in razgledano družbo, v resnici pa smo v mračni in megleni dolini, kjer je udobje posameznika edino merilo in edina vrednota. Tisti, ki smo danes tridesetletniki in bi morali imeti vsa vrata odprta ter bi morali gledati v prihodnost in zajemati svoj vsakdan s polno žlico, smo primorani krmariti med prekariatom in socialno negotovostjo. Generacija naših staršev je preživela "zlati dobo" gospodarskega razcveta in ekonomske brezskrbnosti in - dovolite mi to definicijo - porabila ekonomske, naravne in družbene vire svoje in naše dobe. Danes smo vsi tako zelo ekološko usmerjeni, ne ker smo si to izbrali, ampak ker to moramo biti, sicer se bomo s tem planetom zadušili v izpušnih plinih in nas bo zasula gora smeti.

Če je danes naša družba polna nekih "divjakov", kakor jih je opisoval kardinal Biffi, je zato, ker ge-

neracija pred nami ni pomislila, kaj bo jutri, ampak je videla samo svoj danes. In naš danes je precej bolj krut in krajši od onega izpred tridesetih ali štiridesetih let. Potem slišimo teorije, kako bo generacija "millennialsov", tistih rojenih med leti 1980 in 1990, (pre) živela svojo odraslo dobo, kakšne bodo naše pokojnine in boleznj v starosti...

Težave so vidne in vznemirljive že danes. Ljudje, ki iz dolgočasnja pretepajo ali polivajo mimoidoče s kisilino, mladi, ki v imenu ekstremne zabave koga

"Dragi starši, hvaležni smo vam za internet, za napredek v medicini in za znanje na dosegu klika. Potrebovali bi še izobrazbo, ki bi nam omogočila, kako vse te dobrine smiselno in koristno uporabljati; potrebovali bi tudi vzgojo, kako napolniti glavo, ne da bi izpraznili srce."

ubijejo in njegove zadnje trenutke posnamejo s telefonom, ali množična posilstva najstnic, ki jih zagrešijo njihovi vrstniki... preprosto še otroci, ki bi se morali igrati na igrišču ali na travniku, a se vedejo in ravnaajo kot pokvarjeni odrasli kriminalci. Da, hvaležni smo za internet, za napredek v medi-

mesto v našem življenju in kako bomo poleg pravih govorili tudi o dolžnostih. Pred nami je verjetno še zadnja možnost, da humaniziramo podivjane posameznike v družbi, sicer bomo - po Pasolinijevu - človeštvo pripeljali do "kontemplacije pekla".

Aljoša Vodopivec

Prav je, da se opredelimo proti sovraštvu

Prizadevanje za krščanski pokop pobitih v Socerbski jami za vrhom

Ob svoji duhovniški premestitvi se želim na poti iz Kopa v Bovec ustaviti na Socerbu in se na poti priporočiti dušam v vicah in sv. Socerbu, tržaškemu mučencu iz prvih stoletij krščanstva. V svetem letu usmiljenja smo še posebej povabljeni k izpolnjevanju telesnih in duhovnih del usmiljenja, med katerimi najdemo telesno delo usmiljenja "mrtve pokopavati" in duhovno delo usmiljenja "za žive in rajne Boga prositi". Po

krščanskem gledanju smrt ni konec življenja, temveč začetek večnega življenja. S pokojnimi ostajamo povezani tudi po njihovi smrti. Pozabljanje na smrt in rajne nas vodi v nenormalnost. V četrtek, 4.8.2016, so v Benetkah praznovali 300-letnico Marijinega prikazovanja na otoku Pellestrina. Marija je fantiču Natalinu Scarpi, v času turškega obleganja Benetk, naročila: "Vien qua fio, vai dal piovano, e dighe che a fassa celebrare delle messe per le aneme del purgatorio se vogliamo avere vittoria" (Pridi sem, fantek, pojdi k župniku in mu reci, naj obhaja, če želimo zmagati, maše za duše v vicah). Za rajne darujemo molitve, dobra dela, trpljenje, post, žrtve, razne odpovedi, odpustke in sv. maše. Urejamo grobove rajnih in na njih prižigamo sveče.

Občestvo svetih pomeni, da smo med seboj povezani in si lahko pomagamo. Ne le, da mi lahko pomagamo dušam v vicah, tudi duše v vicah lahko pomagajo nam.

Za zagotavljanje varnosti, miru in blagostanja ne zadoščajo vojna Nata proti Isisu, povečanje varnostnih ukrepov v evropskih mestih, razne varnostne kamere, žične ograje, zidovi in dobro usposobljene varnostne službe. Varnosti, miru in blagostanja ni

mogoče doseči brez molitve, s katero postanemo sodelavci Boga pri graditvi kraljestva resnice, miru, pravičnosti, solidarnosti, svobode in bratstva. Šele v molitvi se zavemo svoje identitete - kdo smo, se zavemo, da smo Božji otroci in med seboj bratje. Molitev nas osvobaja sovraštvu, nasilja in maščevanja. Molitev omogoča našo zmago in naše upanje, vizijo in veselje. Tudi finančne krize, korupcije in raznoraznih zasvojenosti ne morejo

rešiti le psihologi, psihoterapevti, farmacija in razni novodobni guruji, ki prisegajo na skrite potencialne v človeku.

Zakaj v Sloveniji ne pokopljemo mrtvih? Zakaj se, namesto da bi pokopali mrtve, prepiramo, kdo je kriv? Zakaj, namesto da bi pokopali mrtve, besedičimo o spravi in odpuščanju? Se tako lepa gesla o spravi in odpuščanju ne morejo nadomestiti naše civilizacijske dolžnosti. Kdaj bo prišel čas, ko

zavzeti se za pokop nasilno umorjenih v Socerbski jami za vrhom in drugih breznic po Sloveniji? Tudi brezbriznost in podcenjevanje tega vprašanja nista pravi izbiri.

Prav tako ni prava izbira nasilno reševanje vprašanja in sovraštvu do izvajalcev pobojev. Če ne gre za zaigrano in infiltrirano sovraštvu do komunizma, kar je še neskončno bolj perfidno! Vsekakor sovraštvu, zaigrano ali pristno, ni prava pot! Nasilje rojeva nasilje! Nismo poklicani, da obsojamo. Prav je, da se opredelimo proti sovraštvu.

V Sloveniji še nismo pokopali mrtvih, ki so bili zaradi komunističnega nasilja brez sodbe umorjeni med drugo svetovno vojno in po njej. Pogosto slišimo: "Pozabimo preteklost"! in "Nehajte premetavati kosti"! Ne gre le za preteklost in kosti. Gre za naš odnos do preteklosti, ki je "sedanjost". Ne gre le za kosti, temveč za duše nasilno umorjenih, ki nam ne bodo dale miru, dokler jih ne bomo pokopali. Dokler ne bomo pokopali mrtvih, ne more biti v naši deželi blagoslova. Ne le duše nasilno umorjenih, miru ne dajo niti duše izvajalcev umorov in duše odgovornih za poboje, ki so "onkraj" skupaj s svojimi žrtvami. Res ne premoremo toliko spoštovanja do človeškega dostojanstva umorjenih, da bi jih pokopali, in sočutja do odgovornih za poboje, ki jim na ta način lahko pomagamo iz vic proti nebeškemu Jeruzalemu?

Če nimamo sočutja do mrtvih, pomeni, da ga nimamo niti do živih, zato ni čudno, da nekateri na račun delavcev in podjetij neupravičeno bogatijo in jih ne prizadejajo množice brezposelnih. Kdo bo presekal ta začarani krog zla? Kdor pravi: "Pozabimo preteklost, prenehajmo brskati po kosteh in pozabimo na smrt", ta sporoča: "Pozabimo na sedanjost, opustimo idejo o smislu življenja. Naj se morija in brezpravje dogajata še naprej!"

politikov in drugih voditeljev ne bomo presojali po tem, kaj rečejo, temveč po tem, kaj delajo? Kdaj bomo prenehali verjeti, da je, tako kot je, prav in da je obstoječe stanje dobro?

Nas je še vedno strah

Romarski pohod do Socerbske jame za vrhom je namenjen molitvi za to, da bi zmogli toliko ekološke ozaveščenosti, da brezno očistimo smeti, in molitve za človeško sočutje, da posmrtno ostanke nasilno umorjenih rešimo izpod "salamjega jezera", dvignemo iz brezna, identificiramo ter krščansko pokopljemo na pokopališču ali v kostnici. Ponovno poudarjam, da moj namen ni obsojati in žaliti nikogar, temveč moliti za vse duše v vicah. **Pristojnim institucijam pa zastavljam naslednja vprašanja**

1. Inšpektorat RS za okolje in prostor je Vladi RS že pred leti predlagal ukrepanje. Je vlada RS izdelala načrt za sanacijo Socerbske jame za vrhom? Zakaj jama do danes ni očiščena? Kdo je odgovoren za to?

2. Ob raziskavi umora duhovnikov Filipa Terčelja in Franca Krašne sem naletel na veliko indicij, ki kažejo, da v času samostojne Slovenije, torej po letu 1991, poteka prikrivanje povojnih pobojev in uničevanje njihovih sledi. Tako jamarji kot nekdanji policisti, tudi ko gre za okolico Socerba, povedo, da so se jame čistile in javnost o tem ni bila obveščena. Policijski dokumenti, ki so imeli le datum brez letnice, so se po dveh letih uničevali. V dokumentih je bilo zapisano: "ODT striktno naroča, da informacije ne damo v javnost". Po pripovedovanju prič so bili posmrtni ostanke tudi v jami sv. Socerba. Te posmrtno ostanke naj bi odpeljali na Inštitut za sodno medicino v Ljubljano. Zdenka Cerar, ministrica za pravosodje, pa naj bi po nekaj mesecih ukazala uničenje teh posmrtnih ostankov. Je to res? Obstaja o tem dokument? Kaj to pomeni?

3. Zakaj sploh odkrivamo prikrita grobišča. Nekdanji policisti, ki so ob 1. novembru patrolirali in popisovali svojece, ki so k breznom nosili sveče in cvetje, povedo, da so dobili v roke sezname, kje morajo patrolirati. Udaba je torej imela sezname vseh grobišč. Ti sezname gotovo še vedno obstajajo. Zakaj jih ne damo na mizo in se pogovorimo o krščanskem pokopu nasilno umorjenih? Sveto leto usmiljenja je priložnost za to.

4. Kako pravno zagotoviti, da se tudi Socerbska jama za vrhom ne bo očistila na skrivaj, brez vednosti svojcev in javnosti, posmrtni ostanke pa uničili, kot se je to menda zgodilo s posmrtnimi ostanke, ki so bili najdeni v jami sv. Socerba, med katerimi so bili morda tudi posmrtni ostanke blaženega Francesca Bonifacia, za katerega se do danes ne ve, kje je njegov grob.

Bogdan Vidmar

"Pojdimo kot družina naprej, ostanimo na poti! Obljubljene so nam še večje stvari". (AL 325)

Ukradena Radost ljubezni

Lahko bi rekli, da je bila papeževa apostolska spodbuda *Radost ljubezni* nedavno nekako ukradena s strani nekaterih, ki so se obežali samo na "tisto" točko, ki govori o prejemanju obhajila ločenih in ponovno poročenih, ter na isto točko, ki se je v sinodi nekako izgubila in ki je govorila, še bolj odprto, kot to sedaj govori, o homoseksualnih osebah in njihovih skupnostih. Ukradeni sta bili že pravzaprav obe sinodi, ki so ju novinarji, žal pa tudi mnogi katoliški komentatorji, naredili za sinodo o ločenih, ponovno poročenih, homoseksualnih. A bili sta sinodi o družini, dokument, ki je nastal kot premislek k posameznim sklepom sinode, se imenuje *Radost ljubezni*, ki "jo živijo družine" in "je velika radost Cerkev". (AL 1) In govori predvsem o družini.

Papež se celo malce opraviči, ko pojasni, da je "zaradi bogastva dvehletnih sinodalnih razmišljanj ... (apostolska spodbuda, op. p.) tudi tako obsežna. (7) Papež zato svetuje, "da je ne preberemo na dušek (pr. t.), pač pa naj vsak zase najde svoj del. No, kot že omenjeno, so več kot očitno nekateri papeževu vodilo vzeli preveč dobesedno in so izpostavljali le kakšno točko, za kar pa bi, pri skupno 325 točkah, težko rekli, da so povzeli bistvo. Kajti v bistvu papež dejansko govori najprej in na prvem mestu družinam.

Da je papežev slog poseben, preprost, vsem razumljiv, smo se že navadili. S tem ga ne mislim primerjati s prejšnjimi papeži. Zakaj bi to sploh počeli? Ko so prve krščanske skupnosti prebirale posamezne evangelije, jih verjetno ni zanimala primerjava sinoptikov (Marka, Mateja in Luka), pač pa so se ukvarjali s sporočilom. Ta primerjava je potrebna danes, ko v razlikah iščemo posamezna znamenja skupnosti, v katerih so evangeliji nastajali. In ker vemo, v kakšnem stanju je družina pri nas in po svetu, primerjava papežev ni potrebna. Papeževa vsebina nam daje jasna in konkretna navodila.

Konkretna aktualizacija - tako bi poimenoval najbolj obsežno, tudi pozicijsko središčno četrto poglavje (od osmih), se pa ta slog v bistvu vleče skozi celotno spodbudo. V času študija teologije smo pri večini predmetov eksegeze (razlage Svetega pisma)

bili primorani v sklepih naših seminarjskih nalog in vaj napisati aktualizacijo. Spomnim se, da smo se takrat tako bogoslovci kot laiki večkrat drug drugemu hvalili, kako pomembne sklepe za naša življenja smo odkrili v obravnavanem svetopisemskem odlomku. Danes ugotavljam, da smo bili in

smo verjetno še precejšnji amaterji na tem področju. Aktualizacija že, vendar brez konkretizacije. Konkretizacije, ki jo v veliki meri premore naš papež Frančišek. Že to, da si za razlago izbere 13. poglavje *Prvega pisma Korinčanom*, kaže, da mu je stanje popolnoma jasno. To 13. poglavje je namreč v obredniku *Sveti zakon* predlagano za eno izmed poročnih beril. In po mojih pogovorih z duhovniki, zelo nesociološko in statistično nepravilno, pa vendar, z gotovostjo trdim, da se to berilo pojavlja na več kot polovici porok. Upal bi si celo trditi, da na večini. No, pa je papež (mlado) poročenim napisal lepo razlago besed, ki jih velikokrat ne razumejo. Konkretno aktualizacijo, kot že rečeno. Idealno predstavljene ljubezni, kot nam jo apostol Pavel opiše v tem pismu, papež doda konkretne primere, kot npr.: "Včasih na primer občudujem ljudi, ki so se morali ločiti od svojega zakonca, da so se zaščitili pred fizičnim nasiljem, in ki so bili - zaradi zakonske ljubezni, ki zmore iti preko občutkov - vseeno sposobni, čeprav po drugih ljudeh, poskrbeti zanj v trenutkih boleznih, trpljenja ali težave". (119) Kakšnemu pretiranu izobraženemu kardinalu se je verjetno privzdignila obrv v delu, kjer papež ne citira nedosegljivih

li drug drugega razveseliti, kar je, kot pravi papež, predokus nebes. "Spomnimo se na posrečen prizor iz filma *Babettino kosilo (Il pranzo di Babette)*, kjer velikodušna kuharica prejme hvaležen objem in pohvalo: 'Kako zelo boš razveselila angele!' Dobrodejno in poživljajoče veselje je v drugih vzbuditi zadovoljstvo in jih gledati, kako uživajo. Ta radost, ki je učinek bratske ljubezni, ni ugodje nečimrnosti, ki gleda smo nase, temveč je radost tistega, ki ljubi, ki se veseli sreče ljubljenih oseb - radost, ki se izliva v drugega človeka in postane v njem rodovitna". (129) Tovrsten slog se pojavlja skozi celotno spodbudo, ne da bi izgubil vrednosti, saj svoje temelje vselej išče v Svetem pismu, potrditve pa pri sinodi ter Cerkevemu učitelstvu. Zdi se, da papež kar vstopi v domove družin, ko pravi: "Dobro

teologov, pač pa preprost izsek iz filma in s tem razložiti, kako naj bi v družini zna-

je vedno začeti jutro s poljubom in vsak večer blagosloviti drug drugega, čakati na drugega in ga sprejeti, ko pride domov, včasih iti skupaj ven in skupaj opravljati hišne naloge". (226) Seveda pa je najbolj čutiti, da se Frančišek zaveda, da te spodbuje ne bodo brali popolni. Zato: "Tako so poudarili škofje iz Čila: 'Popolne družine, ki nam jih predstavlja varljiva in potrošniška propaganda, ne obstajajo. [...] Bolj zdravo je z realizmom sprejeti meje, izzive ali nepopolnosti in poslušati klic k skupni rasti; ljubezen spodbujati k zorenju in skrbi za trdnost zveze, ne glede na vse, kar se lahko zgodi'. (135) Ta spodbuda je namenjena vsakomur, ki se je iskreno pripravil postaviti pred ogledalo, ki mu ga papež dobrohotno nastavlja, da bi mogel v radosti ljubezni rasti. Namenjena je tistim, ki živimo v takšnih in drugačnih situacijah, upam si trditi, da vsak izmed nas dobi svoje mesto. Ker pa se naša vloga v družini z leti spreminja, se s tem spreminjajo tudi poudarki, ki nas nagovarjajo. Tudi zato bo ta spodbuda še dolgo časa lahko priložnost za vsakogar.

S tem zapisom sam želim prispevati k vračanju tega, kar je bilo ukradeno. Kar ne pomeni, da niso pomembni deli, ko se papež usmiljeno obrača k ločenim in ponovno poročenim ter homoseksualnim. A tudi sam opozori, predvsem kar se tiče prvih: "Danes je važnejše kot dušno pastirstvo neuspešnih zakonov prizadevanje, da bi utrjevali zakone in tako preprečevali njihov razpad". (307) Pri tem pa naj poudarim, da beseda važnejše, iz konteksta sodeč, ne pomeni, da bi bilo dušno pastirstvo neuspešnih zakonov nepomembno. Daleč od tega.

Pred nami je *Radost ljubezni*, vsakomur v slovenskem jeziku dosegljiva zastoj na svetovnem spletu. Ali bomo radost ljubezni zaživel s papeževu pomočjo v naših sredinah, v družinah, v katerih smo na različne načine vpeti, pa je odvisno predvsem od nas.

Matevž Vidmar

Zdi se, da papež kar vstopi v domove družin, ko pravi: "Dobro je vedno začeti jutro s poljubom in vsak večer blagosloviti drug drugega, čakati na drugega in ga sprejeti, ko pride domov, včasih iti skupaj ven in skupaj opravljati hišne naloge".

Moralni vidiki krščanskega zakona

Med črko in duhom, med pravilom in izjemo

Besedilo je prevod in priredba komentarja znane italijanskega pravoslavnega klasičnega filologa, bibliotekarja in preučevalca cerkvenih očetov Pietra C. Tokrat se omenjeni avtor posveča razmerju med obvezujočimi moralnimi načeli in legitimnimi izjemami v kontekstu nedavnih katoliških razprtij na področju družine in spolnosti. Predstavljeni pravoslavni pogled se v veliki meri sklada s tistim, kar je bil od nekdaj tudi uradni katoliški pogled. Gre za opozorilo na površnost določenih katoliških krogov, ki se velikokrat netočno sklicujejo na reševanje moralno-pastoralnih problemov po zgledu pravoslavja. Izvirnik si lahko preberemo na avtorjevem blogu *Traditio Liturgica*, pod naslovom: "L'omicidio dell'akribia per l'oikonomia e il suo successivo suicidio"

"Koruzniki" kot drugorazredni verniki?

Že mesece se v katoliškem svetu vse bolj sklicujejo na domnevno "usmiljenje" v odnosu do ljudi, ki živijo v raznovrstnih oblikah sobivanja oziroma kohabitacije. Pri tem se pojavlja mnenje, da omenjene osebe – ker in ko jim je zaradi njihovega načina življenja odrečeno prejemanje evharistije – spadajo med vernike "druge kategorije". Takšne in podobne izjave so predrzne in zelo nevarne. S tovrstnimi izjavami je povezano pričakovanje velikodušnega podeljevanja izjem po zgledu napačno razumljene pravoslavne oikonomije, to je (pogosto le začasnega) priznavanja moralne legitimnosti "manjšega zla" v specifičnih primerih, ko je polno oziroma celovito udejanjanje obvezujočih moralnih načel bodisi neizvedljivo ali preuranjeno glede na duhovno stanje posameznika.

Črka in izjema, akribija in oikonomija

Katoliški zagovorniki širokega podeljevanja izjem po zgledu oikonomije svoja stališča označujejo za "pristno in edino pravilno krščanska", svoje nasprotnike ali tiste, ki o tem dvomijo, pa zalijo z "rigoristi", "farizeji", "obsedenci s pravom" ipd. Da bi zapletenih zadev ne preveč poenostavljali, obenem pa vnašali med ljudi zmedo, se je koristno ozreti v zgodovino Cerkve in tako razumeti logiko starodavnega krščanstva, ki je bilo bistveno bolj radikalno od današnjega. Sveti apostol Pavel je, denimo, od svojih sovornikov celo zahteval neporočenost, saj naj bi se po njegovem prepričanju hitro bližal čas drugega Kristusovega prihoda, pri čemer bi lahko poročenost in od tod izhajajoča skrb za posvetne potrebe vsaj delno odvrčali od doslednega in polnovrednega izpolnjevanja krščanskega načina življenja, kar se v pravoslavni tradiciji označuje z grško besedo akribija (strogo, natančnost). Ko pa je Pavel spoznal stvarne življenjske razmere takratnih kristjanov, je še vedno veljavni

akribiji – ne da bi jo s tem kakorkoli zanikal – pridružil oikonomijo. V tej zvezi se je vredno spomniti znanega

Kristusa. Če bi bil odgovor pritrtilen, bi ju morala opomniti, da hoja za Kristusom – tako od njiju kot

izreka o dopustnosti zakonske zveze zavoljo preprečevanja "večjega zla" nečistovanja: "Bolje se je poročiti, kakor goreti!" (1 Kor 7, 8-9). Kakšen je torej globlji smisel tega izreka? Gre za to, da je cilj strogih stališč akribije odpirati pot h Kristusu, v srcu vsakega vernika ohranjati pri življenju zavedanje o resničnosti Boga in njegove neskončne ljubezni, ki pa ni ločena od resnice in pravičnosti. Stroga pravila nimajo smisla zaradi samih sebe, temveč zato, ker človeka usmerjajo skozi življenje in ga spodbujajo k hoji v smeri nebes, k hoji, ki ni za nikogar lahka. Brez strogih pravil in duha akribije se človek – prepuščen lastnim merilom – poskuša odreševati sam iz sebe, brez Odrešenika, pač v skladu s plehkimi in udobnimi merili, ki je v današnjem času tako zelo razširjeno: "Če se počutiš dobro, potem je vse v redu". Omenjeno merilo "dobrega počutja", ki je lahko sprejemljivo z vidika posvetne psihologije, za Cerkev nima nikakršnega pomena. Cerkev se namreč ne giblje pod taktirko psihologije – kar se sicer žal pogosto dogaja na Zahodu –, temveč v skladu z duhovnostjo, ki se nahaja na povsem drugačni ravni in zahteva pristno notranjo razpoložljivost za Boga. Od tod postane jasno, da oikonomija v Cerkvi vselej vodi k uresničenju akribije, saj (začasno) dopuščanje zelo splošnega izpolnjevanja določenih pravil v izjemnih primerih obstaja prav zato, da bi to privedlo k njihovemu karseda natančnemu in doslednemu izpolnjevanju. **Hoja za Kristusom in spreobrnjenje**

Naj pri tem navedemo primer. Dvema osebama, ki živita skupaj neporočeni, bi morala Cerkev najprej zastaviti vprašanje, ali želita ljubiti

od vseh ostalih vernikov – zahteva tudi žrtve. Kristus resda sprejema vsakega človeka, vendar ga ne želi pustiti "takšnega, kakršen je", temveč želi, da se spreobrne, da si nadene "svatovsko oblačilo", da bi tako lahko vstopil v Ženinovo dvorano (prim. Mt 22,1-14). Spreobrnjenje ali metanoia je predvsem notranje razpoloženje in skupaj s tem priznanje, da nihče ni pred Bogom popoln, da je človeška narava ranjena, dovzetna za različne grešne strasti in posledično podvržena nezvestobi in zaprtosti v odnosu do Boga. Temu notranjemu razpoloženju mora postopoma slediti zunanja in praktična izbira. Dve osebi, ki živita skupaj neporočeni, se morata bodisi veljavno cerkveno poročiti ali pa odpovedati aktivnemu spolnemu življenju. V Cerkvi je namreč spolnost uravnavana in ni prepuščena samovoljni presoji ali osebni kaprici. Namen tega pravila je ohraniti čistost duše pred nebeškimi stvarnostmi, da se ne bi človek v obilici priložnosti za zlorabo svobodne volje odtrgal od Boga in samega sebe zavajal z besedami: "Duša, veliko dobrin imaš, shranjenih za vrsto let. Počivaj, jej, pij in bodi dobre volje" (Lk 12,19). Če je odločitev za čistost iz povsem človeško razumljivih razlogov za koga v določenem primeru (začasno) neizvedljiva, bo njegovo krščansko življenje vsekakor okrnjeno, dostop do zakramentov pa otežen. Toda to še zdaleč ne pomeni, da imamo opraviti z vernikom "druge kategorije", temveč zgolj s tem, da si je posameznik (začasno) izbral svoje specifično mesto v Cerkvi, kjer mu bo Bog po svoji previdnosti pomagal k nadaljnji rasti v veri in krepostih. Po našem osebnem mnenju bi lahko

Cerkev tistim skupaj živečim neporočenim parom, ki dalj časa niso spolno aktivni, dovolila prejem zakramentov sprave in evharistije, vendar vselej s previdnostjo in premislekom. Na tak način bi bila uporabljena oikonomija, hkrati pa bi akribija ostala nedotaknjena. **Važno je, da se imamo radi?** Zelo drugače pa je treba pristopiti k vrednotenju kohabitacije kot take. Pri tem je

in da bi bilo zato krivično odrekati evharistijo tistim, ki živijo skupaj (tudi spolno aktivno) izven zakramenta svetega zakona. Žal obstajajo katoliški duhovniki in škofje, ki bi kaj takega počeli v vsakem primeru in brez pozivanja k spreobrnjenju, kar se neredko dogaja že zdaj, zlasti v deželah srednje in zahodne Evrope. Znašli smo se torej pred primeri uporabe oikonomije ob odsotnosti upoštevanja

približevanja nebesom, se bo zdaj upravičeno počutil izdanega s strani Cerkve, ki jo je vseskozi spoštoval, in njena, iz božjih zapovedi izhajajoča pravila, jemal zares. Če je zahtevnost akribije predvidena za vse vernike, ni razloga, da bi bila določenim skupinam vernikov podeljena posebna "pravica" živeti zgolj v skladu z oikonomijo brez akribije. Poleg tega uporaba oikonomije brez upoštevanja akribije uničuje sam smisel oikonomije kot take. S tem ko je opuščeno pozivanje k spreobrnjenju, ko se dejansko podeljuje enako dostojanstvo vsakršni obliki skupnega življenja, ko se sklicuje zgolj še na psihološki vidik človeka, se neizogibno privede do naslednjega sklepa: "Če se počutiš dobro, potem je vse v redu". Takšno razmišljanje in delovanje dolgoročno vodi v agnosticizem in opustitev vsakršne verske prakse, saj je na tak način človek razumljen kot samozadosten, kot nekdo, ki ne potrebuje odrešenja, božje milosti in duhovnega boja. Nepoznavanje smisla oikonomije na račun zavračanja akribije pomeni postavljanje izjeme na mesto pravila, kar se sicer že dogaja tudi po zakonodajah zlasti zahodnih dežel, pa seveda ne le pri tem, da se enači skupno bivanje dveh neporočenih s skupnim bivanjem dveh poročenih. Pomanjkanje duhovnega pogleda in poklekanje pred psihologizacijo lahko zlahka privedeta do notranjega izpraznjenja krščanskega oznanila.

Andrej Vončina

treba odločno zavrnilo zgolj psihološko merilo, da je "ljubezen" med dvema skupaj živečima osebama enaka "ljubezni" dveh veljavno cerkveno poročenih zakoncev

akribije. Uporaba oikonomije brez akribije povzroča uvajanje dvojnih meril in posledično pomeni teptanje pravičnosti! Kdor se je do zdaj iskreno trudil hoditi po zahtevni poti

Dragotin Kette Moj Bog III

*O Bog, svetlobe, stvarnik harmonije,
tvoj izgubljeni sin je zopet tu;
o, daj mu izgrešenega mirú
v bližini svoje svete domačije!
O, naj mu žarek milosti zasije
v tem osamelem, osamelem dnu
srca in duše, da po dvojnem zlu
zapoje zopet prejšnje melodije!
Glej, menil sem, da mogel bi živeti
brez tebe kdaj, brez svojega Boga;
a naj li rastejo vonjivi cveti
brez sonca sredi jasnega neba?
Zato prešini me, o Bog, zaneti
mi večni, žarki ogenj v dnu srca!*

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Dramilo

Slovenec, tvoja zemlja je zdrava
in pridnim nje lega najprava.
Polje, vinograd,
gora, morjé,
ruda, kupčija
tebe redé.

Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave.
Išče te sreča,
um ti je dan,
našel jo boš, ak
nisi zaspan.

Glej, stvarnica vse ti ponudi,
iz rok ji prejemat ne mudi!
Lenega čaka
strgan rokav,
palca beraška, prazen bokal.

Valentin Vodnik (1758 – 1819)

Oton Župančič, avtor veličastne pesniške rapso-
dije *Duma*, je v pogovoru z *Izidorjem Cankarjem*
v *Obiskih* dejal, da je hotel v pesmi pogledati na
domovino z jasnim očesom in čutečim srcem. V
počitniško-razmišljajočem (romantično/ reali-
stičnem) duhu pa želim sama pokramljati o(b)
domoljubni pesmi *Dramilo Valentina Vodnika*,
ki je izšla v Veliki pratiki za leto 1795.

Letošnji oddih na Bledu me je kot že večkrat fi-
zično in duhovno popeljal po poteh naših raz-
svetljenecv Zoisa, Kumerdeja, Vodnika ter romantika
Prešerna, obisk na Koprivniku nad Bohinjem, kjer je
Vodnik župnikoval štiri leta in si dopisoval v letih 1794-
95 v nemščini z Zoiso, pa se je iztekel tudi v krajši

sprehod na *Vodnikov razglednik*. Vrh, visok 1017 me-
trov, ponuja prečudovit razgled na Bohinjsko jezero z
okolico, ob njem pa lepota krajev in čar gora priključeta
v zavest marsikatero Vodnikovo in Prešernovo pesem.
Meni so se utrnili verzi in asociacije v povezavi z *Dra-
milom*.

Verzi alpske poskočnice zvane veselo, iskrivo, vse se zdi
preprosto. Z zavestjo, trdim delom in pridnostjo je mo-
goče doseči srečo, napredek in blagostanje – doma: Slo-
venec naj se zaveda lastnih talentov in sposobnosti kot
tudi možnosti, ki mu jih nudi domača dežela. V tem
kontekstu bi izpostavila nekaj elementov. Najprej ne-
posrednost metonimije, ko pesnik abstraktne pojme
izrazi s konkretnim: *polje, vinograd, gora, morjé, ruda,
kupčija* predstavljajo gospodarske dejavnosti kot polje-
delstvo, vinogradništvo, planšarstvo, ribolov in trгови-
no, izrazi *strgan rokav, palca beraška, prazen bokal* pa
poudarjeno svarijo pred revščino. V razsvetljenem du-
hu izstopa poudarek na izobrazbi in razumu (eno-
zložnici *uk in um* si kot v besedni igri podajata roke).
Posluš za zven besede opažam v zvočno posrečenem
verzu Išče te sreča... z efektno *personifikacijo* sreče. Da
je dosegljiva le dejavnim in aktivnim ljudem, pa hu-
morno opozarja vabilo, naj Slovenec ne bo
zaspan.

Pesem se mi zdi še vedno aktualna, saj spod-
buja k optimizmu, ki je v še tako nenaklon-
jenih časih (kot so lahko danes doma in v
svetu) nedvomno boljša popotnica za pri-
hodnost kot (golo) nerganje zaradi gospo-
darske krize, udrihanje vseprek čez politike,
kritiziranje in malodušje.

Razsvetljenec Vodnik je pred več kot dvema
stoletjema (pre)dramil Slovence, da je do-
brega pol stoletja kasneje veliki romanti-
k Prešeren lahko nazdravil v *Zdravljici* ne samo
Slovenecem, temveč *Slovenkam* (*prelepim
žlahntnim rožicam!*), vsem narodom in vsem
... *kar nas dobrih je ljudi!*

ko so narodni buditelji in literarni ustvarjalci postavljali
temelje naši kulturni in jezikovni zavesti. Bodimo pono-
sni na lastno literaturo, jezik, kulturo in na vse, kar
smo kot narod dosegli s trudom, zavestjo in ponosom!

Ob petindvajsetletnici osamo-
svojitve Slovenije
naj seže naš po-
gled hvaležno
daleč nazaj v čas,

Pokrajinski muzej / Palača Attems v Gorici
Do 14. avgusta na ogled
dela Danila Jejčiča

Pregledna razstava slikarja, grafika in
fotografa Danila Jejčiča je obsežna
predstavitev slovenskega avtorja v Pa-
lači Attems Petzenstein v Gorici. Na ogled
je izbor več kot sedemdesetih avtorjevih del
iz vseh obdobj njegovega ustvarjanja, od

bienalu leta 1995.

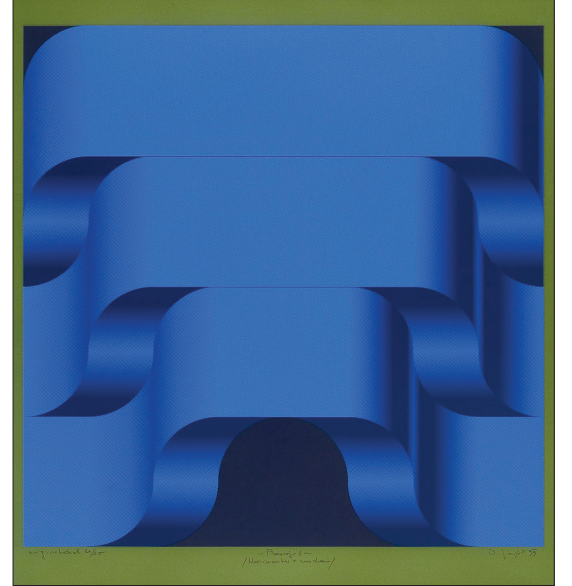
Po letu 2000 je Jejčič strogo matematično
zasnovane geometrijske kompozicije
omehčal s fotografijo, s katero se intenziv-
neje ukvarja od konca devetdesetih let.

Danilo Jejčič (1933) je študiral slikarstvo na

Akademiji za likov-
no umetnost v Lju-
bljani, kjer je diplo-
miral leta 1971 pri
prof. Gabrijelu Stup-
pici. Po vrnitvi v
rodno Ajdovščino
je najprej služboval
kot likovni peda-
gog, od leta 1973
do 1996 pa je vodil
Pilonovo galerijo v
Ajdovščini. Od leta
1962 je sodeloval
na skoraj sto sku-
pinskih razstavah.
Jejčičeva likovna
dela hranijo v več

šestdesetih let 20. stoletja do danes.
Danilo Jejčič velja za najpomem-
nejšega slovenskega predstavnika
geometrijske abstrakcije. Na svoji
dolgoletni umetniški poti, ki je bila
tesno povezana z Ljubljanskim gra-
fičnim bienalom, se je izražal v ra-
zličnih likovnih zvrsteh. V šestde-
setih letih je ustvarjal slikarske ko-
laže, ki z izjemo mladostnih študij-
skih skic edini razkrivajo njegovo
spontano slikarsko potezo. Leta
1971 se je pod vplivom sočasnih
konstruktivističnih tendenc posve-
til raziskovanju geometrijske ab-
strakcije: sprva je oblikoval racio-
nalno zasnovane objekte, geome-
trične reliefe in kompozicije, izde-
lane večinoma iz plastičnih mate-
rialov, po letu 1974 pa se je začel in-
tenzivno ukvarjati z grafiko. Mednarodno priznanje je dosegel z
uvrstitvijo na razstavo Portfolio. 55 prota-
gonistov konstruirane umetnosti, ki so jo
pripravili ob 21. ljubljanskem grafičnem

javnih zbirkah v Sloveniji in tujini (Wa-
shington, D. C., Zagreb, Subotica, Porde-
none). Živi in ustvarja v Ajdovščini.

Sinji Vrh nad Ajdovščino od 15. do 19. avgusta 2016
Umetniki za karitas 2016

Dvaindvajseta mednarodna likov-
na kolonija *Umetniki za karitas*
bo potekala na Sinjem vrhu nad
Ajdovščino od 15. do 19. avgusta 2016
pod naslovom "*Pogum, vse ljudstvo v
deželi, govori Gospod*" (Ag 2,4).

Izkupiček nastalih del bo namenjen lju-
dem v stiski. Izbrani udeleženci, ki bodo
letos slikali na Vidmarjevi domačiji na
Sinjem vrhu so: Zdravko Dolinšek (Ra-
denci), Evgenija Jarc (Ljubljana), Andrej
Kosič (Gorica), Jurij Kravcov (Ljubljana),
Petar Lazarevič (Ljubljana), Miloš Marc
(Vipava), Jasna Merku' (Trst), Alina
Asberga Nabergoj (Vipava), Patricija
Simonič (Maribor) in častni gost Zma-
go Modic (Ljubljana).

Izbranim udeležencem se bodo za
dan ali dva pridružili tudi strokovni
sodelavci in udeleženci lanske kolonije.
V sredo, 17. avgusta, bo zvečer v
sodelovanju z radiem Ognjišče *Pogovor o
umetnosti in dobroti*, v katerem bodo udeleženci kolonije pred-
stavili svoj pogled na mesto likovne
umetnosti v današnji družbi. Pogovor je
odprt za javnost. 18.8. bo na Sinjem
vrhu *Dan odprtih vrat* in ta dan so po-
vabljeni tudi drugi umetniki, ki bi želeli
za namen kolonije darovati svoje likov-
no delo. Ob 18. uri bo takrat tudi sklep
kolonije s kulturnim programom in
predstavitvijo nastalih likovnih del.
Prva likovna kolonija *Umetniki za karitas*
je potekala na Sinjem vrhu nad Aj-
dovščino in tako je še danes. Vseskozi je
njen namen plemenitenje družbe in po-

sameznikov z umetnostjo sedanjega
časa, istočasno pa opozarjanje na stiske
ljudi, za katere sodelavci Karitas v da-
nem letu menimo, da najbolj kličejo po
pomoči. Kolonija in potujoče razstave so
v teh letih prerasle v pravo gibanje lepega
in dobrega, kar povedo že podatki: v
vseh 21 kolonijah je sodelovalo 1.480
avtorjev z domače in tuje likovne scene,
nastalo je 2.293 likovnih del, od katerih
jih več kot 2000 že našlo svoje posvojitelje.
V tem času je bilo 246 razstav po
Sloveniji, vsako leto so likovna dela raz-

stavljeni tudi v Trstu in Gorici, poleg te-
ga pa so bile odmevne razstave tudi v Sa-
rajevu, na Dunaju, v Rimu in dvakrat v
Bruslju. Vsako razstavo spremlja tudi
kulturni program z nastopom glasbenih
umetnikov.

Namen likovne kolonije *Umetniki za karitas*:
- druženje umetnikov v duhu podarjanja
talenta, znanja in časa za druge,
- potovanje razstav s prenašanjem osnov-
nega sporočila karitas in plemenitenje s
kulturo današnjega časa in prostora,
- s prostovoljnimi prispevki in donacija-

mi pomagati ljudem v stiski.
Organizator je Škofijska karitas Koper, ki
jo zastopa ravnatelj Slavko Rebec.

Jožica Ličen je namestnica ravnatelja in
odgovorna voditeljica projekta. Strokovni svet likovne kolonije sestavljajo:

Anamarija Stibilj Šajn, umetnostna zgo-
dovinarica in likovna kritičarka, ter likov-
ni ustvarjalci: Jože Bartolj, Lucijan
Bratuš, Milena Gregorčič, Azad Karim,
Silva Karim, Mira Ličen Krmpotič, Tone
Seifert in Janez Štros.

Člani organizacijskega in strokov-
nega sveta so ob 22. likovni koloniji
zavzeli naslednje stališče: od ponedeljka,
15.8., do petka, 19.8.2016, se povabijo
"za pet dni" kot udeleženci akademsko
izobraženi ali drugače priznani likovni
umetniki iz domovine in tujine. Po eno
likovno delo ter predstavitev avtorja se
objavita v katalogu.

V sredo, 17.8., so za dva dni povabljene
tudi udeleženci 21. likovne kolonije. *Dan odprtih
vrat* je namenjen tudi drugim obiskovalcem
in jim daje možnost posvojitve ali rezervacije
likovnih del. Ob koncu dneva je predstavitev
udeležencev, namen projekta *Umetniki za karitas*
in kulturni program.

Škofijska karitas Koper, ob pomoči
podpornikov programa, katerih imena objavi
v katalogu, poskrbi za kritje stroškov bivanja
umetnikov - udeležencev, nakup osnovnega
materiala in izdajo kataloga. Vsa organizacijska
dela in strokovna pomoč, kot tudi gostovanje

razstav po galerijah in drugih razstavnih
prostorih, se v duhu Karitas opravi prostovoljno
- brezplačno.

Umetnik - udeleženec kolonije je naprošen,
da v primeru nastanka več likovnih del podari
Karitas vsaj dve. Organizator ne postavlja
pogojev glede umetniškega izražanja ali teme
likovnega dela.

Jožica Ličen, Hieronim Vidmar in Anamarija Stibilj Šajn (foto JMP)

Geslo kolonije in razstav 2016/2017 so
besede Svetega pisma "*Pogum, vse ljudstvo
v deželi, govori Gospod*" (Ag 2,4). Sodelavci
Karitas pri svojem delu srečujemo številne
družine in posamez-

nike, ki so izgubili pogum za življenje zaradi
materialne ali duševne stiske, v kateri so se
znašli. Z izborom gesla želimo opogumiti
njih in sebe. Z darovi, ki jih bomo prejeli
za ustvarjena dela, želimo konkretno
pomagati in vračati upanje - za več volje
in poguma v življenju.

Po koloniji Karitas izda katalog; odprtje
prve razstave bo na osrednji prireditvi ob
Tednu Karitas na Dvorcu Zemono pri Vipavi
19. novembra 2016. Kasneje bodo razstave
potovale, s tem da si organizator ali galerija
pridružujejo pravico do selekcije razstavljenih
del.

UMETNIKI ZA KARITAS 1995 – 2016

Projekt *Umetniki za karitas* je živa priča
sodobnih likovnih umetnikov, ki darujejo za
ljudi v stiski svoj talent in svoj čas. Tako je
bilo do sedaj v vseh 21. katalogih.

Če so bili *Umetniki za karitas* v začetku
akcija, so kasneje prerasli v projekt, v zadnjem
času pa to postaja gibanje, saj umetniki
prihajajo z vseh petih celin, pa tudi razstave
potujejo in prinašajo med ljudi spo-

ročilo lepega in dobrega, etike in estetične
obenem. Izkupiček odkupljenih del je Karitas
namenila vedno potrebnim, na rob potis-
njenim, in tako bo tudi letos!

Kratke

Od septembra širitev avtoceste A4 med Tilmentom in Gonarsom

Septembra bodo stekla dela za gradnjo tretjega voznega pasu na odseku, dolgem 26 kilometrov, med novim mostom nad Tilmentom in Gonarsom na avtocesti A4 Benetke-Trst. Dela so vredna 442 milijonov evrov in po zdajšnjih predvidevanjih naj bi trajala štiri leta, čeprav izvajalec napoveduje hitrejšo dokončanje. Izvedbo si je po javnem naročilu zagotovil gradbeni konzorcij, ki ga vodi Marco De Eccher. Pogodbo z njim so podpisali pred kratkim v Trstu ob navzočnosti predsednice Furlanije Julijske krajine in komisarke za tretji pas Debore Serracchiani, deželne odbornice za infrastrukturo Mariagrazie Santoro in predsednika avtocestne družbe Autovie Venete Maurizia Castagne. Dela za širitev odseka zajemajo enajst občin, od tega jih je devet v naši deželi. Na odseku med Tilmentom in Gonarsom je osem nadvozov in enajst podvozov ter več mostov. Kot je poudarila Serracchianijeva, se dela ne bodo financirala s cestninjenjem, ampak v največji meri z javnimi sredstvi, ki jih je zagotovila državna vlada. Za njo je širitev avtoceste Benetke-Trst strateška naložba. / ARC/PV

Redno bodo zaposlili 150 zdravstvenih delavcev in sodelavcev

Deželna vlada je konec julija odobrila dogovor, ki ga je deželna odbornica za zdravstvo Maria Sandra Telesca (na sliki) sklenila s panožnimi sindikati za redno zaposlitev okrog 150 zdravnikov, bolničarjev, medicinskih sester in drugih zdravstvenih delavcev in sodelavcev v Furlaniji Julijski krajini. Kot je povedala deželna odbornica, je s tem končan dolg postopek, ki je moral skozi sito državnih norm in zakonov. Telescova je pri tem dodala, da bodo pogodbe za redno zaposlitev sklepala posamezna zdravstvena podjetja, in sicer na osnovi internih razpisov. Ti bodo namenjeni kandidatom, ki so nabrali določeno število delovnih let in ki izpolnjujejo še nekatere druge pogoje iz dogovora med deželno vlado in sindikati. / ARC/PV

Julijski utrinki Pavla Bračka

Friedrich Nietzsche je neke izzivalno napisal: "Odrešite nas naših odreševalcev"! Sam vem, da bi lahko govoril o neskončnosti, o strahu pred prihodnostjo današnjega človeka, o tem, da človek ogroža samega sebe, in lahko zopet ponavljam, da v vsem svojem napuhu (superbii) ogroža samega sebe. Lahko vas strašim z Umberto Galimbertijem in njegovim ocenjevanjem nihilizma mladih, ki jim predstavlja družba bolj grozno kot perspektivo, ampak to edino kot kristjan (čeprav sem in se sam čutim žrtev Cerkve in družbe), če ne bi imel slepe vere v Jezusa Kristusa. Poželenje sveta mine, saj sem svet premagal. Upanje pa ne osramoti, ker je bila milost božja izlita v naša srca po gospodu Jezusu Kristusu. Torej vsaj stokrat na dan molitev srca: Jezus Kristus, usmili se me! Če ne boš molil, bo svet padel s tečajev. V pričakovanju novega praznika sv. Marije Magdalene, 22. julija, in v občudovanju njene nezlomljive vere v Vstalega, ker mu je kot ženska verjela bolj kot njegovi učenci. Še stavek naše Albanke iz Skopja, ki je bolj znana kot Mati Terezija iz Kalkute: "Naše veselje je najboljši način oznanjanja evangelija"! Zadnjič je župnik pri Sv. Trojici v Ljubljani g. Dragan Adam boleče javno izjavil med pridigo: "Kako sploh živeti kot kristjan v okolju, ki se zdi, da v njem prevladuje samo še greh"?!
Vaš Pavel

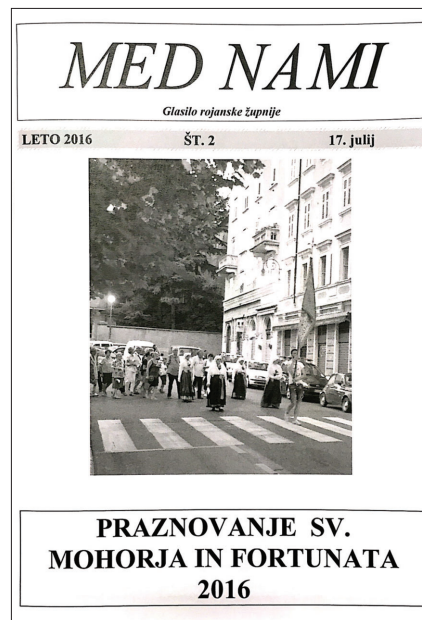
Društvo Rojanski Marijin dom

Julijska številka glasila Med nami

Poletna, julijska številka glasila *Med nami*, ki jo izdaja društvo Rojanski Marijin dom, je namenjena praznovanju farnih zavetnikov sv. Mohorja in Fortunata. O dogodku smo poročali v prejšnji številki našega tednika. Na izročilo velikih cerkvenih mož se navezuje tudi uvodni pozdrav v glasilu, ki ga je kot navadno sestavil krajevni dušni pastir za Slovence g. Franc Vončina. "Mohor in Fortunat, Ciril in Metod ter številni drugi glasniki evangelija so prišli k našim prednikom. Ne z nasiljem in orožjem, ampak z dobrotom in Duhom ljubezni so jim govorili o Jezusu Kristusu, ki je dal življenje za druge", je zapisal duhovnik in spodbudil vernike, naj čuvajo dragoceno dediščino naših prednikov, ki se med drugim izpričuje v spomenikih dobrotnika Jezusa in njegove matere Marije.

Tudi v tej številki rojanskega glasila je bogat razdelek s spomin-

ske zapisi. Bojana Don sega v obdobje svoje mladosti, v čas, ko

se je po prvi razmejitvi ob koncu druge svetovne vojne z družino

zaradi novih službenih zadolžitev staršev v Trstu (središču STO) selila od Tržiča na Tržaško. Družina se je nastanila v Vižovljah, povsem slovenski vasi, ki je tudi v času fašizma ohranila svoje narodne korenine. Zaradi želez- ne zaves se je vez s kraškim področjem na slovenski strani krhala in je zato ponovno postala tarča nove težnje po poitalijančevanju. Vaško življenje pa je sledilo valu modernizacije, družabno življenje se je krepilo, kar je spodbujalo slovensko istovetnost. Kot vedno je prisrčen Aleksander Korošec, ki tankočutno obuja spomine na poletne kolonije, ki so bile pred šestde-

setimi leti v hudih gospodarskih okoliščinah slovenskih družin

edini vir zabave za našo mladino. Uča Trobec namenja svoj zapis Svetemu letu usmiljenja, ki ga je sveti oče, papež Frančišek, napovedal 11. aprila 2015, to je na predvečer nedelje Božjega usmiljenja; 8. decembra, na dan Brezmadežnega spočetja, pa je v baziliki sv. Petra – piše avtorica – odprl sveta vrata: "To so vrata usmiljenja in kdorkoli stopi skozi, lahko občuti ljubezen Boga, ki tolaži, odpušča in vliva upanje". Verski dogodek, ki so ga deležne vse škofijske skupnosti, se je dotaknil tudi Rojana: himno, ki jo je napisal britanski skladatelj Paul Inwood na besedilo italijanskega jezuita Eugenia Coste, je ravno na praznik farnih zavetnikov interpretiral tudi domači cerkveni pevski zbor. Tudi v tej številki glasila bodo bralci seznanjeni s pestro izletniško dejavnostjo slovenskih rojanskih vernikov: ti so se namreč na podlagi zapisov Ivana Bužecana, Uče Trobec in ostalih sodelavcev glasila odpravili v slovensko Istro na tradicionalni izlet v Leskovec, rojstni kraj in kraj večnega počitka nepozabnega g. Stanke Zorka, in v Benečijo. Glasilo *Med nami* kot navadno na zadnjih straneh prinaša pregled društvenega delovanja in ostale rubrike.

IG

DOLINA Strokovno srečanje o oljčni muhi

Poseči je treba pravočasno in natančno

Populacija oljčne muhe je za zdaj pod nadzorom. Visoke temperature, pripeka in nizka vlažnost zraka omejujejo razvoj prve generacije tega najbolj nevarnega sovražnika oljkarjev, ki pa morajo vsekakor budno spremljati razvoj dogodkov. Da je pravočasno ukrepanje s skrbno izbranimi namenskimi sredstvi najboljši način zatiranja oljčne muhe, so večkrat poudarili na večeru z naslovom *Oljčna muha-opazovanje in varstvo*, ki sta ga Občina Dolina in Kmečka zveza organizirali v sredo, 27. julija, v dvorani dolinskega občinskega sveta. Predavali sta agronomki Irena Vrhovnik s Kmetijsko-gozdarske zbornice Nova Gorica in sodelavka Kmečke zveze ter konzorcija oljčnega olja DOP Tergeste Nataša Riggi. Strokovno srečanje je uvedel deželni tajnik Kmečke zveze Edi Bukavec. Sodelujoči so poudarili pomen

stalnega in sistematičnega opazovanja ter preučevanja številčnosti populacije oljčne muhe, najboljši način pa predstavljajo vabe. Na tržišču je več možnosti, med najbolj učinkovitimi so tiste z rumeno lepljivo ploščo, ker se nanje ujamejo bodisi samci bodisi samice in torej dajejo jasnejšo sliko dejanskega stanja v oljčniku. Zelo priprave

10 do 15 muh na teden, moramo pobrati 200 oljk in preveriti, ali se v njih razvijajo ličinke. Škropimo le, če število aktivnih

vbodov presega deset odstotkov pobranih oljk. Vbodi imajo obliko enakokrakega trikotnika, na krajsi stranici je nekaj milimetrov dolga zareza, pod katero lahko opazimo milimeter veliko jajčece, iz katerega se razvije ličinka bele barve. Čeprav je po navadi bolj nevarna druga generacija oljčne muhe (pri nas se praviloma razvi-

jeta dve generaciji, izjemoma tri), ki napada v začetku septembra, se moramo tudi v tem času prve generacije poslužiti preventivnih metod. Vse bolj se uveljavlja preventivno škropljenje s hidroliziranimi beljakovinskimi zastrupljenimi vabami. Med najbolj uporabljenimi sredstvi je preparat na podlagi aktivne snovi spinosad. V Sloveniji nosi ime GF 120, v Italiji pa Spintorfly. Gre za naravni insekticid, nanese mo pa ga na le na južno stran krošnje. Med preventivnimi metodami zatiranja oljčne muhe je zelo pripravno nameščanje rumenih lepljivih kartonov, ki zelo dobro omeji število odraslih muh, ali pa postavitev plastičnih steklenic z zamaškom Tap trap. Oljčne mu-

he zvabi v steklenico vaba na podlagi amonijaka ali osladkane in okisane vode ter koščka surove ribe. Če pa je napad hud in je prepozno za uporabo sonaravnih načinov zatiranja, škropimo s pripravki na podlagi dimetoata, gre pa za precej strupen preparat, s katerim moramo ravnati zelo previdno.

V Narodni in študijski knjižnici

Poletno srečanje "V empatiji s slovenskim jezikom"

V sproščenem, interaktivnem vzdušju bo v četrtek, 25. avgusta, ob 16.30 v Narodni in študijski knjižnici, v ulici sv. Frančiška 20, poletno srečanje slovenščine z empatijo, s katerim želijo prireditelji v tržaškem prostoru empatični pristop do slovenskega jezika in kulture ter ojačati motivacije za medsebojno spoznavanje in dialog. Srečanje, ki ga prireja Elena Cerkenič,

diplomirana iz tujih jezikov in književnosti, bo dvojezično, v slovenskem in italijanskem jeziku. To srečanje je namenjeno osebam, ki se želijo približati slovenski jezikovni in kulturni stvarnosti. Prireditelji želijo nuditi udeležencem svoje poglede, ki izhajajo iz lastne izkušnje v slovenskem kulturnem okolju, v stiku s slovenskim kulturnim svetom in s slovensko jezikovno

stvarnostjo. Vstop je prost. Za informacije sta na voljo številka mobilnega telefona 00 39 3290224074 in naslov elektronske pošte: elenacerkvenic@gmail.com "Da se srečujemo tako neformalno, kot nestrukturirana skupina, se mi zdi pomembno: seveda so institucije in strukturirane pobude zelo pomembne, to srečanje naj zato nikakor ne izpade kot antagonist le-tem,

potrebujemo pa raznolike priložnosti, tudi take brez okvirov", je mnenja kulturna delavka prof. Marta Ivašič, ki načrt opredeljuje tudi z nekoliko bolj teoretičnim razmislekom. Mnenja je, da sta v igri seveda dva jezika, dve kulturi, dva svetova – dovolj profilirana in opredeljena (stvarno, v družbi, zgodovini in obenem v zavesti, filozofiji, ideologiji, pravu), po drugi strani pa ima vsak, ki živi v Trstu, svojo pot, svojo izkušnjo, postavlja se na svoj način tudi v svojem odnosu do nacionalnega vprašanja, s pluralno osebno zavestjo,

identiteto in prakso. "Menim, da se moramo soočiti z obema poloma te

Elena Cerkenič

stvarnosti: v preteklosti se je priznavala le prva, to je jasna opredelitev in ločitev slovenskega in italijanskega, a danes nekateri preveč poudarjajo drugi del in prisegajo na primat večplastne, mnogovrstne identitete posameznikov kot edine prave, neobremenjene in odprte poti v prihodnost". A to – trdi – zadeva predvsem strokovne pristope in politične izbire. S to zamislijo bi morda odprli nov prostor, ki ne bo ne strokovno preverjanje ne politično soočanje. "Zastavljeni uvod gre, se mi zdi, v to smer in se mi zdi zato pravišnji!"

REPENTABOR Praznik Marijinega vnebovzetja

Marija, polna Božje slave

Praznik Marijinega vnebovzetja je največji Marijin praznik. Krščansko ljudstvo ga praznuje že od samih začetkov. Tudi v sedanjem času ljudje množično romajo k cerkvam, posvečenim Mariji. Med njimi je tudi Marijino svetišče na Repentabru, ki ima v teh dneh odprta vrata usmiljenja. Postavlja se vprašanje, v čem je moč tega praznika, ki je tako prilast kristjanom. Ta praznik odgovarja na eno temeljnih vprašanj – smisel našega življenja.

V LUČI JUBILEJNEGA LETA
Letošnje praznovanje Marijinega vnebovzetja je povezano z jubilejnim letom božjega usmiljenja. V tem letu odkrivamo pravo podobo Boga. V polnosti se je razodela v Jezusu Kristusu. Jezus je vidno obliče božje ljubezni, ki se uresničuje v božjem usmiljenju. In prav to nam leto božjega

usmiljenja sporoča še na poseben način. Naše posmrtno življenje ni samo po sebi umevno. Nesmrtnosti ne nosimo v svojih rokah, v lastni

doživlja resničnost božje ljubezni. Kot je bila Marija vzeta v nebo, to je, da je bila pridružena Kristusovemu telesu vstajanja, tako se tudi

moči. Nesmrtnost je božji dar. S tem, ko nam je podarjena večnost življenja, se v nas uresničuje polnost božje slave. Vse to nam je podarjeno preko Jezusovega odrešenja, njegove smrti na križu in vstajanja. Prva, ki je bila deležna polnosti božje slave, je prav Marija. Praznik Marijinega vnebovzetja postaja tako zagotovilo božje ljubezni za vsakega človeka. Krščansko ljudstvo v tem prazniku

naše vstajanje, naše posmrtno življenje uresničuje po moči Jezusovega vstajanja.

VELIKI ŠMAREN
Praznovanje Velikega šmarna, ki bo od 13. do 15. avgusta v sodelovanju z občino Repentabor, bo tudi letos privabilo k cerkvi na Tabru veliko število vernikov. Spremljevalni kulturni program bo prav tako bogat. Uvedlo ga bo odprtje likovne razstave Edija Žerjela v soboto,

13. avgusta, ob 20.30. V nedeljo bo ob 10. uri sveta maša, ob 21. pa koncert moškega zbora Fantje izpod Grmade, ki letos proslavlja 50-letnico delovanja. V ponedeljek, 15. avgusta, na praznik Marije Vnebovzete bo ob 8. uri prva romarska maša.

Slovesna verska obreda bosta ob 10. in 17. uri: jutranje bogoslužje bo vodil g. škof Giampaolo Crepaldi, popoldansko ob somaševanju slovenskih tržaških duhovnikov pa bo vodil salezijanski predstojnik mag. Janez Potočnik. Po petju litanij bo zaprtje svetih vrat.

Pred mašo in po njej bo priložnost za sveto spoved. V torek, 16. avgusta, pa bo praznik župnijskega zavetnika sv. Roka. Svete maše bodo ob 10. in 19. uri, ob 20.30 pa bo na vrsti koncert godbenega društva Nabrežina; skupino vodi dirigent Sergio Gratton. Prireditelji opozarjajo na nezamerljiv podatek, da med praznovanjem čakajo romarje kuhani štruklji, domača kapljica in druge dobrote.

Obvestila

Sveta vrata v svetišču Marije Vnebovzete na Repentabru so odprta od 7. do 15. avgusta; v nedeljo, 7.8., je bilo slovesno odprtje Svetih vrat z evharističnim bogoslužjem, v ponedeljek je bilo romanje za vernike repentabske in sosednjih župnij do svetišča s procesijo in sv. mašo, v sredo pa romanje za starejše in bolnike; v petek, 12.8., bo romanje za vse slovenske župnije in župnijska občestva tržaške škofije: zbiranje pri kapelici na Poklonu, ob 19.30 procesija z lučkami do svetišča, prestop Svetih vrat in sv. maša; v soboto, 13.8., popoldne bo pobožnost za mlade. Ob 20. uri začetek štiridnevnega slavlja

Velikega šmarna z odprtjem razstave Edija Žerjela.

Tržaški urad Sveta slovenskih organizacij je zaprt zaradi dopusta od 8. do 26. avgusta 2016.

NŠK (ul. San Francesco 20) je do 26. avgusta 2016 odprta s poletnim urnikom, in sicer v ponedeljek, sredo in petek od 8. do 16. ure, v torek in četrtek od 10. do 18. ure; zaradi dopusta bo zaprta od 15. do 19. avgusta. **Oddelek za mlade bralce** je odprt v ponedeljek od 9. do 14. ure, v torek od 12. do 18. ure, v sredo od 9. do 17. ure, v četrtek od 12. do 18. ure, v petek od 9. do 14. ure; zaprt je od 1. do 19. avgusta; **Odsek za zgodovino in etnografijo**: obisk po predhodnem dogovoru; zaprt je od 8. do 19. avgusta.

NABREŽINA Praznik sv. Roka

Iz zakladnice Bogomile Doljak

Ob prazniku sv. Roka prireja SKD Igo Gruden vsako leto zanimive razstave. Letos se bo nabrežinski Kulturni dom spremenil v galerijo likovnih del pred kratkim preminule umetnice Bogomile Doljak. Antološki izbor umetniških del pod naslovom *Iz zakladnice Bogomile Doljak* bo napolnil vse prostore: dvorano, Radovičevo sobo, prostorno drugo nadstropje in kavarno. Da je bilo sploh mogoče uresničiti tako velik načrt, se je treba zahvaliti družini Doljak za sodelovanje, Društvu slovenskih likovnikov KONS in prof. Jasni Merku', ki je vodila celotno postavitve razstave in tudi uredila izdajo priložnostne brošure. Slovesno odprtje bo v petek, 12. avgusta, ob 18. uri, ko bo na programu filmski posnetek RAI o umetniškem delu v režiji Loredane Gec, ob njej bosta spregovorila še Deziderij Švara in Jasna Merku', ki bo tudi predstavila

brošuro. Razstava bo odprta vsak dan do točka, 16. avgusta, od 18. do 21. ure, v nedeljo in na praznični ponedeljek, 15. avgusta, tudi v jutranjem času od 10. do 12. ure. Na ta dan, 15. avgusta, bo možen tudi voden obisk ob 10. uri. Razstava bo odprta po istem urniku tudi teden kasneje v soboto in nedeljo, 20. in 21. avgusta, ko bo župnija počastila svojega zavetnika sv. Roka.

Slovenska zamejska skavtska organizacija

Poletni tabori - višek celoletnega delovanja

stegom iz Ankarana. Skoraj petdeset izvidnikov si je v Poljanski dolini postavilo šotore in se vživel v temo Kralja Arthurja in vitezov okrogle mize. V Zelšah blizu Cerknice so se volčiči in volkuljice stega Trst spremenili v Minionse. Na enotedenskem taboru so iskali svojega gospodarja, a so na izletu našli Zlobnico, ki jim je ukazala, naj ukradejo krono kraljici Elizabeti. Ko so ji ustregli in opravili nalogo, so se zavedeli, da jih je Zlobnica samo izkoristila, zato so naposled vrnilo kraljici krono. Medtem ko so se ti trije poletni skavtski tabori že končali, drugi trije še potekajo. Najstarejši člani, to so klanovci Wčn Pwčn klana, so se odpravili s klanovodjo Matejem na potovalni tabor. Pot jih vodi iz Sežane do Kranjske Gore in

Belopeških jezer, na Svete Višarje, do Nötscha in Baškega jezera ter nazaj. Okrog štirideset izvidnikov in vodnic Kraškega stega pa ravnokar tabori v Zagonu pri Postojni. Tema desetdnevnega tabora so čarovniki oz. varuhi narave. Dne 1. avgusta so se z nahrbtnikom na ramenih odpravili novim dogodivščinam naproti klanovci in novinci kraškega VKB klana. Tokrat jih je višek celoletnega delovanja čakal v Franciji, na mednarodnem jamboreeju Roverway, ki se ga je udeležilo osem klanovcev in popotnic z učiteljico noviciata Lucijo v sklopu slovenske odprave Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS). Prve tri dni so si ogledali Pariz, sledil je enotedenski potovalni tabor, t. i. "route", po različnih predelih Francije, zadnjih pet dni pa bodo imeli stalni del Roverwayja.

Metka Šinigoj

Tržaški skavti Slovenske zamejske skavtske organizacije so se letos odpravili na šest poletnih taborov. Člani stega Trst so priredili za vsako starostno skupino svoj tabor, enako velja tudi za Kraški steg. Najprej je sedemindvajset volčičev in volkuljic Krdela črnih tačk odpotovalo v Zagon na Tabor, ki ga ni. Tam so se mudili od 20. do 27. julija, saj se je Peter vrnil, da bi poiskal Tigrasto Lilijo. Otroci so hoteli vsaj nekaj dni poskusiti živeti v deželi, kjer ni staršev, šole, treningov in vsakodnevnih obveznosti. S pomočjo čarobnega prahu

so prišli do dežele Ni je, kjer so spoznali indijance, ki so jih gostili v šotorih. Dne 20. julija so se odpravili na dvotedenski tabor tudi izvidniki in vodnice stega Trst skupaj s

končali, drugi trije še potekajo. Najstarejši člani, to so klanovci Wčn Pwčn klana, so se odpravili s klanovodjo Matejem na potovalni tabor. Pot jih vodi iz Sežane do Kranjske Gore in

Foto Jasna Košuta

Festival sv. Roka v Nabrežini

Od 12. do 16. avgusta 2016 na igrišču ASD Sokol

Bogat program bo ponujal razstave, koncerte, animacije za otroke, športne in kulturne dogodke; tudi bogata enogastronomska ponudba ne bo manjkala. Praznik prirejajo SK Devin v sodelovanju z društvu SKD Igo Gruden, ASD Sokol, Godba Nabrežina, Župnijskim pastoralnim svetom in pod pokroviteljstvom občine Devin-Nabrežina (Odborništvo za kulturo, turizem in šport).

V petek, 12. avgusta, bodo ob 18. uri odprtje razstave Iz zakladnice Bogomile Doljak v Kulturnem domu Igo Gruden in odprtje enogastronomskih kioskov in aperitiv v Kavarni Gruden; ob 21. uri se bo začel nastop skupine THE AUTHENTICS. V soboto, 13. avgusta, bo ob 18. uri ex tempore, namenjen otrokom iz vrtec in osnovnih šol v Kavarni Gruden; še prej, ob 17.45, bo srečanje ob čaju z Lucio Lalovich Toscano in njenimi fotografijami v Agriturizmu Juna na Trgu sv. Roka; ob 21. uri bo igrala skupina NOČNI SKOK. V nedeljo, 14. avgusta, bo ob 20.30 nastopila kabaretna skupina RIKI MALVA E THEO LA VECIA, ob 22. uri pa ansambel RUDI BUČAR & ISTRABEND. V ponedeljek, 15. avgusta, bo ob 21.30 nastopila skupina KLAPA CAPRIS. V torek, 16. avgusta, bo ob 20.30 spet na vrsti kabaret z nastopom skupine MAXINO & FLAVIO FURIAN, ob 22. uri pa bo zabavala skupina SPECIAL PLATE (cover band). V Kulturnem domu Igo Gruden bo ves čas razstava Iz zakladnice Bogomile Doljak, v župnijski dvorani pa razstava ročnih izdelkov obiskovalcev centra CEO iz Sesljana; v Grudnovi hiši bo na ogled razstava ročnih izdelkov skupine Včerašnjja dekleta. Pri prazniku sodelujejo Kavarna Gruden (vsak dan bo ponujala kuhane štruklje), Bar Igor bo pogostil obiskovalce s toplimi sendviči, breskvami v vinu in s pijačo, Kmetija Caharija - Mhc bo ponujala domače vino in Agriturizem Juna.

Tolmin / MetalDays 2016

Bučna glasba je odmevala v Soški dolini

Pred kratkim se je končal trinajsti MetalDays, festival metal in rock glasbe, ki poteka vsako leto v Tolminu. Tokrat so se koncerti začeli 24. julija; v Slovenijo so privabili približno 12.000 ljubiteljev glasbe z vsega sveta. Na dveh odrih se je v petih dneh zvrstilo več kot 100 glasbenih skupin iz različnih držav. Že tri dni pred uradnim odprtjem festivala so se turisti začeli zbirati na ogromnem območju, ki je bilo namenjeno kampu; ljudje iz različnih družbenih slojev, narodnosti, različnih starosti in spolov so si začeli urejati prostor, ki je bil za teden dni njihov dom. Zanimivo je, kako skupna ljubezen do glasbe združuje vse: od šestnajstletnikov do upokojevcem in družin z majhnimi otroki - vsi so pozitivno razpoloženi in odprti za nova prijateljstva. Letos so prevladovali Francozi in Nemci, dosti ljudi je bilo pa tudi iz Avstrije,

Italije in seveda Slovenije. Veliko Angležev, Avstralcev in skupina Mehikancev si je letos privoščilo potovanje po Evropi, pa tudi prisotnost na največjih evropskih glasbenih dogodkih; med temi gotovo niso smeli zamuditi festivala MetalDays. Glavni oder so tokrat poimenovali po glasbeniku Ianu Kilminsteru, bolj poznanem s psevdonimom Lemmy, basistu in pevcu skupine Motorhead, ki je lani po dolgi bolezni preminil. Na tem odru so letos nastopile zelo poznane metal skupine, med temi moramo omeniti Blind Guardian, Testament, Kreator in Dragonforce, ki so privabile na festival največje množice obiskovalcev. Dragonforce, angleška power metal skupina, ki je nastala ob koncu 90. let, bi morala biti "headliner" zadnjega dneva festivala. Nestrpno pričakovano pa je pred začetkom

njihovega nastopa stopil na oder kitarist Herman Li in številnemu občinstvu obrazložil, da je pred dvema dnevoma pevec Marc Hudson zbolel. Da ne bi odpovedali koncerta, so Dragonforce povabili na oder mladega Norvežana Pera Fredrika Aslyva - Pelleka, izrednega pevca, ki je zaslovel na spletu s svojim kanalom YouTube, kjer poje pesmi vseh svojih najljubših skupin in kjer ga spremlja že več kot milijon in šesto tisoč zvestih oboževalcev. Pellek se je v samih dveh dneh naučil nekaj pesmi skupine Dragonforce in med nastopom na odru pokazal vse svoje izjemne vokalne sposobnosti, tako da si je zaslužil pravo ovacijo in nikomur se ni tožilo po Marcu Hudsonu. Tudi letos je bilo na sporedu veliko koncertov manj znanih skupin, ki so nastopile na drugem, manjšem odru in obogatile glasbeno ponudbo. Organizatorji dajo vsako leto možnost mladim glasbenikom, da se jim predstavijo s svojo zgoščenko - najboljše naslednje leto nastopijo na stranskem odru. S tem spodbujajo

glasbeno ustvarjalnost in pomagajo glasbenim skupinam, ki same ne bi zmogle doseči širše vidljivosti.

Na celotnem območju festivala je bilo seveda na voljo veliko kulinarčnih kotičkov in stojnic, kjer so ponujali najrazličnejše jedi, od tradicionalne slovenske kuhinje do vegetarijanske in indijske hrane. Nekateri stojnice so bile tudi izven območja festivala: pekli so pizzo v krušni peči in točili pol-litrske kozarce piva po en evro. Tudi bari, gostil-

ne in marketi v vasi so imeli dober posel: MetalDays je vedno ugodna priložnost za vse donalčnike, ki se ukvarjajo z gostinstvom in turizmom.

Vsakič predstavlja naval "metalheads" v Soški dolini veliko "grožnjo" za čisto in neokrnjeno naravo. Že od prvih izdaj festivala skušajo organizatorji čim bolj vestno paziti na čistočo okolja: na plastičnih kozarcih zaračunajo kavcijo, ki jo vrnejo ob izročitvi kozarca, in vsepovsod so prostori, kjer lahko udeleženci tega velikega glasbenega praznika skrbno odvržejo smeti. Letos so bili celo vsi plastični kozarci popolnoma

biorazgradljivi in veliko stranišč ni bilo več kemičnih, ampak so jih direktno povezali na vaško kanalizacijo, da bi povzročili čim manj škode v naravi.

Neposredno ob reki Soči so tudi letos pripravili kraj za sprostitve, kjer so obiskovalci festivala lahko poslušali glasbo, pili v manjšem baru in iskali osvežitev v ledeni vodi. Prav na plaži so se lahko vpisali na tečaj joge, igrali odbojko ali badminton. Nekateri zaljubljeni pari so se na čudovitem prizorišču Soške doline in ob prisotnosti tolminskega župana celo poročili in si ob sicer ne preveč romantični glasbeni spremljavi

obljubili večno zvestobo.

Tako je ob plavanju v reki, poslušanju glasbe in pitju svežega piva pet dni MetalDays hitro minilo. Takoj po zadnjem koncertu so webmasters spremenili spletno stran festivala. Prikazal se je nov logo, in sicer MetalDays 2017, napovedali so nekatera imena skupin, ki bodo nastopile prihodnje leto, in dali v prodajo 3000 vstopnic po znižani ceni. Med drugim so objavili sporočilo organizatorjev, v katerem se le-ti zahvaljujejo vsem, ki so se udeležili festivala (imenujejo jih "družino" 12000 ljudi), in napovedujejo nekaj novosti za naslednje leto, kot je npr. postavitev tretjega odra, na katerem se bodo predstavile nove, mlade, še nepoznane skupine glasbenikov. Na tem odru se bodo koncerti začeli že v soboto, 22. julija 2017, torej nekaj dni pred uradnim odprtjem festivala.

Organizatorji so se v letošnjih poslovnih besedah opravičili za kakršno koli nevednost, do katere je morda prišlo v tem festivalskem tednu, in vse "metalheads" povabili, naj varno vozijo, uživajo življenje in spoštujejo življenje drugih: "Drive safe, enjoy life and respect life of others!"

Katja Ferletič

(več fotografij na www.noviglas.eu)

S 6. strani

Učiteljice si ...

V lanskem letu so imeli v načrtu celo Martinovo večerjo, a jih je prihitel sam gospod Sirk. Vsako jesen se šolarji povzpnejo na Krminsko goro; tokrat jim je gostilna Pri lovcu pripravila Martinove jedi, ki so jih s slastjo pojedli na vrhu gore. Ta dogodek so popestrili s primernim kulturnim programom, pred cerkvico. Vse je uspelo še lepše, ker je bil krasen sončen dan, je povedala Žniderčičeva. Recitacije, petje, harmonika: vse je ustvarjalo pravi slovenski praznik, ki se ga je udeležila tudi ravnateljica Elisabetta Kovic. Po navadi povabijo na ta vzpon še števerjansko šolo in vrstnike z Dobrovega, a tokrat so šli sami. To prireditev za martinovo so ponovili v šoli, tako da so navade lahko predstavili tudi italijanskim malčkom v otroškem vrtcu. Pripravili so tudi projekcijo o praznovanju, da bi otroci bolje razumeli prazničnega duha. Tudi Andrejev sejem obravnavajo z etnološkega vidika. Otroci izvejo, da so na ta sejem nekoč zahajali npr. mirenski čevljarji, kmetje iz okoliških vasi, mizarji iz Solkana ..., pa tudi to, kako so ljudje iz hribov nakupovali vse potrebno za dolgo zimo in ponujali svoje blago. Nekdanji sejem primerjajo z zdajšnjim, polnim vrtljakov. Tudi na miklavževanje ne pozabijo nikdar. Predlani so ga imeli kar v cerkvi na Subidi, lani pa v šoli. Prihod sv. Miklavža vselej pospremito s kulturnim programom. Tudi ta otroški praznik primerjajo z nekdanjim, in sicer s tistim trepetajočim pričakovanjem belobradega dobrotnika, ki je nosil tudi šibe. Učiteljice vedno povezujejo današnji čas s sloven-

ske tradicijo. Učiteljica Korenova jih je med drugim naučila zapeti tudi zelo staro ljudsko pesem o sv. Miklavžu. Lani so priredili božičnico v cerkvi na Subidi v sodelovanju s SCGV E. Komel iz Gorice. V recitatorskem delu so obujali spomine na nekdanji Božič v Brdih, nanašajoč se tudi na pesniška dela Ljubke Šorli, Alojza Gradnika, Ludvika Zorzuta, pa tudi Minattija. V poštev so vzeli njegovo pesem *Nekoga moraš imeti rad*, ker je bila tema prireditve ljubezen. To pesem so recitali tudi v italijanskem jeziku - petošolka iz furlanske družine, ki je prišla v slovensko šolo iz italijanskega vrtca in bo zdaj obiskovala špetsko šolo, je bistro dognala, da pesem ima v slovenščini drugačen zven! - Božičnico imajo vsakič tudi na šoli. Vselej skušajo izpostaviti pomen Božiča kot osrednjega praznika in pri tem osvetliti predvsem odnos človeka do Božiča na Slovenskem in tu na našem območju. Žniderčičeva je povedala, kako jim pri tem v zadnjih letih pomaga gospa Ester Sirk, Joškova sestra, s praktičnim prikazom, kako se pripravljajo praznične jedi. Otroke povabi kar na svoj dom - sama ima na šoli dve vnučinki - in pri njej pečejo slovenske jedi: "gubanco", "fuje", pirhe itd. Kar jim učiteljice posredujejo pri pouku, jim gospa Ester pokaže v praksi. Posebno popoldne, ko lahko združijo otroke v večje skupine ali v dvojice, ustvarjajo marsikaj. Sestavljajo plakate, rišejo, pišejo, ogledujejo si slovenske filme, obiskujejo slovensko knjižnico ... V njihovem programu je seveda tudi spoznavanje slovenskega leposlovja. Učitelji imajo pri tem veliko zadoščenja, ko vidiš, kako četrto in petošolci doživljajo vsebino obravnavanega dela in spoznavajo, kako čudovit jezik imajo naši klasiki, Vranc, Cankar, Trdina. Po zaslugi učiteljice Emanuele Koren otroci iz OŠ L. Zorzut

poznajo veliko ljudskih pesmi. Prav to so pohvalili učitelji iz SCGV E. Komel, ko so jih v jeseni obiskali na šoli Zorzut, da bi jim predstavili delovanje glasbene šole. Takrat so pravljico *Kdo bo napravil Vidku srajčko* obogatili s ljudskimi pesmimi. Ker je otrok relativno malo, z njimi lahko uresničijo marsikateri zastavljeni načrt. Šolarji so zelo aktivni in motivirani in radi delajo. Z njihovimi starši imajo zelo dobre odnose. Iz zapisanega je jasno razvidno, da te učiteljice - in seveda tudi ostalo učno osebje - med sabo zelo dobro sodelujejo in se dopolnjujejo. Na šoli L. Zorzut v Bračanu se z navdušenostjo, strokovnim znanjem, predvsem pa s srcem zavzemajo, da bi otroci slovenski jezik in sploh narodno identiteto dojemali celostno. Želijo, da bi otrokom ostalo v spominu to, kar so spoznali v šoli, in da bi vedno imeli pozitiven odnos do jezika. Trudijo se, da bi bile pri posredovanju znanja čim bolj iznajdljive in da bi bila snov bolj mikavna za današnje šolarje, ki so drugačni in verjetno bolj zahtevni kot nekoč. Vse to učiteljice delajo ne zaradi čuta dolžnosti, ampak iz notranje nuje. Prav zato, da bi bilo vse bolj inovativno in privlačno ter lažje dojemljivo, je npr. Ferlatova začela uvajati novo metodo poučevanja matematike, imenovano Bortolato, ki se poslužuje metafor in analogij. Spoznala jo je na tečaju v Bologni. Z njo seznanja tudi profesorje, ki poučujejo matematiko na nižji šoli. Otroci jo tako dobro sprejemajo, da jim postane matematika, včasih zelo zasovražena, najljubši predmet. To je še en dokaz, kako so prizadevne, delavne, predane svojemu poklicu te učiteljice, ki jim poučevanje pomeni poslanstvo, pa tudi sredstvo, s katerim posredovati čut narodne zavesti.

Z 8. strani

"Brez razčiščene ..."

Nekoč jih je neka oblast brez vsakega dokaza zaradi svojih koristi imenovala 'izdajalci', zdaj pa se neka druga oblast spreneveda in ne stori nič, da bi to spremenila. V zatohlosti, ki se na ta način vzdržuje, pa se je razbohotila navada ovajanja brez osnove. Kot nekoč mrtvim se zdaj živim, ki so komu napoti, jemlje dobro ime; brez dokazov jih proglašajo za sodelavce Udbe, pripisujejo jim nečedne posle, določajo jih za dežurne krivce. Tega ne počne le ulica, temveč tudi sodstvo, mediji in politika... Nekaznovano. Kajti uničenje dobrega imena koga pri nas ne velja za zavržno dejanje, še za prestopek ne. Da bi se to spremenilo, mora oblast opraviti svoje. Zakonodajna, v kolikor zaščita dobrega imena zakonsko ni dovolj opredeljena, in sodna, v kolikor je. Vse to bomo morali zahtevati in doseči. In izmoliti. Zato z veseljem povem, da se na duhovni ravni nekaj že dogaja: to je projekt Vsesposvojitve, katerega pobudnica, Romana Bider, nas nagovarja, da izmed blizu 98 tisoč imen žrtev medvojnega in povojnega nasilja izberemo eno in jo posvojimo. Izbrano ali naključno. In kot posvojitelji skrbimo za njen spoštljivi spomin. Kaj bomo s tem dosegli? Romana Bider odgovarja takole: "Skrb za slovenski narod, za mir in sožitje bi postala osebna. Posvojeni bi se naselili v srcu posvojitelja

in se tako izmotal iz anonimne gmote slovenske smrtne zavozlanosti. V konkretnem spominu bi postal oseba, z lastnim imenom in edinstvenostjo. Žrtvovano, pozabljeno ali razvrednoteno življenje bi s sočutjem in molitvijo doseglo dostojanstvo. Na točki srečanja dveh duš bi nastal spomenik, z vonjem po svetem. To bi bilo tostransko vstajenje od mrtvih. Morda bi bilo po tej poti hitreje zadoščeno pravici vseh ljudi do dostojnega pokopa in javnega spomina".

Čas mi ne dopušča, da bi o tem projektu povedala kaj več, zato vabim vse, ki ste morda nagovorjeni, pa ga še ne poznate, da obiščete spletno stran <http://vsesposvojitve.si/>.

A preden končam, naj omenim še dvoje prizadevanj slovenske civilne družbe, ki zbuja upanje. Najprej me opogumlja množična podpora referendumu za ohranitev zakonske zveze kot skupnosti moža in žene. Lani decembra smo jo

ne prvič, ubranili. To kaže, da v času vsesplošne zrahlanosti še premoremo vzpostaviti zdrav odnos do temeljnih civilizacijskih vrednot.

In ne nazadnje - upanje, da nekoč - najboljše čim prej - Slovenci le zapojemo vselejšo pesem, zbuja tudi prireditve, podobne današnji, saj kažejo, da nas ne globalizacija ne digitalizacija nista do kraja posrkali vase, temveč se želimo srečati tudi v živo in nam zato ni težko priti od blizu in od daleč.

Bog blagoslovi vsa ta prizadevanja!

Janez Pucelj (foto JMP)

V Sloveniji že več kot 600.000 upokojevcev

Slovenija se premalo zavzema za uspešne rojake v tujini

Mesec avgust velja za vrhunec turistične sezone in tudi v Sloveniji so zadovoljni zaradi gostov, ki jih je k nam prišlo več kot v najboljših časih kdaj prej. Po zasedenosti zmogljivosti prednjačijo Ljubljana, Bled, Bohinj, Kranjska Gora, Postojna s svojo znamenito jamo, pa seveda slovensko obalno območje. Tujci, ki obiskujejo Ljubljano, hvalijo naše glavno mesto, ki pa ga, če je to le mogoče, najraje predstavlja kar župan Zoran Janković. On venomer ponavlja, da je Ljubljana najlepše evropsko mesto, polno zelenja in svetlobe, toda ne gre mu rado iz ust, da je to glavno mesto Slovenije, kot tudi ne, da on ni zgolj srbske narodnosti, ampak po svoji materi in soprogi tudi Slovenec. Zoran Janković je pač izkušen in premeten politik, ki bolj kot avtohtone meščane, ti pa so Ljubljančani oz. Slovenci, spoštuje prišleke, ki dobivajo čedalje večjo vlogo in moč. Janković je v veliki meri zaslužen za to, da v Ljubljani gradijo džamije, domnevno pa je tudi preprečil, da bi na Ljubljanskem gradu za stalno izobesili slovensko zastavo, ki bi postala simbol mesta in države Slovenije. Vendar pa so Slovenci tudi letos v največjem številu letovali na Hrvaškem. Ob njihovem morju jih bo skupaj več kot milijon, s čimer bodo slovenski dopustniki zasedli drugo mesto po številu turistov na Hrvaškem v tej sezoni. Prvo mesto že po tradiciji, ki velja tudi letos, zasedajo Nemci. Slovenci bodo v tej sezoni Hrvaški prispevali 5,4 milijona prenočitev, ki jih bodo plačali morda kar z milijardo evrov. Toda v Sloveniji je še vedno med najbolj aktualnimi in perečimi temami, ki vzbujajo zaskrbljenost in strah med ljudmi, vprašanje migrantov. Pri tem

je potrebno razlikovati med tistimi, ki jih Slovenija uradno sprejema kot članica EU, in tistimi, ki so se naselili pri nas že v daljni preteklosti, s čimer so postali del avtohtonega prebivalstva. Policija in varnostni organi o njihovem delovanju ne dajejo informacij, čeprav so neuradne informacije skrb vzbujajoče. Tako se v nekaterih okoljih muslimanske skupnosti hvalijo, da se je število muslimanov v Sloveniji v zadnjih šestnajstih letih podvojilo, tako da naj bi jih bilo že okoli 100.000. Po obveščevalnih podatkih je med njimi okoli sto skrajnih vahabito, to je privrženec islamskega gibanja, ki verjamejo samo v Koran, ki je najbolj pomembna verska knjiga muslimanov. Pri nas naj bi delovalo tudi veliko število imamov, to je nekakšnih modrecev muslimanskega sveta. Sicer pa je njihov mufti Nežad Grabus, ki je vodja muslimanske skupnosti v Sloveniji, na javni TV dejal, "da bo čez 20 let večina Slovencev muslimanov". O vseh naštetih dejstvih in dokazih o muslimanih in delovanju skrajnežev med njimi vlada molč ali pa se spreneveda. Očitno je imel prav Silvester Šurla, odgovorni urednik tedenskega magazina Reporter, ki se je v nekem svojem uvodniku vprašal, ali smo v Sloveniji še varni pred terorističnimi napadi skrajnežev". Na to dilemo si je sam odgovoril s mnenjem, "da ni tako nemogoče, da klavci iz sosednje ulice ne bi iznenada udarili tudi pri nas". V vladnem Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu, ki ga vodi minister Gorazd Zmavc, so pripravili nov akcijski načrt povezovanja in sodelovanja s tistimi rojaki novejših generacij, ki so se preselili v tujino in tam uspevajo. Vendar gre tudi tokrat, za zdaj, bolj za populistično govorjenje kot pa za kon-

kretno delovanje in ukrepe Urada, ministra, raznih organov v parlamentu, pa tudi revije Moja Slovenija, v kateri naj bi objavljali "Slovenske zgodbe iz sveta in domovine". V reviji so pa začeli navajati zanimive podatke, ki so javnosti po večini neznan. Izdajatelj omenjene publikacije Brane Krajnik je tako sporočil, "da se je iz Slovenije od leta 2007 pa do sedanjega časa izselilo preko 40.000 mladih, večinoma odlično izobraženih državljanov, ki si boljše prihodnosti iščejo v tujini. Zdaj gre za vprašanje, kako s temi mladimi ohraniti stik. Ali si bodo v tujini nabrali dragocenih izkušenj in se obogatili vrnili domov ali pa so mladi v iskanju boljšega delovnega okolja z več priložnostmi za vedno izgubljeni za državo Slovenijo". Iz revij in pričevanj, objavljenih tudi v reviji Moja Slovenija, izhaja, da se velika večina mladih izobražencev oziroma strokovnjakov, ki so se izselili v tujino, zaradi zdajšnjih političnih razmer v Sloveniji, ne namerava vrniti domov. Ob tem navajajo, da v tujini deluje vsaj 10 odstotkov slovenskih raziskovalcev, kar pomeni, da je zunaj slovenskih meja še vsaj 1.200 raziskovalcev našega rodu. Pri tem je nerazumljivo in neodgovorno, da Sloveni-

ja nima seznama stikov, ki jih imajo morda naše ustanove s slovenskimi vrhunskimi strokovnjaki v tujini. Jure Leskovec, od leta 2009 docent na eni najbolj znamenitih ameriških univerz, Univerzi Stanford v Silicijski dolini, je povedal, "da okrog San Franciscas živi 200 Slovencev, veliko je mladih podjetnikov, ki pa niti ob obisku predsednika slovenske vlade Mira Cerarja niso pokazali zanimanja za srečanje z njim". Po zadrževanju Jureta Leskovca je praktično nemogoče, "da bi se znanstveniki, tisti, ki niso del sistema, vračali v Slovenijo, tudi zato, ker v tujini pridobljene diplome in znanstveni naslovi, v Sloveniji malo upoštevajo.

evrov so namreč skupaj z julijsko pokojnino prejeli tudi letni dodatek. Ta naj bi za upokojevce pomenil podobno, kot za zaposlene pomenil regres. Izplačan je bil v štirih različnih zneskih, odvisno od višine pokojnine. Najvišji letni dodatek je znašal 390 evrov, najnižji pa 140 evrov. Dodatek je dobilo skoraj 488.500 upokojevcev različnih kategorij upokojevcev, od skupaj nad 600.000 upokojevcev, kolikor jih je zdaj v Sloveniji. Sicer pa pregled socialne slike slovenskih upokojevcev potrjuje, da pokojnina mnogim od njih komaj zadošča za preživetje. Povprečna mesečna pokojnina v Sloveniji se zdaj giblje na ravni od 560 do 590

evrov. Akademik in pisatelj Alojz Rebula, ki objavlja kolumne v Družini, slovenskem katoliškem tedniku, je novo razmišljanje namenil ruskem predsedniku Vladimiru Putinu in njegovemu obisku v Sloveniji. Skliceval se je na "verno in inteligentno osebo, ki je ostala ob Putinovem zadržanju kratkoma presunjena do solz, čeprav ga je pričakovala z antipatijo. Posebno je poudarila trenutek, ko je ta bivši polkovnik KGB, grozljive sovjetske tajne policije, položil venec pred Rusko kapelico in se potem prekrizal". Alojz Rebula je zapisal, "da Putinova kretnja pomeni, da sedemdeset let komunizma ni tako razkristjaniilo ozračja v Rusiji, kot ga je polovično obdobje istega režima razkristjaniilo na Slovenskem. To se je zgodilo ob pomoči novega zahodnega poganstva, zaradi česar se na Slovenskem že na tihem začenjamo sramovati, da smo kristjani".

Marijan Drobež

Ob koncu 35. slikarskega tedna v Svečah Lepota univerzalnega jezika umetnosti

V soboto, 30. julija, se je v Svečah, v Rožu na Koroškem, z razstavo del, ki so nastala v improviziranih ateljejih sedmih umetnikov, končal 35. slikarski teden. Odprtje znanega ustvarjalnega tedna je bilo

ustvarja na Koroškem, in Drago Julius Prelog z Dunaja pa so zastopali Avstrijo oziroma koroški likovni ustvarjalni utrip. Letošnjim sodelujočim umetnikom in prisotnim obiskovalcem so dobrodošlico zaigrali in

slikarskega tedna, saj od nekdanj omogoča vsakomur, ki bi ga to zanimalo, da se seznanijo z različnimi pogledi na umetnost in na izrazne možnosti, ki jih omogočajo različne tehnike. Vedno pa je v ospredju sporočilo posamezne stvaritve.

Veliko zanimanja je vzbudila tudi delavnica o vezanju knjig, ki jo je vodil Jan Waldegg. Izpod spretnih rok so, po osvojitvi osnovnih prvin tehnike vezanja, nastali unikatno oblikovane knjige in zvezki za različno uporabo.

Med tednom so se tudi zvrstile tradicionalne in zelo dobro obiskane prireditve, ki organizatorje pri SPD Kočna in Svečane ter ljudi iz okoliških krajev, ki pridejo na ogled ustvarjenih del, še bolj povežejo z umetniki. Gre za društveni piknik, jazz koncert domačina Tonča Feiniga s prijatelji; letos je v ta sklop spadala tudi predstavitev igranega dokumentarca *Rod pod Jepo*, v katerem nastopajo domači igralci iz raznih rožanskih vasi. Ob koncu so mnogi ugotavljali, da je uspehu botrovalo tudi dejstvo, da je bilo vreme naklonjeno, kar je pripomoglo k lepemu vzdušju v parku kulturnikov pred Goršetovo domačijo. Tu so se tudi letos zlasti ob končni sobotni razstavi, a tudi med tednom, zbirali ljudje različnih jezikov in kultur in spoznavali sporočila novih likovnih stvaritev, saj je jezik umetnosti res vsem razumljiv, torej univerzalen, a v pristnem pomenu, tako da ob enem ohranja identiteto in osebno svobodo ustvarjalca.

M. F.

v nedeljo, 24. julija, v Galeriji Gorše. Predsednica SPD Kočna Alenka Weber je predstavila sodelujoče umetnike iz treh dežel področja Alpe Jadran. Iz Trevisa je prišel Ivan De Menis, iz Gorice Mario Palli, iz Slovenije sta prišli Zora Skrinjar, ki je doma iz Kopra, in Zora Stanič, ki sicer živi v Ljubljani, doma pa je iz Bosne in Hercegovine. V Beljaku rojena in na Dunaju živeča Maria Legat, Caroline, ki živi in

zapeli člani tamburaškega ansambla iz sosednjega Šentjanža. Umetniki so od ponedeljka do petka ustvarjali pretežno v prostorih Goršetove domačije. Medse pa so vabili vsakogar, ki bi ga zanimalo opazovanje umetnikov pri delu oz. spoznavanje njihovega različnega ustvarjalnega postopka. Gre za stalnico, ki se ponavlja ob vsaki izvedbi in verjetno pomeni tudi najbolj spodbudni del sveškega

SNG NOVA GORICA Spremembe v vodstvu

Nova direktorica gledališča bo Maja Jerman Bratec

Konec julija je minister za kulturo Republike Slovenije Anton Peršak za novo direktorico Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica imenoval Majo Jerman Bratec. Direktorja gledališča namreč imenuje mini-

l. 2000 do zdaj vodja območne izpostave Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti Nova Gorica, še prej pa umetniška vodja programov Kinogledališča Tolmin, je bila izbrana na tretjem razpisu za direktorja SNG Nova Gorica. Objav-

svet je podprl Majo Jerman Bratec, ki je po izobrazbi umetnostna zgodovinarica in etnologinja. Izbral jo je pa zato, ker je predstavila "jasno vizijo vodenja javnega zavoda SNG Nova Gorica in izpolnjuje vse zahtevane pogoje za zasedbo mesta direktorice".

Kot je sama izjavila, za zdaj v gledališču ne bo velikih sprememb, kajti program za prihodnjo sezono je že pripravljen, nanj zato ne more vplivati. V prihodnjih sezonah pa bo namenila pozornost tudi kakovostnemu programu. Najprej pa bo morala ugotoviti, kakšno je finančno stanje tega pomembnega gledališkega hrama, pa tudi kadrovske.

IK

ster za kulturo na podlagi javnega razpisa ter predhodnega mnenja sveta zavoda in krajevnega mestnega sveta. To mesto, na katerem se je v zadnjih letih zvrstilo kar nekaj oseb, bo Jermanova zasedla 19. avgusta 2016, ko poteče enoletni mandat vršilki dolžnosti direktorja, igralki in režiserki Nedi Rusjan Bric. To nalogo bo Jermanova opravljala pet let. Maja Jerman Bratec, ki jo posebno v ljubiteljskih gledaliških krogih zelo dobro poznajo, saj je bila od

vljen je bil v letošnjem marcu in nanj sta se prijavila tudi Tomica Dumančić in Borut Bašin. Oba sta že službovala v novogoriškem gledališču, eden kot vodja, drugi kot pristojen za odnose z javnostjo. Ker je Dumančić odstopil, je minister izbral med Jermanovo in Bašinom. Novogoriški mestni

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (28)

Mariza Perat

Kmalu po cerkveni potrditvi prikazovanj so uredili lurško votlino. Kipar Jožef Fabish, Poljak po rodu in ravnatelj na Akademiji za kiparstvo v Lyonu, je

Lurška votlina z oltarjem leta 1958

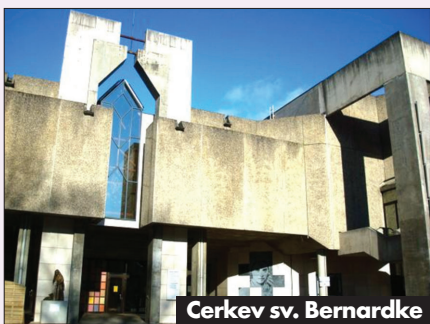
iz najlepšega kararskega marmorja izklesal kip Matere Božje po opisu, ki mu ga je posredovala Bernardka. Vendar se Fabish njenega opisa ni v celoti držal. Bernardka s kipom ni bila povsem zadovoljna, saj ni izražal lepote, ki jo je gledala. Nezadovoljen je bil tudi umetnik. Kip Brezmadežne so v votlino postavili in blagoslovili 4. aprila 1864. V votlini so postavili tudi oltar. Tu je 21. maja 1866 tarbski škof Severe Laurence opravil slovesno bogoslužje. Prisotna je bila tudi Bernardka. Papež Pij IX. je lurška prikazovanja potrdil leta 1869.

Podzemna bazilika sv. Pija X.

V času papeža Leona XIII. (1878-1903) so francoski katoličani v vatikanskih vrtovih dali postaviti votlino, enako tisti v Lurdu. V Messorijevi knjigi beremo, da so leta 1958 votlino v Lurdu preuredili. Takrat so odstranili tudi ograjo, ki je zdaj v Turinu, oltar, ki je stal v votlini od leta 1862 do 1958, pa je tarbski škof poklonil sv. očetu in je danes v omenjeni lurški votlini v Vatikanu.

V Lurdu je več cerkva. Nad massabielskimi pečinami se dvigajo tri cerkve. Spodnja cerkev, kripta, je nastala leta 1866. Čez deset let je v čast Brezmadežni bila zgrajena zgornja bazilika. Posvetili so jo 3. julija 1876. Ob tisti priložnosti je bilo prisotnih 15 škofov, 300

Cerkev sv. Bernardke

Lurška bazilika z okolico

duhovnikov in 100.000 vernikov. Tretja cerkev je rožnenska. Posvetili so jo leta 1901. Cerkev krajsko kapele z mozaiki, ki predstavljajo skrivnosti rožnega venca. P. Marko Ivan Rupnik je za to cerkev izdelal še mozaik, ki prikazuje svetli del rožnega venca. Leta 1958, ob stoletnici prikazovanj, so zgradili ogromno podzemsko baziliko sv. Pija X. Bazilika lahko sprejme preko 25.000 romarjev. Sredstva za njeno gradnjo so prispevali verniki z vsega sveta. Baziliko je 25. marca 1958 posvetil takratni beneški patriarh, kardinal Angelo Roncalli, poznejši papež Janez XXIII.

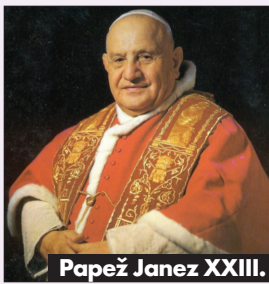
Nasproti cerkve sv. Pija X. so zgradili cerkev sv. Jožefa, onkraj reke Gave, nasproti votline, pa so pred nekaj leti postavili cerkev sv. Bernardke. V

Lurška bazilika v čast Brezmadežni

istem sklopu je kapela Najsvetejšega, kjer vedno poteka češčenje.

Lurška božja pot v zgodovini Cerkev in v zgodovini božjih poti zavzema edinstveno mesto, saj se je tu potrdila

Papež Janez XXIII.

resnica Marijinega brezmadežnega spočetja.

V Lurd z vsega sveta vsako leto prihaja približno pet milijonov romarjev. Prihajajo z vlaki, letali in osebnimi prevoznimi sredstvi ter na tem kraju miru in milosti prosijo Božjo Mater za pomoč.

Lurd ima posebno privlačnost, ki je nima noben drug romarski kraj. Nekdo je rekel: "V Lurdu sem videl mnogo bolnikov, mnogo invalidov, toda nobenega obupanega obraza".

Lurd je resnično kraj milosti. Čeprav se tu zbira na milijone ljudi, se tu vsak čuti povezanega z drugimi. Tu je vsak doma, tu ni nihče tujec.

Viri: Klinec Rudolf: Na božjo pot - Knjižice št. 50 - Trst 1965; Läpple Alfred: I miracoli di Lourdes - Prevod: Ilaria Gozzini Giscosa - Izd. Piemme 1997, Casale Monferrato, Alba; Laurentin Rene': Bernadette vi parla - Ediz. Paoline 1986, Cinisello Balsamo - Milano - Prevod: G. Micciche in A. Gonella; Messori Vittorio: Bernadette non ci ha ingannati - Arnoldo Mondadori Editore - Milano 2012; Nadrah p. Anton: Marijina sporočila - I. del, Stiška opatija, Stična 1996; Rihar Franc: Marija v zarji slave - Izdala Družba sv. Mohorja v Celovcu 1909; Sodja Franc: Našli so pot - Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu 1964.

/konec

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (120)

POLETJE - ČAS DOPUSTOV

V poletnih mesecih si marsikdo privoščiti dopust in na njem uživa in si odpočije dušo in telo. Kakšen pa je prava smisel dopusta? Čas dopustovanja je čas počitka, veselja, radosti in miru. Mar ga vsakdo tako doživlja?

Ko spremljam objave na Facebooku, ko poslušam pogovore posameznikov in ko opazujem dopustnike okoli sebe, dejansko ne vem, ali uživajo, saj se mi na trenutke celo zdi, da med seboj tekmujejo: kdo je bival v lepšem hotelu, videl najlepšo plažo, doživel najbolj nenavadno izkušnjo, si kupil najdragocenejši spominek itd.

Mar bomo našim prihodnjim generacijam pustili to suhoparno praznino ali jim bomo prinesli prave vrednote dopustovanja?

Na svojem dvotedenskem bivanju v turističnem mestu na otoku sredi Atlantskega oceana sem imela priložnost opazovati različne ljudi; eni so prebivali v najbolj luksuznih hotelih, uživali nenavadne jedi in nosili drage obleke. Ko pa sem jih pogledala v oči, sem videla v njih žalost, jezo, zagrenjenost... splošno praznino.

Kaj to pomeni biti srečen na dopustu?

Človek, ki dopušta, da mu čustva jeze, ljubosumja, nevoščljivosti zastrupljajo um, je bolj invalid od fizičnega invalida, saj se vsak gib najprej poraja v našem umu.

Dopust je čas, ko naredimo kaj zase, se kaj novega naučimo, skrbimo za svoje telo, družino in harmonijo v skupnosti družine. Lahko skočimo do prijatelja in mu pomagamo.

Dopust mora postati ploden, če ga pravilno nastavimo in kot takega tudi dojemamo. Vesela sem in srečna, vsak dan posebej, da sem zdrava, da lahko vsako jutro tečem ob prelepi plaži in tako skrbim za svojo fizično kondicijo. Vesela sem, da bivam v ljubkem hotelu, kjer poskrbijo zame tako, da mi kuhajo dobro hrano. Vesela sem, da imam ob sebi svojo družino, s katero delim izkušnje raziskovanja, dogodiščine v naravi, ob morju; seveda je treba vselej tudi malo potrpeti, saj ob takih priložnostih ni takega udobja kot doma, a vsaka izkušnja nas povezuje in bogati.

Dopust naj bo akcija, bogatenje in izboljšanje vsakdanjika. Lahko preživimo dopust doma, ob morju, v hribih ali po svetu, le da je načrtovan s srcem, z radostjo spoznanja česa novega.

Tudi doma lahko dopustujemo, in sicer tako, da si zadamo cilj, da kaj ustvarimo, si izboljšamo kakovost bivanja, vzpostavimo nov način življenja, prehranjevanja, vadbe, da prepletkamo stanovanje, itd.

Ugotavljam pa, da je med revnejšimi ljudmi več nezadovoljstva kot med bogatimi, čeprav bogastvo samo dejansko ne predpostavlja sreče; to je povsem napačna podoba vsakdanjika in dopusta.

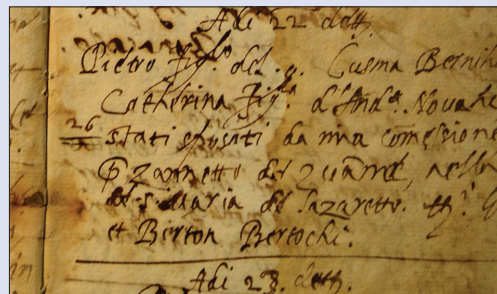
Z gotovostjo pa lahko trdim, da je moje največje bogastvo moja družina, s katero mi je naklonjeno doživeti prelepe dopustniške trenutke, te pa si sami znamo pričarati - to je naša sreča.

www.saeka.si

ISTRSKI PRIIMKI (5)

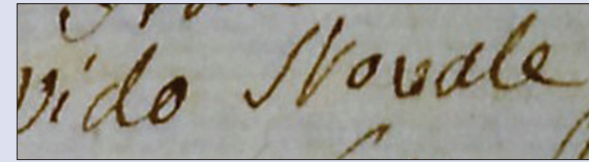
NOVAK

Novak je najpogostejši slovenski priimek, čeprav vsi Novaki niso slovenskega porekla. V Kopru najdemo prvega Novaka že daljnjega leta 1589, in to že na prvih straneh najstarejše poročne knjige.

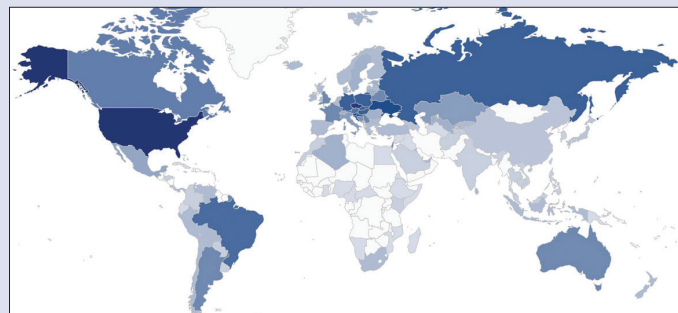

Poroka Katarine Novak v Kopru. Knjigo hrani Škofjski arhiv Koper

Priimek je dobil človek, ki je bil priseljenec, novinec. Velikokrat je šlo za naseljenca, ki si je v gozdu izkrcil novino za novo kmetijo. To je bilo v najstarejših časih zelo "preprosto", saj so zanetili ogenj. "Kontrolirani" požar je napravil prostor, pepel pa tudi pognojil. Isto poreklo priimka zato iščemo tudi v priimku Požar. Na enak način

V Kopru je leta 1587 živel Vid Novak. Indeks druge najstarejše krstne knjige, ki je v Škofjskem arhivu v Kopru.

Največ Novakov po svetu najdemo v ZDA, na Češkem, v Sloveniji, Ukrajini in na Hrvaškem.

sta nastala tudi priimka Rovtar in Rutar. In seveda Novinec oziroma Novinc. Izpeljanka priimka, ki jo najdemo na slovenski zahodni narodni meji, pa je Novakič. Tu najdemo tudi poitalijančene oblike Novacco, Novacchi in Noacco ter Novackig in Noachig. Jezikoslovec Pavle Merku', ki je ta priimek raziskoval, je opozoril, da v teh krajih priimka ne naglašujejo na drugem, ampak na prvem zlogu.

pristihi še priimke Novack, Novaki, Novaku in Novakh. Izpeljanka priimka Novak je Novakovič, to je sin Novaka. Veliko jih najdemo med Hrvatmi v osrednji Bosni. Novakoviči so tudi Srbi, nekaj jih je v Bosni, nekaj več pa v Srbiji. Različica priimka Novakovič je priimek Novkovič.

Najstarejšega Novaka v Kopru najdemo v poročnem zapisu januarja 1589. Takrat se je Katarina Novak, hči Andreja Novaka iz Bertokov, poročila s Petrom Bernikom.

Že dve leti prej pa v koprski krstni knjigi najdemo rojstvo Lucije Dominike Novak, hčere Vida Novaka. Leta 1588 pa je bil rojen Jakob Novak, sin Petra Novaka. Ali so Jakob, Vid in Andrej bratje ali sorodniki, ne vemo. Povsem možno je, da niso v sorodu, tako kot današnji Novaki.

(Rubrika je nastala ob podpori Luke Koper in projekta Živeti s pristaniščem.)

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč, e-mail palj@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Vršilec dolžnosti predsednika prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITR20

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 9. avgusta, ob 14. uri

Nekoč je bilo

Pravljica o nasmehu

Na nekem velikem, prometnem križišču je nekoč služboval policaj, ki je skrbel za cestni red in mir v četrti. Imel je prav tako uniformo kot vsi policaji tega sveta, pištolo za pasom in lepo, čedno in redno negovano kapo, ki so mu jo vsi otroci zavidali. Svoje delo je opravljal ob lepem in grdem vremenu: ko je deževalo in grmel, se je ves prezebel in moker tiščal pod veliko pelerino, ob sončnem vremenu pa se je veselo nastavljal toplim žarkom in bil veliko bolj sproščen. Najhuje je bilo seveda jeseni in pozimi. Blato, suho listje in vlaga. Pa sonce samo v spominih. Včasih mu je vlaga tako presedala, da je komaj zdržal in je sanjal domači kavč.

Vsak dan isto križišče, ista cesta, ki je izginjala nekje za obzorjem, isti ljudje z istimi avtomobili in... celo vsak dan isti ali podobni prekrški. Ista množica je že navsezgodaj hitela njemu neznanim ciljem naproti in na večer so se vsi vračali po isti poti, a s povsem različnimi izrazi na obrazu.

On je njihovo življenje in njihove poti samo spremljal. Vedeli so, da bo tam, ko se bodo peljali ali pripešali mimo. Nekaterim je bilo zanj čisto vseeno, drugim ne. Vsekakor pa je bil policaj na velikem križišču po svojem posebnem. Medtem ko so drugi policaji z resnim in strogim obrazom zbujali strah in včasih celo nelagodje med ljudmi, je on podarjal mimoidočim nasmeh. Nasmeh je imel vedno za vsakogar. Prijeten, širok nasmeh, preprost in odkrit, tak, ki je kazal lepo število velikih, belih zob. Tak nasmeh je segal vsakemu do srca. Širil se je skozi jutro, preganjal meglo, dež in oblake ter podarjal dnevom mavrične barve. In segal je tja do večera, da je postal že pozdrav in voščilo za lahko noč. Ljudje so ga imeli zato radi. Vozniki, ki so se peljali mimo, so rade volje pripravili šipo avtomobila, da so mu podarili "doberdan" v zameno za ukradeni nasmeh.

Starka s težko nakupovalno torbo je kljub utrujenemu koraku dvignila pogled in nežen nasmeh je ogrel njen dan. Mlado deklo mu je vsak dan hudo mušno vračalo pozdrav in veselo pohitelo po ulici. Mrki uradniki so mu mimogrede kimali in za trenutek pozabili na svoje težke misli.

Najbolj veseli so ga bili seveda otroci. Nasmehu so se odzivali glasno in veselo: kako lahko postaneš policaj, koliko moraš zrasti za to, koliko tatov je že ujel v življenju, kako hiter je policijski avto, in še in še so hoteli vedeti. Odgovarjal je z besedami in nasmehom. Včasih so ga celo prosili, naj gre z njimi v šolo, da jim bo tam lepše v njegovi družbi. Potrežljivo jim je razlagal, da policaj nikoli ne sme zapustiti prometnega križišča, ker bi v tem primeru zavladal nered in prav lahko bi nastala huda nesreča.

Nekega sivega jutra je šel mimo policaja utrujen možakar, ki je imel tako težke skrbi, da jih je komaj vlek za sabo. A policaj se mu je nasmehnil in mu spregovoril o vremenu in pomladi, ki prihaja. Možak se je oddahnil, ujel je nasmeh in ga vtaknil v žep. Odšel je naprej z lažjim korakom.

Marsikatero jutro je hodil mimo križišča študent z debelimi očali. Vedno se je bal, da se je premalo učil in ne bo kos spraševanju in izpitu. S strahom v očeh je strmel v policaja, ta pa mu je za pogum podaril širok nasmeh. Boš videl, da bo šlo, mu je rekel. In študent je takoj premagal strah, ki ga je mučil, in tistega dne brez težav in z odlično oceno opravil izpit.

Zgodilo se je, da je kateri od okoliških stanovalcev zapuščal dom zamišljen in slabe volje. Vse je šlo narobe. A na križišču mu je policaj podaril nasmeh in življenje je takoj pridobilo nove barve. Na videz čisto nepomemben nasmeh lahko človeku spremeni dan. In policaj je to vedel.

Tudi tisti vozniki, ki so radi pritiskali na

plin, so na križišču upočasnili vožnjo. Ujeli so nasmeh, ga vrnili in nadaljevali pot veseli in sproščeni. Hitrost ni imela več nobenega pomena. In marsikateri izmed njih bi lahko izbral krajšo pot v službo, a se je namenoma vsako jutro peljal mimo policaja, ki je delil nasmeh. Enega so vsakič ukradli in ga spravili v žep. Za vsak slučaj. Nasmeh pride v življenju vedno prav. Nekega deževnega dne je mimo prisopihal tatič s torbico pod pazduho. Mudilo se mu je, saj je pravkar okradel starejšo ženičko, ki je hotela na kavo. S sklonjeno glavo, tatovi gledajo namreč vedno v tla, je zasopel tekel mimo križišča, da bi bil s plenom čim prej na varnem.

Ko ga je policaj zagledal, mu je nasmeh na obrazu zamrl. Poznal ga je, vedno je hodil neslišno mimo, gledal v tla in se izogibal nasmehom in pozdravom. Tatovi le-teh ne potrebujejo ali vsaj mislijo, da jih ne. Stekel je za tatičem, ženičko je namreč poznal, vsako jutro ga je prijazen ogovorjala. Tekel je kar se da, da bi ji rešil torbico in skromno lastnino v njej. Tatič je bil urnih nog, policaj pa veliko spretnejši. Dohitel ga je in ujel ter resno pogledal v oči. Brez nasmeha na ustih.

"Kaj pa hočeš od mene, policaj, pusti me", ga je nadrž tatič, "denar nujno potrebujem, ker si bom kupil motor. Ženica ne ve, kaj z njim, stara je in ne ve, kam bi ga dela, saj bo itak kmalu umrla. Jaz pa sem mlad, rad se lepo oblačim, rad popivam in hodim na zabave. Denarja potrebujem še in še". Tako se je opravičeval in že dvignil roko, da bi udaril policaja in se osvobodil.

Policaj ga je potegnil k sebi in ga čisto mirno pogledal v oči: "Mlad si in rad imaš življenje, a ga ne znaš živeti. Zaradi denarja hodiš naokoli mrk in s sklonjeno glavo. Ker si do drugih krivičen, v tvojih očeh ni iskric in veselja. Nočem

te videti v ječi, nočem ti vzeti svobode in mladosti, ki ju že sam teptaš. Samo torbico vrni gospe in pojdi svojo pot. In pomisli, kako lepo bi ti bilo, ko ne bi nosil težkega bremena krivde in bi lahko hodil z dvignjeno glavo. Pomisli, kako lep bi bil svet, ko bi ljudje živeli v slogi in miru, brez kraje, brez zavisti, brez zlo-

smili"? Tatič je molčal. Policaj je bil z njim prijazen. Niti tedaj, ko je dvignil roko, da bi se spravi nanj, ni postal nasilen, temveč ga je skušal nežno umiriti. Samo oči, ki so se vsak dan smejale mimoidočim, so bile močno žalostne. Fant se je negotovo prestopal, ni vedel, kaj bi, postal je sram svojega dejanja in ženička se mu je zasmilila.

"Oprostite", je rekel, ker ni mogel več gledati žalostnega policaja, "napačno sem ravnal in nočem, da bi bil zaradi mene svet slabši in bolj žalosten. Tu je torbica z denarjem. Samo nečesa vas prosim, v zameno nam vrnite svoj nasmeh".

Na križišču se je medtem zbralo veliko ljudi. Poslušali so, se jezili, žugali tatiču in iskali znani, priljubljeni nasmeh. Opazili so, da se je policaj oddahnil, vzel torbico in tatiču v zahvalo stisnil roko. Fant je dvignil pogled in prvič videl, kako lepo je jutro, ki se prebujata prek nižine, kako toplo sije sonce in kako je svet prijazen tudi in predvsem brez tujega denarja. Počutil se je sproščeneja, ker ni več bežal, dvignil je pogled s tal in se srečal z oblaki in sinjino. Svobode se ne da kupiti, svobodo lahko samo začutimo in zaživimo.

Ljudje in ženička so se oddahnili. Ozrli so se k policaju, ki je še za trenutek zamišljeno zrl v mladega fanta in se nato vrnil na svoje mesto sredi prometnega križišča. Nato se je spet nasmehnil in ljudje so veseli in sproščeni nadaljevali svojo pot. In vse je bilo spet tako kot vsako jutro, vsak večer in vsak dan. En sam nasmeh in svet je postal lepši.

Suzi Pertot

be in sovražstva. Samo spoštovanje in veselje, nasmeh za vsakogar namesto žalitev in zbadljivk. Ko si hodil vsak dan mimo mene, sem bil prepričan, da si dober fant in da boš zrasel v poštenega človeka. Vsak dan sem ti poklonil pozdrav, da bi ti bilo lažje in prijetnejše. Tuj denar nikomur ne prinaša sreče. Pa ženička, ki je ostala brez prihrankov in si danes niti najnujnejšega ne more kupiti, se ti ne

Celovec / 15. Kmečki sejem Kmečke igre so popostrile dogajanje

V Celovcu je bil prejšnjo nedeljo jubilejni 15. Kmečki praznik, ki ga vsako leto na drugem prizorišču na avstrijskem Koroškem prireja Skupnost južnokoroških kmetov in kmetov ter Kmečka izobraževalna

izlet se je peljalo skupno več kot 130 ljudi, vključno s člani Godbenega društva Nabrežina, ki so na prazniku soustvarili popoldanski kulturni program. Na čelu odprave je bil deželni predsednik Franc Fabec, spominja na prvo izvedbo dogod-

Dolenjske. Druženje je bilo ob kot naročenem vremenu res prijetno, udeleženci so se povesečili ob kmečkih igrah, delovala pa je tudi tržnica kmetijskih in obrtniških izdelkov. Pridelitelji so nagradili svoje člane, ki so sodelovali na letošnji izvedbi Dobrot slovenskih kmetov na Ptuj. V uradnem delu so pozdravili gostje, prisoten je bil tudi podpredsednik Kmetijske gozdarske zbornice Slovenije Branko Tomažič. V

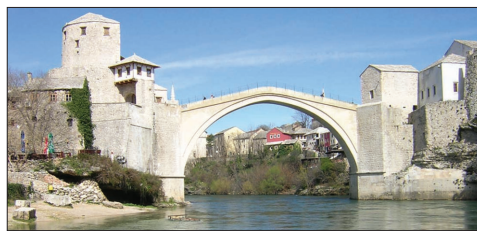
ospredju posegov treh svetnikov Skupnosti južnokoroških kmetov v deželni koroški kmetijski zbornici Štefana Domeja, ki je tudi predsednik SJK, Franza Josefa Smrtnika, ki je sicer župan v Železni Kapli, in Marinke Mader Tschertou pa so bile prav jesenske zbornice volitve, Slovenci ciljajo tudi v prihodnjem petletju na potrditev treh mandatov. Prisotni so bili predstavniki slovenskih kmetov iz hrvaškega Gorskega kotarja, pogrešali pa smo porabske Slovence iz Madžarske. Koordinacija manjšinskih slovenskih kmetijskih organizacij AGRA SLOMAK se bo ponovno sestala že konec meseca na odmevnem sejmu v Gornji Radgoni. HC

V premislek Nostalgija ob mostarskem Starem mostu

Prav dobro se spominjam televizijskega poročila, kako so Hrvatje 9. novembra 1993 razstrelili ta znameniti most iz 16. stoletja. Dogodek me je prizadel, najprej zato, da neki kulturni narod (beri katoliški narod: Hrvatje se imajo za zelo pravoverne katolike!) dopusti takšno potezo. Rekli boste, vojna je vojna. To drži. Drži pa tudi, da je ta most poleg bogate kulturne dediščine, o kateri danes vsi govorijo ali celo na debelo "plozajo", bil simbol bosanskega islama. To je bil trn v peti katoliškemu Hrvatom! Seveda o tem se ne govori, mogoče se le šušlja. Tisti pa, ki malo pozna tamkajšnje razmere, pa to lahko tudi javno zapiše.

Ob mostarskem Starem mostu pa se mi je utrnula tudi misel župnika Sv. Janeza iz Mostarja g. Kreše Puljića. Zanimive so njegove izjave: "Nekoč je bil Stari most simbol Mostarja, danes pa je predvsem simbol islama!" V tistih starih časih, ko so se prebivalci ženili med seboj, ne glede na veroizpoved, je to tudi držalo. Danes ne drži več. Kajti, če je bil most simbol mesta, je bil zato, ker so ti narodi, kot tudi te veroizpovedi, živeli v neki vsaj navidezni slogi, te pa danes ni več. Ker pa ima most zgodovinsko povezavo s Turki, ne more imeti povezave s krščanstvom, ampak z islamom. Muslimani v Mostarju so ga vedno imeli za svojega. To danes govorijo tudi kamni in ne samo ljudje. Tik ob njem je majhna džamija. Tam sem srečal fanta, ki je bil med počitnicami zadolžen za spremljanje turistov, ki so vanjo zavili. Odlično je govoril angleščino, in ko sem ga vprašal, kaj dela,

mi je odgovoril, da študira medicino v Bagdadu in ima islamsko štipendijo. To je bilo v času, ko smo hodili iz SFRJ v zamejstvo po "kofe", zamejci pa v SFRJ po meso, in to s prepustnicami! Bil pa je to tudi čas, ko je iz zamejstva v slovenski prestolnici študiralo kar nekaj zamejcev in so imeli lepe jugoštipendije. Zato tudi niso imeli možnosti študirati v beli Ljubljani vsi, ampak samo izbran-

ci! Kdo so to bili, bomo lahko zopet spoznavali, saj jih bodo vsaj nekaj predstavili tudi v našem zamejskem časopisu, tako so nam obljubili! Župnik g. Puljić nadalje pravi: "To je edino mesto, kjer smo katoličani v večini, pa nam mednarodni upravitelj ne daje možnosti, da bi zaščitili svojo katoliško in hrvaško identiteto... V Mostarju je vprašanje zaposlitve tragično... novih delovnih priložnosti pa ni niti daleč na obzorju. V zameno pa so v dušah krajanov velike nezapeljene rane, vojne in povojne travme. Hudo je v glavah ljudi, kar se žal prenaša tudi na nove rodove..." Zanimiv pa je njegov sklep: "Upanje so otroci... otroci so prihodnost, prihodnost je njihova, naj se vsaj med otroki vzpostavijo mostovi sožitja". Res so v Mostarju številčno katoličani

najmočnejša skupnost. Pozabljajo pa, da je prav njihova populacija tudi najstarejša. Glavnina mladih Hrvatov je odšla in malokdo se bo vrnil pred pokojnino, ki jo bo dosegel v neki tuji državi. Najštevilnejša skupnost Hrvatov v tujini je v Ljubljani. Glavnino sestavljajo prav Bosanci. Vsako leto, ko tam mašuje kardinal Puljić, ima v govoru isto prošnjo: "Vrnite se na domove čim prej, četudi so ti porušeni. Obnovite domača ognjišča"! Odziva skoraj ni. Ustali so se v tujini in glavnina jih bo tam tudi ostala.

Precej drugače pa je z muslimani. V času vojne so iz Bosne vozili z avtobusi v Split muslimanske otroke. V istih avtobusih pa so vozili nazaj v Bosno krste!

Ti otroci so potem iz Splita odšli v arabske države. Veliko jih je končalo šolanje in so tako postali tudi ustrezno izobraženi. Zato vas ne sme iznenaditi, če srečate mlade v Mostarju, ki govorijo gladko arabsko in angleško. Veliko se jih je vrnilo, ne samo z neko izobrazbo, pač pa tudi s poznanjem ortodoksnega islama, kar jim prejšnji sistem ni omogočal. Prav tako so nekateri pripeljali s seboj družine in so poročeni z Arabci. Marsikdo od njih živi v izredno hudih razmerah. Vrnili pa se je! Prav po tem se muslimani ločijo od katoličanov in tudi Srbov. Muslimani so se vrnili v Bosno, Srbi in Hrvati - Bošnjaki pa se, zlasti mladi, še vedno množično izseljujejo.

Ta novi rod, ki je bil vzgojen v ortodoksnem islamu, ta pa se kar krepko razlikuje od bosanskega, že daje in bo vedno bolj dajal novo podobo ne samo Mostarju, ampak tudi temu delu Balkana in tudi Evropi, kamor se bodo postopoma razselili. V tem je vsa tragika bosanskega problema, ki pa se ne more reševati s takšno ali drugačno dobrodelnostjo, kot jo ponuja naša Karitas!

Ambrož Kodelja

skupnost. Srečanje slovenskih kmetov iz petih držav, torej iz matice, Avstrije, Hrvaške, Italije in Madžarske je bilo prvič v urbanem okolju, veliko množico je v svojem športnem središču, kjer je od letos vsako soboto dopoldne kmetijska tržnica, gostil Slovenski atletski klub iz Celovca. Kmečka zveza je sodelovala kar s tremi avtobusi, na

ka pred 15 leti, v dežju, v Podnu pod Ljubeljem pa je obujal tudi tedanji prvi mož stanovske organizacije slovenskih kmetov v Italiji Alojz Debelis, ki se je udeležil vseh praznikov razen enega.

Dan se je začel s sveto mašo, ki jo je daroval župnik v fari sv. Cirila in Metoda v Celovcu, salezijanec Jože Andolšek, po rodu iz

Osební spomíni na pot osamosvajanja Slovenije (5)

Samostojni

DEMOS

Kot vsaka nova vlada, še posebej prva izvoljena na večstrankarskih demokratičnih volitvah, je tudi Demosova vlada morala organizirati lastno obveščevalno in protiobveščevalno službo. O tem manj znanem segmentu je Andrej Lovšin pred leti izdal knjigo *Skrita vojna*. Spoznal sem ga v portoroškem Rotary klubu, kjer sva večkrat poklepeta. Lovšin je proti koncu l. 1990, ko je bil podsekretar na ministrstvu za obrambo in vodja Varnostnega organa, predstavil Peterletovi vladi Osnovno zamisel obrambnega koncepta Slovenije. Začeli so iskati sogovornika v vojaški obveščevalni službi, zbirati podatke o vojaški pripravljenosti Jugoslovanske ljudske armade. Generali so bili zaskrbljeni, ker se je hrvaška vlada ilegalno oboroževala in nakupovala orožje na Madžarskem. Če bi se kaj takega zgodilo v Sloveniji, bi armada takoj reagirala. S slovenske strani se je pričelo s prisluškovanjem telefonskih pogovorov med poveljniki v Ljubljani, Mariboru, Pivki, na Vrhniki in v Postojni, nadziranje premikov vojaških edinic, predvsem pa navodil, ki so prihajala z vrhovnega poveljstva v Beogradu. 24. januarja 1991 so na Hrvaškem blokirali vojašnice s težko gradbeno mehanizacijo in cisternami z gorivom. Incident je razburil vojaške kroge. V Zagrebu so se sestali generali Praščević, Tominc, Popović in Vidmar. Da bi se kaj podobnega ne zgodilo v Sloveniji, so pričeli prerazporejati slovenske vojake v južne republike. Incidentov, malih in velikih, med teritorialci in

vojsko ni manjkalo. Ko so teritorialci zavzeli večjo stavbo na Prulah pri Ljubljani in v njej nastanili republiški štab teritorialne obrambe, so oficirji v Sloveniji nastanjene armade odločno protestirali pri poveljstvu, po njihovem je slovenska vlada šla predaleč, zadnji čas je, da armada ukrepa. Varnostnim organom JLA so naročili, da odkrijejo vse simpatizerje in sodelavce slovenskih oblasti. Iz Zagreba so poslali vod specialcev vojaške policije, ki je na stavbo Štaba teritorialne obrambe postavil radiorelejni anteno, ki je omogočala vse vrste zvez: kriptoteleprinter in zeleni kanal s kriptofonsko zaščito. Na ta način so hoteli ustvariti sistem paralelnega poveljevanja teritorialne obrambe, mimo republiškega štaba in proti, ki je bil na strani slovenskih oblasti. Predsedstvo Jugoslavije je pozvalo Slovenijo, naj izroči vse orožje in dokumente o nabornikih zvezni vojski. Varnostni organ notranjega ministrstva je imel že januarja 1991 popoln pregled nad organizacijo in varnostno službo JLA. Na območju Slovenije so delovali trije korpusi. Največji

in najpomembnejši 14. s poveljstvom v Ljubljani, 31. v Mariboru in 13. na Reki in garnizijo v Ilirski Bistrici. Varnostno službo v Ljubljani je vodil polkovnik Nedović, v Mariboru podpolkovnik Ratko Katalina. Naloga teh služb ni bila le v tajnem obveščevanju in protiobveščevanju, pač pa tudi v posluževanju metode dezinformiranja. V Beograd so poročali, da so le slovenski politiki proti JLA in za osamosvojitve, medtem ko naj bi bil narod proti.

Jugoslovanska armada je bila leta 1991 med najbolj oboroženimi vojskami v Evropi. Naj navedem le nekaj števil. Kopenska vojska ali pehota je imela 170.000 mitraljezov, nad 11.000 raznih topov, 2.500 tankov, letalstvo: 16 migov-29, 151 migov-21 in še nad 300 orlov, gazel in galebov ter 81 transportnih helikopterjev. Tudi mornarica s 4 fregatami, 15 podmornicami in 200 topnjačami, patrolnimi ladjami, minopolagali in desantskimi ladjami ni po oborožitvi zaosta-

Podpolkovnik Ratko Katalina

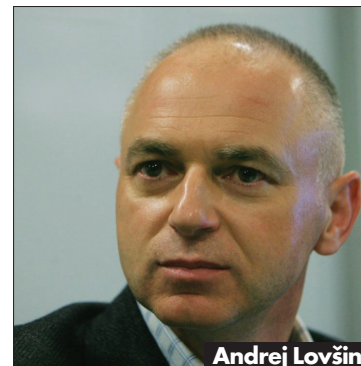
jala. Sredi januarja je poveljstvo 14. korpusa, kjer je imela glavno besedo trojka, generalmajor Popović ter polkovnika Ljubić in Malkoč, pozvalo Teritorialno obrambo, naj vrne orožje v skladišča vojske. Najbolj oster do slovenskih oblasti je bil Ljubić, ki je povsem sprejel velikosrbska stališča predsednika Miloševića. V zad-

njem tednu januarja je armada razdelila kot propagando 20.000 izvodov tednika *Narodna armija* v slovenščini.

Podobno kot na Hrvaškem so skušali diskreditirati predsedstvo Slovenije. Varnostna služba JLA je bila prepričana, da bo pod težo nelegalnega oboroževanja Milan Kučan moral popustiti. Pridobili so namreč nekaj dokumentov Republiškega štaba, iz katerih bi se dalo sklepati, da se Slovenija pripravlja na spopad z JLA. Spominim naj na film, ki ga je pripravila obveščevalna služba vojske, da bi diskreditirala hrvaškega sekretarja za obrambo generalpolkovnika Špeglja.

Jugoslovanska vojska je bila sposobna prisluškovati vsem, tudi Kučanu in Peterletu. 24. januarja so aktivirali 60 upokojenih oficirjev, katerih naloga je bila nadzorovati delovanje obveščevalcev slovenske teritorialne obrambe. Oborožili so jih s pištolami. Ukrep ni zadostoval, kajti Slovenci so imeli svojega človeka med oficirji 14. korpusa. Dobili so natančen opis poročila poveljnika, ki je v ožjem krogu starešin povedal, da je bil Tudijsman na seji predsedstva Jugoslavije potisnjen v kot pod težo dokazov o nezakonitem oboroževanju Hrvaške. Pričeti je treba s tajnimi preiskavami in na ta način odkriti lokacije in skladišča orožja v Sloveniji. Prednostna naloga obveščevalne službe pa je odkrivanje pete kolone v lastnih vrstah. Pod drobnogledom so bili vsi, ki so jih sumili, da sodelujejo tako ali drugače z organi republike Slovenije. Polkovnika Malgoč in Ljubić sta prevzela

nalogo, da poučita polkovnika Aksentijevića, kako naj se kot delegat JLA obnaša v slovenski skupščini. Zadnji dan je slovenska obveščevalna služba zvedela, da na poveljstvu 14. korpusa pripravljajo obremenilni material o vladi in vodilnih politikih. Posebno oddajo, kot so jo pripravili za Hrvaško, naj bi posneli tudi za Slovenijo. Sumili so

Andrej Lovšin

vse slovenske oficirje, ker ni bilo moč ničesar ohraniti v tajnosti. Pripravili pa so tudi načrte za aretacijo nekaterih oficirjev in civilistov, ki naj bi bili vpleteni v zadevo z orožjem. Aretacije naj bi potekale z dvojnimi krožnim varovanjem, samo aretacijo pa naj bi izvedli oficirji varnostne službe JLA. S tem bi dosegli dvoje: po eni strani bi onemogočili slovensko obveščevalno službo, po drugi pa dvignili moralo med pripadniki armade, ki bi se spet lahko brez skrbi sprehajali po Ljubljani v uniformah. Kot mrzla ploha je prišlo povelje iz Beograda: v najkrajšem času je treba odkriti oficirja, ki izroča Slovincem zaupne dokumente. Z Rožnika so pričeli prisluškovati radijskim zvezam med Republiškim sekretariatom za notranje zadeve in za obrambo kakor tudi ostalim republiškim organom. Postojnski vod za radijsko izvidovanje so premestili v Šentvid, od koder naj bi kontrolirali vse radijske povezave. Vse to - v javnost seveda tedaj ni nič prišlo - se je zgodilo januarja 1991.

/ dalje
Saša Rudolf

Kulturni utrinki poletnih dni

Razstave od Ljubljane do Merana

Če se boste sredi počitnic znašli v enem od omenjenih mest, vas opozarjamo na nekaj lepih in dragocenih priložnosti za poglobitev že znanih umetniških osebnosti in sporočil ali za spoznanje čisto novih, še posebno takšnih, ki niso povsem uglašeni na sodobne izbire.

LJUBLJANA: GENEZA SEBASTIAA SALGADA

Kot Zelena prestolnica Evrope 2016 vabi Ljubljana, še do 31. avgusta, na ogled orjaškega projekta velikega brazilskega fotografa, ki smo ga v Trstu spoznali, zahvaljujoč se mecenstvu podjetja Illy. Enostavno se ne da sintetizirati v nekaj skopih vrsticah njegovega popotovanja po vseh celinah naše zemlje

Sebastiao Salgado: Dargui, vas ljudstva Mursi v narodnem parku Mago blizu kraja Jinka, Etiopija, 2007

med letoma 2004 in 2011 in dokumentiranja večno ledenih in puščavskih površin, ekvatorialnih pragozdov in neosegljivih višav, proktoživečih nepoznanih rastlin, živali in domorodcev, ki danes, ogroženi, živijo v skladu z izročilom prednikov. V magičnih in intimno zatemnjenih podzemnih prostorih modernistične Galerije Jakopič in v svetlo elegantnih salonih Mestnega muzeja Ljubljana si je mogoče ogledati 245 "veličastnih" črno-belih fotografij, ki jih je posnel Sebastiao Salgado, izbrala pa kuratorica, žena Lelia Wanick Salgado. Podobe ponazarjajo "neokrnjene" lepote naše zemlje, ki ji preti (ne vemo, če dolgo ali kratkoročno) uničenje, in ki se nanašajo na pet geografskih območij: Jug planeta, Zatočišča, Afrika (Mestni muzej), Severna prostranstva ter Amazonija in Pantanal (Galerija Jakopič). Kot je opisal režiser Wim Wenders v filmu *"Sol zemlje"* (2014), dokumentarnem filmu o bogatem estetskem in socialno angažiranem življenju brazilskega umetnika, sta zakonca Salgado že več let nosilca projekta za ponovno pogozdovanje osušenih brazilskih gozdov. Razstava dokumentira tudi dejavnosti nevladne okoljske organizacije *Instituto*

Terra, ki sta ga sama ustanovila. Razstava je odprta od torika do nedelje od 10. do 18. ure, informacije o bogatih spreminjajočih dogodkih dobite na spletni strani www.mgml.si. Poleg krasnega kataloga Taschen se dobi na razstavi prav tako očarljiv Wendersov film, katerega so režiser je tudi Salgado sin Juliano Ribeiro.

MERAN: JUŽNOTIROLSKI "RISAR SVETOV" MARKUS VALLAZZA

Meran, nekdanja prestolnica Tirolske, ohranja še danes bleščeči videz nekdanjega bisera avstro-ogrskega turizma (kot Opatija, Gradež), s svojimi secesijskimi palačami, termami in zdravilišči, hoteli, promenadami ob mostovih. Drugo mesto Južno Tirolske se je letos poleti oddolžilo 80-letnemu risarju in grafiku Markusu Vallazzi, ki se je rodil l. 1936 v Bocnu, z veliko pregledno razstavo. Kurator Guenther Oberhollenzer je pripravil obsežen izbor del, risb, grafičnih listov in dnevnikov, izdelanih v različnih tehnikah; razstavljeni dela ponazarjajo bogat izrazni razpon tega virtuozna mešanja več vsebin (literature, mitologije, glasbe, filozofije) preko likovnega izraza.

Tu ni mesta za popolnejšo analizo ustvarjalca, ki je študiral v Firencah, Salzburgu, Augsburgu, Berlinu in na Dunaju, ki je presegel krajevne okvire in se uveljavil kot zelo osebni, evropski mojster in predstavnik posebno zahtevne umetniške zvrsti, ki zaobjema več znanj, tehnik in občutljivosti. Njegovi učitelji so Dürer, Rembrandt, Dore, a tudi Kubin, Chagall, Piranesi in morda francoski risarji stripov "a' la" Giraud. Vallazza je z vso izvirnostjo prebral

Markus Vallazza: Don Kihot

in po svoje interpretiral Danteja, Nietzscheja, Krausa, Poeja, Kafko, Geneta, Casanovo, tudi glasbo in Mozartov lok. Ni nikoli postal ilustrator knjižnih del. V njegovi idealni galeriji so še veliki sodobni

duhovi, kot so Benn, Pound, Mann, Dali, Einstein, in seveda nesmrtni hidalgo, njegov alter-ego Don Kihot.

Ta svojski svet, med resničnostjo in sanjami, je oblikoval več kot 50 let, kot priča tudi katalog v dunajsko-bocenski založbi Folio Verlag, ki ga je uredil omenjeni kurator Oberhollenzer in ki ima pomenljiv naslov *Markus Vallazza, Der Welzeichner (Risar svetov)*. To je tudi naslov razstave, ki bo odprta do 4. septembra, od torika do nedelje, med 10. in 18. uro, na sedežu Meranske Sparkasse - Cassa di Risparmio. Info: www.kunstmeranoarte.org. Lepo bi bilo, ko bi razstavo lahko imeli v gosteh še kje bliže, morda tudi v Trstu ali Gorici, kjer bi bilo za tovrstnega "nemško-italijanskega svetovljana" nemara posebno ugodno okolje.

INNICHEN/S. CANDIDO: PALINGENEZA FOTOGRAFA FABIA ZONTA

Na poti na Južno Tirolsko ali ob vrnitvi je ena od obveznih postojank zgodovinsko gorsko mesto Innichen - San Candido. Izložbe z elegantnimi oblačili, luksuznimi spominki in krajevnimi dobrotami so prava paša za oči in lepa promenada nas popelje do dveh osrednjih cerkva, bogate baročno-rokokojske farne cerkve sv. Mihaela in čisto zraven še do romansko poduhovljene samostanske cerkve Stiftskirche Innichen (Collegiata di S. Candido). Na promenadi je tudi značilna kavarna-slaščičarna Cafe Mitterhofer, ki razpolaga z racionalno urejenim razstavnim prostorom Kunstraum.

Do 9. septembra bodo na ogled barvno in geometrijsko abstrahirani makroportreti iz cikla Palingeneza, ki jih fotograf Fabio Zonta posveča posebnim vrstam cvetja, kot so potonike, krizanteme, kaktusi. Fotograf iz Bassana del Grappa, po uspešnem sodelovanju z vodilnimi reklamnimi agencijami in arhitekturnimi biroji, je sedaj usmerjen v napol formalno in napol filozofsko raziskovanje v bistvu neulovljivega trenutka, ko se poln sijaj cveta (življenja) prevesi v začetek konca...

TOLMEČ: NEOREALIZEM IN VELIKO POTOVANJE ANZILA

Kdor se mudi v Karnijskih Alpah ali ga pot zanese v Tolmeč, prestolnico Karnije, ima priložnost, da okusi tamkajšnje domače kuhinjo in zlasti odlične sire, lahko pa se tudi kulturno obogati. Po kratkem sprehodu po delno ohranjenem zgodovinskem jedru lahko dobi v glavni knjigarni ob papirniški ponudbi tudi nekaj polic, založenih z leposlovjem in krajev-

no domoznansko, gorsko in etnografsko vsebino. Sam sem tu našel zbirko ljudskih pripovedk iz bližnje Režije *Raccontami una favola*, v italijanščini in rezijanščini, s črno-belimi fotografijami Lorenzina Di Biasia, ki sta jo leta 2004 uredila Luigia Negro in Roberto Dapit za Rozajanski dum.

Blizu knjigarne je lepo ohranjena in obnovljena palača Frisacco, v kateri sem si ogledal lepo razstavo furlanskega slikarja Anzila - Giovannija Toffola. Zame je bila prava novost. Sicer znan umetnik, ki je bil rojen v emigraciji leta 1911 v Münchnu in je umrl v Čenti leta 2000, mi je ponudil vpogled v posebno interpretacijo, na ekspresionizmu in skoro magičnem sinkretizmu slovečega, "neorealizma". Kdor gleda Anzilove slike, tihožitja, portrete, akte, pokrajine in tudi revolucionarne skupinske kompozicije iz let pred vojno in takoj po

njej, v zgodnjih 50. letih, pa tudi vizionarne apokaliptične prizkazi iz 70. let (iz cikla *Veliko potovanje*), ne more prezreti njihove aktualnosti in uglašenosti s sodobno občutljivostjo in okusom za eklektično preobdelavo nekaterih klasikov skrajnosti. Bolj kot kakega sopotnika Guttusa ali Zigaine razberemo v njegovih močnih barvnih kontrastih, kompozicijskih strukturah in kreacijah sledove Goye, Chagalla, Breughla, Van Gogha, Pasolinija, kot slikarja Boscha, Grosza...

In tu ne gre za nikakršne plagiate ali citate, pač pa za podtalne asociacije, ki morda obstajajo ali ne, vsekakor gre za izraz velike vizualne občutljivosti in angažiranosti. Slikar je kot partizan doživel vs

Anzil: Po ustrelivih II, 1946

krutost vojne, kar je razvidno tudi iz del na razstavi. Občina Tolmeč je poskrbela za izdajo kataloga, ki so ga uredili Giuseppe Bergamini, Giancarlo Palletto in Fabrizio Deotto, z besedili samega slikarja, kritikov Maria De Michelija in Marca Goldina, pisateljev Pier Paola Pasolinija in Carla Sgorlona, časnika Licia Damianija idr. Razstava bo odprta do 11. septembra vse dni razen torika, od 10.00 do 12.30 in od 15.30 do 19.00.

Davorin Devetak